NAINAYON IDI 13 OKTUBRE 2026

Grace
Triumphant

TI PANAGBALLIGI TI PARABUR TI DIOS IDIAY FILIPINAS

Estoria ti biag nga insurat ni Cyril H. Brooks

Kadua a Libro ti Maikawalo a Tomo

© 1985 Walterick Publishers · Apo, Itedmo Kadakami Daytoy a Pantay

Grace Triumphant (Nagballigi ti Parabur)

Ti Panagballigi ti Parabur ti Dios idiay Filipinas

ESTORIA TI BIAG NGA INSURAT NI
CYRIL H. BROOKS

Copyright © 1985 Walterick Publishers, Kansas City, Kansas. ISBN 0-937396-66-4. All rights reserved.

Dagiti Kasuratan iti naimaldit a libro ket naggapu iti NIV. Para iti bersion iti internet, ti KJV ti nausar, gapu ta public domain daytoy, tapno maliklikan ti aniaman a saludsod maipapan iti copyright.

Ni Ken Engle ti nangpili kadagiti ladawan iti libro idi 1985 ken nangsurat kadagiti caption-da. Ti intero a libro ket mabasa met iti plymouthbrethren.org.

Maipapan iti Daytoy nga Edision

Cyril H. Brooks ti misionero a nangawis ken ni Ken Engle a mapan iti Filipinas. Nagnaed ni Ken iti balay dagiti Brooks idiay San Juan manipud Marso 1951 agingga iti kasarna, ket agingga iti panungpalan ti biagda, inawagan da Ken ken Mary Lou ida iti Dad and Mom Brooks.

Idi 1985, inleppas ni Dad Brooks daytoy a libro, ti bukodna a salaysay maipapan iti innem a pulo a tawen idiay Filipinas. Ni Ken ti nangpili kadagiti ladawanna ken nangsurat kadagiti caption, ket indiaya ni Mary Lou ti panangsukimat iti teksto. Sangapulo a kopia ti dimteng idiay Abilene idi 24 Oktubre 1985. Nagawid iti Apo ni Dad Brooks kalpasan ti uppat a bulan.

Ti tunggal lugar a pakaitamdanan dagiti Engle ket namarkaan iti nalabaga a linia iti igid ti panid, nga addaan iti nota a mangitudo iti isu met laeng nga estoria iti sabali a paset ti serye. Adda met kadagidiay a nota dagiti mismo a panangkorehir ni Ken manipud iti kopiana.

Ti estoria dagiti Brooks, dagiti suratda kadagiti Engle, ken dagiti artikulo ni Dad Brooks ket adda iti Maikawalo a Tomo: Cyril ken Anna Brooks.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Linaon

Pakauna 5
1. Ti Nangrugian ti Amin 6
2. Dagiti Aldaw ti Kinaubingko 10
3. Biag idiay Canada 20
4. Panagserbi iti Umuna a Sangalubongan a Gubat 28
5. Ti Awag a Mapan iti Pagmisionan 37
6. Panagsagana a Mapan iti Pagmisionan 45
7. Panangiturong ti Apo maipapan iti Pagmisionan 54
8. Panangrugi iti Trabahomi kas Misionero 62
9. Panagsubli iti Manila 74
10. Ti Umuna a Furlough-mi 85
11. Ti Pannakarugi ti Trabaho idiay San Juan 95
12. Sangapulo a Tawen a Napno iti Trabaho 106
13. Agtitipon dagiti Ulep ti Gubat 117
14. Ti Panangsakup dagiti Hapon 127
15. Biag iti Internment Camp 136
16. Pannakawayawaya manipud iti Internment Camp 144
17. Agawidkamin! 153
18. Kamaudianan, Adda Kamin iti Pagilianmi 162
19. Kasasaad ti Relihion ken Politika Kalpasan ti Gubat 171
20. Panangbangon Manen idiay San Juan 179
21. Panagrang-ay ti Gimong 189
22. Ad-adu pay a Panagrang-ay ti Gimong 200
23. The Bible School of the Air 213
24. Trabaho iti Kampo 225
25. Panagkadua iti Ebanghelio 233
26. Dagiti Kadua a Trabahador ken Cristo 244
27. Ti Panagrang-ay ti Ebanghelio 258
No Sadino ti Pakaitamdanan dagiti Engle 271

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Pakauna

Dua a tawen a panaggubat idiay France iti Umuna a Sangalubongan a Gubat – pannakaisalakan kadagiti kanito ti peggad. Naospital gapu iti pulmonia ken pleurisy – ti kinuna ti doktor, “Saanto a malasatan daytoy a rabii!” Adu a tawen a panagserbi kas misionero idiay Filipinas, pakairamanan ti dandani pannakatay iti bisin bayat ti panangsakup dagiti Hapon ken iti internment camp. Nakaskasdaaw a pannakaisalakan sakbay laeng ti naplano a panangpapatay dagiti Hapon. Dagiti kastoy a napasaran ti nangbukel iti naan-anay a biag, maysa a biag a napno iti kinaimbag ken parabur ti Dios.

Masansan a kuna dagiti tattao, “Rumbeng a mangsuratka iti libro!” Kanayon a sungbatko, “No awanen ti ad-adda a napateg nga aramidek!” Ita a nasurokakon a walopulo ti tawenko, limitado metten ti pigsa ken kabaelak para iti dadduma a napateg nga aramid, ket kasla adda metten tiempo a mangisurat iti daytoy a testimonia maipapan iti kinamatalek ti Dios.

No mabalin, kayatko a liklikan ti kanayon a panangusar iti “siak” ken “kaniak” ta saanko a kayat ti agbalin a kasta nga “espesialista iti siak.” Ngem ti panagsurat a kasla sabali a tao ti mangsalsalaysay ket kasla bassit a saan a napudno. No adda aniaman a pateg daytoy a testimonia, ti dayaw ken dayag ket naan-anay a kukua ti Dios. Kas ken ni Pablo, maibagak laeng, “Babaen ti parabur ti Dios, siak ket ti kasta a siak.” No ad-adda koma a nagpasakupak iti panangiturong ken pannakabalin ti Apo, nangato koma pay a banbanag ti naaramid ti paraburna kaniak ken babaen kaniak. Anian a nakaskasdaaw ti anus ken kinaanusna iti panangipakitana iti ayat ken paraburna iti maysa a saan a maikari iti dayta! Kas ken ni Jacob idi un-unana, kunak, “Saanak a maikari iti kabassitan kadagiti amin a kaasi ken iti amin a kinapudno nga impakitam iti adipenmo” (Gen. 32:10).

Adu a tawenen ti napalabas, nagasatak a nakaipalabas iti maysa nga aldaw a kaduak ti dua a nadiosan nga adipen ti Apo, da Mr. ken Mrs. Jansen, idiay Culion Leper Colony. Idi nagyamanak ken ni Mrs. Jansen gapu iti kinaimbag ken panangsangailina, kinunana, “Dimo takawen ti dayag ti Dios babaen ti panagyamanmo kaniak.” Isu a kadagiti amin a mabalin a makabasa iti daytoy nga estoria, kayatko nga ibaga, “Pangngaasiyo ta dikay takawen ti uray ania a dayag ti Dios babaen ti panangited iti uray ania a kredito kadakami.”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 1

Ti Nangrugian ti Amin

"Ti nalinteg a tao ket magmagna iti kinapudnona: nabendisionan dagiti annakna a sumaruno kenkuana....Bumangon dagiti annakna ket awaganda isuna a nagasat." (Prov. 20:7; 31:28)

Ti Lingfield ket maysa a nalinong a barrio idiay Surrey nga addaan kadagiti nakaskasdaaw a daan a balbalay a kayo ti pagbibiangna. Agarup 25 a milia ti kaadayona iti abagatan a daya ti London, England; ti laeng mangawis kadagiti tattao ditoy ket ti maysa a pagkarerraan dagiti kabalio. Ngem saan a nadisturbo dagiti aramid sadiay ti natalna a biag iti barrio ta adda iti ruar ti barrio ti pagkarerraan ken ti estasion ti tren. Iti tengnga ti barrio ket adda maysa a bassit a dan-aw ket idi ubingak, panunotek nga isu ti nangrugian ti kasasao a, "Mabalinmo nga iturong ti kabalio iti danum ngem dimo mapilit nga uminum." Iti bangir ti kalsada ket ti pagpandayan a pagbuybuyaanmi a siaawis kadagiti kabalio a mabalbalbasan iti lansa ti kukona. Idi agangay, idi masapul a sauloek ti "The Village Blacksmith" ni Longfellow, malagipko ni Mr. Huggett, ti nataer a panday. Am-ammok met isuna kas superintendent ti Sunday school idiay Mission Room.

Daytoy a kapilia ket adda iti likud ti pagadalan ket nalukatan para kadagiti panaggigimong idi Hunio 9, 1875. Kadagiti agsapa ti Domingo kalpasan a mapalubosan dagiti ubbing manipud iti Sunday school, aggigimong dagiti nataengan ket siuulimek nga agtugawda iti aglawlaw ti lamisaan a nakaikabilan ti tinapay ken ti kopa para iti Pangrabii ti Apo. Dagiti bangko ket naaramid para kadagiti nataengan ket bassit a nangato unay ti sanggiran para iti maysa a bassit nga ubing. Masapul a nalinteg unay ti panagtugawna wenno agpeggad a maigalis iti likud ti tugaw. Iti bangir dagiti talon ket ti simbaan dagiti Anglican. Adda pay laeng sadiay ti maysa kadagiti manmano a nabati a Biblia a nakawaran. Idi umuna a naimaldit dagiti Biblia, adda dagiti nakawaran iti pulpito tapno saan nga ibulod dagiti nagagar a kameng ti parokia! No agsardeng ti panagtungtong ti kampana ti simbaan iti alas onse, tumakder ti maysa a kabsat tapno ipakaammona ti umuna a himno. Ti panagraem ken debosion kadagidiay a panaggigimong ket nangibati iti saan a malipatan a marka.

Bayat dagiti bulan ti kalgaw, adda panaggigimong iti ruar iti abay ti dan-aw. Iti maysa a murdong daytoy a dan-aw ket adda maysa a daan a pasdek a bato iti linong ti maysa a dakkel a kayo. Daytoy a bassit a pasdek ket naawagan iti "The Cage" (Ti Kulungan) ket pagbaludan idi. Sadiay a naikasaba ti Ebanghelio

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ket iti natalna a rabii ti kalgaw, aguni ti timek ti mangaskasaba iti intero a barrio. Saan unay a kasapulan ti sound system idi awan ti ariwawa dagiti lugan wenno radio. Kadagiti aktibo iti lokal a gimong nga aggigimong idiay Mission Room ket da Harry ken Ellen Brooks.

25 ti tawen ni Harry ken 23 ni Ellen idi nagkasarda idi Disiembre 20, 1886. Idi panagbaliw ti siglo, nagnaedda iti maysa a dakkel nga estate a naawagan iti Felcourt, agarup tallo a milia ti kaadayona iti barrio. Ni Harry ti pangulo a hardinero ket ti balayda ket paset ti maysa a balay a nalikmut iti ivy ken nagbukel ti porma. Addaanda iti uppat nga annak. Ni Ethel Annie, a kalpasan ti panagasawana ken ni Richard Weller idi 1911, ket nagnaed idiay Western Canada; ni Florence Lillian a saan a pulos nangasawa ngem napan met idiay Canada ket nagtrabaho iti 25 a tawen iti Dept. of Agriculture ti gobierno ti British Columbia; ni George Arthur Stanley ket nagtalinaed idiay England a nangadal iti horticulture ket iti sumagmamano a tawen isu ti mangimaton iti maysa a dakkel a kompania nga agmulmula iti bukel. Naipanagan isuna iti dua kadagiti ulitegna, da George ken Arthur, ngem ti maikatlo a naganna ket naala iti maysa a natan-ok a nangrugi a misionero idiay Central Africa, ni Frederick Stanley Arnot. Pito a tawen ti nagbaetan sakbay a naiyanak ti maikapat nga anakda idi Disiembre 11, 1898, ket napanaganan iti Cyril Harry. Ti maikadua a nagan, siempre, ket naipanagan iti amak ngem ti umuna a nagan ket naggapu ken ni Cyril Bird, maysa a misionero a natay iti gurigor idiay Angola idi 1896. Adu a tawen kalpasanna, nasayaat ti pannakaam-ammok iti balo a baketna ken iti maikadua nga asawana, ni Dr. Andrews.

Ti panangipanagan kadagiti annakda a lallaki iti nagan dagiti misionero ket mangipakita a nauneg ti tarigagay da Harry ken Ellen Brooks para iti misión. Iti maysa a tiempo, tinarigagayanda nga agbalin met a misionero idiay Spain ngem saan a nangilukat ti Apo iti dalan. Imbes ketdi, nagtrabahoda kas misionero idiay Surrey. Iti sumagmamano a tawen idiay Lingfield, maaramid dagiti bautismo iti maysa a landok a tangke iti talon iti abay ti Mission Room. Idi 1901, nagtitinnulong dagiti kakabsat tapno mangisaad iti baptistry iti uneg ti Mission Room. Maysa ni Harry Brooks kadagiti timmulong iti dayta a proyekto.

No kitaek ti bassit a diariona para iti 1905, ti naudi a tawenna ditoy daga, kasla masansan nga adda isuna iti sabali a lugar nga agkaskasaba kadagiti Domingo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadagiti babassit a gimong a madanonna babaen ti bisikletana. Iti dayta a naespirituan a tarigagay para iti misión, indiayada ti inaudi nga anakda a lalaki iti Apo para iti panagserbi kas misionero sakbay pay a naiyanak. Idi laeng kalpasan a personal a simmungbatak iti awag ti Apo a naammuak daytoy.

Siempre, saan unay a nalawag dagiti malaglagipko kadagidiay immuna a tawen idiay Lingfield. Ti pannagna iti hardin a kaduak ni Ama ken ti pannakaitedko iti bassit a naluom a kamatis, nga inyunegko iti ngiwatko tapno marikna ti intero a naimas a ramanna bayat ti panagbettakna! Ti panagidda tapno aginana kalpasan ti pangaldaw ngem ti panaglibasko a rimmuar iti ruangan iti sango a kakamaten dagiti kakabsatko a babbai. Iti maysa nga aldaw a nagluluto ni Ina iti tinapay, natugawak ti maysa a tinapay; masapul a sukogenna manen sakbay a mailuto! Adda pay laeng piglat iti tumengko, gapu iti pannakaitublak…. Ti umuna a pannakakitak iti kotse. Kasla iti panaglagas dayta ta naragsakak a nangkita kadagiti bulbulong a mangkamkamat iti kotse iti nakapartak unay a pagnana – nalabit 20 a milia iti maysa nga oras!

Napukan ti maysa a kayo iti asideg ti balaymi, ket ti maysa a paset ti puonna a naikabil iti abay ti dalikan ti kusina ti kaykayatko a tugaw, nangnangruna para iti debosion ti pamilia iti kada agsapa. Uray sakbay a nakaammoak nga agbasa, addaanakon iti bukodko a Biblia, kas kadagiti nataengan. Kasta a debosion ti pamilia iti inaldaw ti intultuloyko iti intero a panagbiagko. Idiay Mission Room, adda Sunday school iti agsapa ken iti malem. Ngem iti malem, agtalinaedak iti balay a kaduak ni Ina tapno dumngeg kadagiti estoria ti Biblia ken agsaulo kadagiti bersikulo ti Biblia. Nalaka a sauloek ti Isaiah 53:6 ta adda dagiti arban ti karnero iti aglawlaw. Ammok no kasano ti panagyaw-awanda iti bukodda a dalan. Isu nga iti ubingak pay, naadalko nga inawit ni Jesus ti kinadakes ti amin kadatayo. Saanko a malagip ti tiempo a saanko a pinati dayta.

Adu a mannursuro iti Biblia ken misionero ti sumarsarungkar idiay Lingfield ket mapakan iti balaymi. Nasapa a naadalko a dagiti babassit nga ubbing a lallaki ket rumbeng a makita ngem saan a mangngeg! Kaaduan kadagitoy a lallaki ket addaan iti barbas ket, para kaniak, kasla nasayaat unay ida a tattao. Siguradoak a saan a narigat para kadagiti nataengan ti agbiag iti nasayaat a biag ken umadayo iti kinasukir. Kasla naingel unay ida no agmugmugotda iti aniaman a dakes nga aramidko. Iti panunot ti ubing, ti Dios nga Ama ket kas kadagidiay a lallaki ket mabutengak nga agkararag Kenkuana. Ngem ni Jesus ti Gayyemko nga nangayat kaniak ken natay para kaniak, isu a saan a narigat ti agkararag Kenkuana. Iti maysa a gundaway,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kas naibaga kaniak, nakitadak a sisasakay iti kayo a sawhorse ket sipipigsa a kumankanta iti koro ti maysa a himno ti misión, “Speed away, speed away on your mission of light.”

Ti naudi a naisurat iti diario ni Ama idi 1905 ket para iti Oktubre 24, ngem para iti simmaruno nga aldaw, insurat ni Ina, “Maika-44 a kasangayna. Tinawen a tea idiay Staffords Wood, naragsak a tiempo, ti naudi a panaggigimongna.” Awan duadua a maitutop dayta ta masansan nga agkasaba isuna sadiay. Kalpasan dayta, saan a nasayaat ti riknana ket naayaban ni Dr. Austin. Ti naimbag a doktor ket maysa a mangidadaulo iti gimong ken nasinged a personal a gayyem. Adda pay laeng kaniak ti maysa a libro nga intedna ken ni Ama. Naayaban ti maysa nga espesialista manipud London ket naoperaan isuna. Pudno a saanko nga ammo no ania ti sakitna. Nalabit napaatiddog koma ti biagna no adda koma idin ti moderno a pannakaammo iti medisina.

Idi rabii ti Huebes, Nobiembre 30, simrekak tapno agekak ni Ama sakbay ti panaturog. Iti simmaruno nga agsapa idi riniingnak ni Ina, kinunana, “Innala ni Jesus ni Tatang idiay langit.”

Bayat ti panagsakitna, adda nangipatulod iti kard nga addaan iti daytoy a simple a mensahe, “Ammo ti Amayo.” Dakkel a liwliwa daytoy ken ni Ina iti ladingitna. Insuratna iti diario, “Natalna a naturog ken Jesus ti kaay-ayatko a H. Ti Apo ti nangted ket ti Apo ti nangala. Madaydayaw koma ti nagan ti Apo.” Imbaga ni Ina iti maysa a tao nga iti dandani duapulo a tawen a panagasawada, awan pulos ti nauyong a sao iti nagbaetanda. Nagayanayatda ngem ad-adda pay nga inayatda ti Apo Jesu-Cristo.

Nangngegko ti dadduma a nataengan a nagkuna, “Ubing unay tapno makaawat.” Saanko a malagip a nagluaak. Iti pammati ti maysa nga ubing, pinatik nga adda isuna a pudno a kadua ni Jesus idiay langit. Ngem pudno a nailiwko ni Ama ta ammok nga inay-ayatnak. No kitaek manen ti biagko, mariknak nga adu ti napukawko gapu ta awan amak bayat dagiti tawen a pannakabukel ti kababalinko. Naitabon isuna iti campo santo iti asideg ti simbaan dagiti Anglican idi Disiembre 6, sumagmamano laeng nga aldaw sakbay ti maikapito a kasangayko. Dua ti naitabon iti dayta nga aldaw ta naitabon met iti asideg iti isu met laeng a tiempo ti maysa a nasinged a kabagian.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 2

Dagiti Aldaw ti Kinaubingko

“Ama dagiti ulila, ken mangsalaknib kadagiti balo, ti Dios iti nasantoan a pagnaedanna.” (Psa. 68:5)

Ania ti aramiden ti maysa a balo nga addaan iti uppat nga annak no, iti simmaruno nga aldaw kalpasan ti panangitabonna iti asawana, makaawat iti pakaammo a panawanna ti balay a nagnaedanda iti adu a tawen? Siempre, ti libre a panagnaed iti balay ket maysa kadagiti benepisio nga inted gapu iti trabaho ti asawana iti estate. Isu nga adda karbengan ti makinkukua. Nupay kasta, daytoy ti kasasaad a nangpaneknekan ti balo iti kinapudno ti bersikulo iti ngato.

Ti dua a babbai, da Ethel ken Florrie, ket adda iti adayo nga agtrabtrabaho kas katulong iti balay. Agtrabtrabaho ni Ethel ken ni Mr. Scott idiay Dorking, maysa a kasosio iti Kristiano a kompania nga agipablaak a Morgan and Scott. Agtrabtrabaho ni Florrie iti maysa a balay a ti kasinsinna ti kusinera. Nakaawat ni George iti scholarship ket agnanaed idiay Reigate Grammar School. Isu nga iti pito a tawenko, siak laengen ti nabati a kadua ni Ina. Gapu kadagitoy a kasasaad, saan laeng nga awan amak no di pay ket napukawko ti gagangay a pannakikadua kadagiti kakabsatko a babbai ken lalaki. Dandani kasla siak ti kakaisuna nga anak ti maysa a balo nga ina. Malaksid kadagiti kaklasek, manmano ti kaay-ayamko. Awan duadua a sabali koma ti biag no nagbiag ni Ama, ngem saan a pulos agbiddut ti Dios.

Naumbiinak ken bassit a managbuteng ken saan unay a napigsa ti salun-atko. Iti maysa nga aldaw nga agawidak manipud iskwela, maysa a naalas nga ubing manipud kadagiti napanglaw a lugar ti nangitumba kaniak. Naragsakan isuna iti dayta, ngem siak saan! Innalana pay ti kallugungko. Mabutengak kenkuana, ngem ad-adda a mabutengak nga umawid nga awan ti kallugungko. Isu a sinurotko isuna iti adayo bassit agingga nga imbatina ti kallugungko iti maysa a poste ti ruangan ket nagtaray.

Agarup uppat a pulo ti tawen ni Ina ket masapul nga agsapul iti wagas a pangsuportar iti bagina ken pangtaraon kaniak. Pinaneknekan manen ti Dios a Isu ti “mangsalaknib kadagiti balo.” Iti saan nga nabayag, nakagun-od isuna iti trabaho kas mangay-aywan iti balay ti maysa a lalaki a baro. Ni Mr. A. C. Knight ket direktor iti maysa a dakkel a kompania nga agaramid iti sabon. Kas Kristiano nga agsimba iti Congregational Church, interesado isuna kadagiti ubbing a lallaki ken

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

aktibo a mangidadaulo iti Boy's Brigade. Gapu iti dayta, nabalinak ti agtalinaed a kaduak ti inak iti balayna. Iti Umuna a Sangalubongan a Gubat, nagserbi ni Mr. Knight kas opisial ket natay iti saan a nagballigi a panagdisso idiay Gallipoli. Iti dayta a tiempo, immakarkamin idiay Canada.

Iti rugrugi ti 1906, immakarkami idiay Blackheath, maysa a suburb iti abagatan a daya ti London. Adda maysa a dakkel a heath wenno nalawa a lugar para kadagiti ay-ayam iti nagbaetan ti Blackheath ken Greenwich Park. Naam-ammok unay dayta a parke a nakaisaadan ti Greenwich Observatory, ti lugar ti zero longitude ken ti nagtaudan ti Greenwich Mean Time. Iti asideg ket adda museo ti Navy ken ti Thames River.

Idi asideg ti maikawalo a kasangayko, nagtinnag ti niebe. Bayat a kaduaennak ti mannursurok iti Sunday school nga umawid, sinaludsodna, "Ania ti ad-adda a puraw ngem ti niebe?" Pudno a nakaskasdaaw dayta kaniak! Pinanunotko dagiti puraw a banbanag – papel a pagsuratan, asukar, asin, dagiti linabaan ni Ina (awan ti nakudrep a puraw kenkuana!) – ngem ad-adda a puraw ti niebe ngem kadagitoy amin. Nangted ni Ina iti pagilasinan a rumbeng a panunotek iti sabali a direksion. Isu nga iti kamaudiananna, naadalko ti kunkuna ti himno, "Dalusannak iti dara ti Kordero ket ad-addaakto a puraw ngem ti niebe." Mapagtalkak ti sao ti Dios, "uray no dagiti basbasolyo ket kas iti nalabaga a nalabaga, pumurawdanto a kas iti niebe" (Isa. 1:18). Siguradoak a naisalakanak idin ta saanko a malagip ti tiempo a saanko a pinati a natay ni Jesus para kaniak. Nupay kasta, saan pay a naan-anay ti pannakasiguradok.

Adu ti panangipaganetget kadagidiay nga aldaw iti maikadua nga isasangpet ni Cristo ket naadalkon ti maipapan iti Rapture. No dadduma, tumannawagak iti tawa ti kuartok iti nakapimpintas a panaglennek ti init ket panpanunotek no umay ni Cristo sakbay ti agsapa! Ngem no dadduma saanak unay a sigurado. Iti maysa a malem, nagawidak manipud iskwela ket nakitak a nakaserra ti ruangan. Awan duadua a napan nagtiendaan ni Ina. Awan problema! Agtugawak laeng iti agdan ket aguray. Ngem kasla nakabaybayag unay ti panaguray. Kalpasanna, simrek ti panunot – nalabit immayen ti Apo ket nabatiak! Kasano ti pannakaammok? Ammok! Buyaek dagiti tattao a magmagna iti kalsadami. No makitak ti uray maysa a tao a patiek a Kristiano (siempre, masapul a maysa a taga-kapiliami!) ammokto a saan pay nga immay ti Apo. Uray idi, nasayaat ti pannakaisurok – awan pay ti dimteng kaniak a teoria maipapan iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

partial rapture. Nakalukay unay ti riknak ta ti umuna a Kristiano a nakitak ket ni Ina a sumsumrek iti ruanganmi.

Iti sumagmamano a gundaway, madanaganak gapu iti daytoy a kinaawan ti pannakasigurado. Iti maysa a rabii ti Domingo (saanko a malagip no kaano dayta) inkeddengko nga adda aramidek maipapan iti daytoy. Nalabit adda kinuna ti mangaskasaba iti panaggigimong, saanko unay a malagip. Aniaman ti kasasaad, idi nagparintumengak tapno isaok ti gagangay a kararagko sakbay ti panaturog, adda innayonko. “Apo, no saanak pay a pudno a nagtalek Kenka idi, pudno a mamatiak itan ken awatenka kas Mangisalakan kaniak.” Dagus a nasiguradoak a pudno a naisalakanak ket saan a pulos a pimmanaw kaniak dayta a pannakasigurado. Awan duadua a pudno a naisalakanak sakbay dayta ngem kasapulan ti dayta a nalawag nga aramid tapno masiguradoak. Idi agangay, naadalko a ti pannakasigurado iti pannakaisalakan ket saan a naibatay iti napasarantayo no di ket kadagiti kari ti Sao ti Dios.

Agarup maysa a kapat ti milia manipud iti nagnaedanmi idiay Blackheath ket ti Alexandra Hall. Iti dadduma a wagas, sabali ti gimong sadiay ngem kadagiti dadduma. Kaaduan kadagiti kameng ket nangato ti saadna iti kagimongan ket sumagmamano laeng ti napanglaw. Adda maysa a babai nga agdaldalus iti balbalay ngem prangka unay ken saan a nadalus ti panagsaona no ibuksilanna ti panangumsina iti kinapalangguad ti dadduma a babbai sadiay. Ti ministerio ni Ina ket ti panangkagayyem iti dadduma a lallakay a babbai ket saanak unay a naragsakan kadagiti kasta a sangaili! Interesado met isuna kadagiti agtutubo a babbai nga agtrabtrabaho kas katulong iti balay nga adayo iti pamiliada.

Idi immuna nga immakarkami sadiay, dakkel unay ti gimong idiay Alexandra Hall. Agarup dua wenno tallogasut ti aggigimong iti tunggal agsapa ti Domingo tapno salimetmetanda ti Pangrabii ti Apo. Awan liwayna, ti maysa a kabsat, ni Mr. Luck, ket agbasa iti maysa a kapitulo ti Biblia nga awan ti komentona ket iti Domingo ti Panagungar siguradoak a Luke 24 dayta. Agarup limagasut ti umay iti panaggigimong iti rabii. Ni Dr. Robert McKilliam ti am-ammo a mangidadaulo iti gimong ket kanayon nga isu ti agkasaba no adda isuna iti balay. Nupay doktor, nalaing unay isuna nga estudiante ti Biblia ken editor met ti binulan a magasin, “The Morning Star,” a nangipaganetget iti Maikadua nga Isasangpet. Ti koro, a kaaduanna ket nataengan, ket nakatugaw iti entablado. Adda maysa a lalaki nga addaan iti kaykayatna a tugaw iti abay ti barandilia ket bayat ti kasaba, agsadag isuna iti daytoy

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a barandilia ket maragsakan iti bassit a turog.

Kanayon nga agaramid ti gimong iti ababa a 15 a minuto a panaggigimong iti ruar iti agdan sakbay ti panaggigimong iti rabii, iti kalgaw ken iti lamiis. Kalpasanna iti kalgaw, adda panaggigimong iti ruar iti tengnga ti ili kalpasan ti panaggigimong. Idi agangay idi kumkumirang dagiti tattao, nangaramidda iti kampania ti panagkasaba. Ti naawis a mangaskasaba ket maysa a naidumduma a lalaki nga agnagan iti Hodson. Ti regtana para iti Apo ket kadua ti kinanakatkatawa ken kinapartak ti sungbatna. Iti maysa a gundaway, kas naibaga kaniak, nangaramid isuna iti kampania iti tolda iti maysa a barrio idiay England. Iti agsapa ti Domingo, napan isuna iti Simbaan dagiti Anglican tapno denggenna ti padi. Gapu ta nakaup-upay unay ti kasaba, sinaludsodna iti padi, “Kunaem kadi a panangikasaba iti Ebanghelio dayta?” Kasla iti panagibales, inallukoy ti reberendo dagiti dua a naalas a taga-barrio tapno kabilenda ni Mr. Hodson ken puoranda ti toldana. Idi sinangoda ni Mr. Hodson iti sango ti toldana ket imbagada ti gandatda, isuna, gapu ta dakkel ken napigsa a lalaki, ket binagkatna ida iti maysa ken maysa ket imbattogna ida iti ngatuen ti alad. Ti padi a nakatakder iti adayo ket immasideg ket sipapalangguad a nagsaludsod, “Mr. Hodson, kunaem kadi a panangikasaba iti Ebanghelio dayta?” Ket simmungbat ni Mr. Hodson, “Saan, kunak a panangpapanaw kadagiti demonio dayta!”

Nalabit ti kumkumirang a bilang dagiti umay ket paset gapu ta awan ti Sunday school ken sumagmamano laeng ti agtutubo idiay Alexandra Hall. Kalpasan ti panangpanawmi sadiay, pimmusay ni Dr. McKilliam a nangpaad-adu pay iti panagkapuy ti gimong. Bayat ti panagserbik iti gubat iti Umuna a Sangalubongan a Gubat, idi sinarungkarak ti Blackheath iti maysa a rabii, nakitak ti agarup duapulo a mamati nga aggigimong iti nabasbassit unay a hall.

Gapu ta awan ti Sunday school sadiay, mapanak kadagiti malem ti Domingo iti maysa a Sunday school iti maysa a naalas a lugar idiay Lewisham. Kaduak ti gayyemko a ni Willie Peacock ket ti mannursuromi ket maysa a nasayaat a lalaki, ni Mr. Bernau. Iti dayta a napanglaw a lugar, dagiti tawa ket nasalakniban kadagiti napuskol a wire screen. Dandani iti kada lawas, adda naariwawa nga ubing a mapapanaw gapu iti panagriribukna, ngem kanayon a sumubli ida iti simmaruno a lawas.

Inrugik ti panagadalko idiay Lingfield iti maysa a tawen wenno nasursurok iti Primary School sakbay a natay ni Ama. Idi immakarkami idiay Blackheath, nagadalak idiay

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Northbrook School idiay Lea Green, 20 a minuto a pannagna iti panagpan ken iti panagawid. Awan pay idi ti school bus. Kaykayatko dagiti mannursuro sadiay ngem saanko unay a kaay-ayo ti prinsipal. Para kaniak, maitutop ti nagan ni Mr. Fluke: maysa a banag, agsigsigarilio isuna! Iti maysa nga aldaw iti klase, saanna a naawatan ti sungbat nga intedko (pinanggepna, ammok) ket inyang-angawnak iti sango ti klase. Kasla gapu dayta iti panagtakderko kas Kristiano, uray no nakapuy dayta. Bayat ti maysa a bakasion, agur-urayak a mapukisan. Simrek ni Mr. Fluke ket timmugaw iti tugaw ti barbero nga immun-una ngem siak, nga addaan iti nakaul-uyaw a sasao iti barbero.

Iti maysa a malem nga agaw-awidkami manipud iskwela, maysa kadagiti dua a kaduak ti nakasarak iti nalaylay a patatas iti kanal. Kasla goma unay ket kinuna ti gayyemko, “Kayatko nga ammuen no aglagto daytoy!” Saankami a nangbaybay-a iti tiempo a nangpanunot no aglagto kadi ti daan a patatas uray ania ti adda iti aglawlaw. Iti maysa a naariwawa a pagballasiwan a pagtitiponan dagiti tallo a kalsada, imbalbag ti gayyemko ti patatas iti daga. O, naglagto kadi? Iti panaglagtona, natamaanna ti bonnet ti maysa a lakay a babai nga umas-asideg ket naan-anay koma a naikkat no saan a gapu kadagiti ribbon a nakaigalutanna. (Kadagidiay nga aldaw, dagiti babassit a lakay a babbai ket agus-usar kadagiti bonnet, a nangato iti sango iti ngatuen ti muging ket naigalut kadagiti ribbon iti baba ti timid.) Nakitak dagiti ima a nangiyangat tapno alaen ti bonnet ket nangngegko ti maysa nga ikkis. Saankami a nagtalinaed tapno denggen ti napigsa a panangbabalaw maipapan iti kinasukir dagiti agtutubo iti dayta a “moderno a panawen.” Nagtaray dagiti tallo nga ubbing iti tallo a nagduduma a direksion iti kapartak a siguradoak a mailanad koma iti Guinness Book of Records no narekord laeng.

Idi agangay, naiyakarak iti Greenwich Central School, a kapada ti High School. 45 a minuto a pannagna manipud iti balay ngem saanmi unay a panpanunoten dayta kadagidiay nga aldaw. Ti headmaster sadiay, ni Mr. Wood, ket naingel ngem naparabur ken nadayaw. Ti assembly iti agsapa ti Lunes ket para iti panagbasa iti Kasuratan ken kararag. Para kadagiti ubbing a lallaki laeng dagitoy nga iskwela; awan pay idi ti pagadalan a nagtitipon dagiti lallaki ken babbai. Iti tunggal agsapa ti Lunes, dagiti dua a monitor ti klase ket masapul a nasapa nga umay ket punnoenda amin a pagkargaan ti tinta kadagiti lamisaan (awan pay idi ti fountain

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pen wenno ballpen!). Iti maysa nga agsapa, ibagbagkatmi ken ti kaklasek ti maysa a bandehado dagiti pagkargaan ti tinta a bumabba iti agdan idi maysa a naladaw nga ubing a nagtaray nga umuli ti nakadungpar kadakami. Iti simmaruno nga assembly, adda dagiti natadem a sasao ti headmaster maipapan iti kinaliway dagiti ubbing a nangiwarsi iti tinta iti agdan!

Iti aniaman a wagas, naliklikak ti riribuk isu a saanak a pulos a naibaon iti opisina ti headmaster gapu iti dakes nga aramid. Ti pannakaisurat iti nangisit a librona ket kaipapanan nga awan ti rekomendasion inton pumanaw iti iskwela. Duaduaek no maikariak iti insuratna idi Abril 25, 1912 – "a nasayaat unay ti panagrang-ayna ken pumanaw isuna iti iskwela kalpasan a nagun-odna ti panagraem dagiti kaklasena ken dagiti mannursurona." Naited daytoy a rekomendasion sakbay laeng a pimmanawak iti dayta nga iskwela tapno mapan idiay Canada. Siaasi a nangted ti mannursuro ken ti klase iti sagut a kuarta idi pumanawak.

Nalawag iti lagip dagiti aldaw ti kinaubingko dagiti bakasion iti kalgaw. Masansan a sarungkaranmi ken ni Ina dagiti kabagianna ket gapu ta adu ida, kayatna a sawen ti panagpan iti nagduduma a lugar iti tunggal kalgaw. Nakadakdakkel unay ti pamilia ni Ina isu nga ikitto ti inaudi a kabsatna a babai idi naiyanak.

Ti Cromer ket maysa a resort iti igid ti baybay iti daya nga aplaya ti England. Naiyawat iti imak ti maysa a Japanese Lantern tapno makipasetak iti prusision dagiti parol ket nangabakak iti maikatlo a premio. Ti aniaman a panagpannakel ti riknak ket napukaw kalpasan ti sumagmamano nga aldaw. Bayat ti panagkalkalko iti darat, naitabon ken napukaw ti maysa kadagiti sapatosko. Gapu ta pinagungetan ni Ina, nabainanak unay ta masapul nga umawidak a nakasaka.

Maysa kadagiti kakabsat a lallaki ni Ina ket agnanaed idiay Cardiff iti South Wales a nagtrabahoanna kadagiti drydock. Siaawisak a nangkita iti barko iti drydock. Maysa met kadagiti kasinsinko ti nagtrabaho sadiay ket idi agangay natay gapu iti pannakatnagna iti drydock. Iti maysa nga aldaw, naglugankami iti barko a pagpasiar a bimmallasiw iti Bristol Channel tapno sarungkaranmi dagiti napintas a lugar kas iti Clovelly. Daytoy a bassit a lugar idiay Devon ket madanon laeng idi babaen ti bangka ket dagiti balbalay ket naisaad iti natikag a bakras iti abay ti baybay. Nagsardengkami idiay Ilfracombe para iti pangaldaw a saan a malipatan ti maysa nga ubing – sinangag a karnero a kadua dagiti ubing a patatas (a nailuto a kadua ti sanga ti mint) ken baro a berde a gisantes. Ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

panghimagas ket maysa a pinggan ti raspberry a naikabilan iti Devonshire cream, maysa a napuskol unay ken naimas a krema.

Ti Littlemore ket maysa a barrio nga adda iti sumagmamano a milia manipud Oxford a nakaiyanakan ni Ina ken nakaisaadan ti pagpandayan ken pagaramidan iti karuahe ti inauna a kabsatna a lalaki. Makaay-ayo ti panangkita no kasano ti panangikabilda iti landok a rim iti kayo a pilid ti kariton. Ti panaglugan iti bassit a bangka a limmabas kadagiti lock iti ngato a paset ti Thames River ti nangiturong kadakami iti maysa a garden party para kadagiti agnanaed iti dayta a lugar iti dakkel nga estate ti Earl of Harcourt. Iti sabali nga aldaw, linasatmi ti Oxford University nga awan ti uray ania a pannakaammo a naawatmi manipud iti dayta a nalatak a pagadalan.

Iti maysa a kalgaw, nagsabali ti napananmi ken ni Ina ket nagtalinaedak iti pamilia ti nobio ni Ethel, dagiti Weller. Baro kaniak idi dagiti pustiso. Nasdaawak ta ni Richard, a nagbalin a kabsatko iti panagkasar, ket ikkatenna dagiti ngipenna iti rabii. Naammuak a saan a mabalin nga ikkatek dagiti kukuak. Kalpasan ti innem a pulo a tawen idi 1969, sinarungkarmi ken ni Anna dagiti dua a kabsat a babbai ni Rich a sibibiag pay laeng ken agnanaed iti isu met laeng a balay. Siempre nagbaketdan ngem kasla isu met laeng ti balay.

Ti inaudi a kabsat a babai ni Ina, ni Ikit Millie, ket agnanaed idiay Folkestone iti abagatan nga aplaya a nakasango iti English Channel. Ti asawana ket nagretiro a soldado ket addaanda iti dua a balasang a kaedadko. Iti maysa kadagiti panangsarungkarmi sadiay, adda maneobra ti Red Cross ken ti Ambulance Corps. Nangayabda kadagiti ubbing a lallaki nga agboluntario nga addaan iti kari a sixpence. Naipankami iti ruar ti ili babaen ti trak ket naibaga kadakami nga agiddakami a naiwarawara iti maysa a nadiro a talon. Naikabil kadakami dagiti tag a mangiladawan iti kita dagiti sugat a kunada a nasagabaanmi. Kalpasanna, immay dagiti nars tapno bendaanandakami ket isublidakami iti iskwela, nga isu ti agbalin nga ospital. Adu kadagiti ubbing ti “ambulatory patients” (agpagna a pasiente). Nga addaan iti nabendaan nga ulo wenno nakasab-it nga ima, masapul nga agpagnada nga agsubli iti iskwela. Kas maysa kadagiti nakaro ti sugatna, nagasatak ta naitulodak iti stretcher. Dagiti babbai iti balay a nakakita iti prusision dagiti nasugatan ket saanda nga ammo a maneobra dayta ket rimmuarda tapno kaasianda dagiti nakaay-ay-ay a biktima ti maysa nga aksidente. Para kadakuada, pinadasko ti agparang a nakaay-ay-ay a kas mabalin iti dayta a kasasaad. Idiay “ospital,” ti agas a lemonada ken

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

galiete ti nangted iti dadduma a “nakaskasdaaw a pannakaagas” isu a naikkat dagiti bendami ket napaawidkami.

Impagarup ni Ina nga ad-adda a nasayaat dagiti gundaway para kaniak iti maysa nga ubing pay a pagilian kas iti Canada. Saanko pay idi a madanagan dagiti pasamak iti lubong ngem adda dagiti sarsarita maipapan iti gubat a maibusor iti Germany. Pimmanaw ti kabsatko a ni Ethel a napan idiay Edmonton, Alberta iti simmaruno nga aldaw kalpasan ti kasarna idi Hunio 1, 1911. Kalpasan ti maysa a tawen, sumurotkami koma da Ina, Florrie, ken siak. Nakagun-od ni George iti maikadua a scholarship iti College of the Royal Horticultural Society isu nga inkeddengna ti agtalinaed idiay England.

Idi sangapulo ket tallo ti tawenko, nagparang ti maipapan iti bautismo. Awan ti baptistry idiay Alexandra Hall ket saanko nga ammo no ania ti takder ti gimong sadiay maipapan iti bautismo. Nupay kasta, nupay mabutengak unay, napanak ken ni Dr. McKilliam tapno makisarita. Naparabur unay isuna bayat ti panakisaritana kaniak maipapan iti pammatik ken Cristo. Isu a naawatak iti pannakikadua (fellowship) idiay Alexandra Hall sakbay laeng ti panangpanawmi. Naurnos a mabautisaranak idiay Lingfield iti baptistry a timmulong ni Ama a nangbangon. Napasamak dayta idi maika-7 ti Mayo 1912, ket naragsak unay a pasamak dayta para kaniak. Inyuneg ti Apo iti pusok ti John 13:17, “No ammoyo dagitoy a banbanag, naragsakkayo no aramidenyo dagitoy.” Isu a nupay nerbiosak unay, naragsakak met unay. Adu ti saanko a naawatan maipapan iti bautismo, ngem ammok a maysa dayta a banag a kayat ti Apo nga aramidek.

Uray kadagidiay nga aldaw, interesadoak unay kadagiti estoria ti misionero. Saanko a malagip ti dakkel nga interes iti misión idiay Alexandra Hall ngem namin-adu a nagpagnaak a napan idiay King George St. Hall idiay Greenwich tapno denggek ti maysa a misionero, nangnangruna no taga-Africa. Maysa kadagiti nakaragragsak ket ti pannakapalubosko a mapan kadagiti tinawen a panaggigimong ti misión idiay London idi Oktubre 1911. Naaramid idi dagitoy idiay Devonshire House, a napno unay iti panaggigimong iti rabii. Nagtugawak iti maysa nga agdan iti ngato a paset ti gallery ket dimngegak ken ni Dan Crawford, nga addaan idi iti umuna a furlough-na iti nasurok a duapulo a tawen.

Sumagmamano nga aldaw kalpasan ti bautismok, idi Mayo 16 pimmanawkami iti Southampton iti barko ti Cunard, ti S.S. Ausonia, a sigurado a saan a maysa kadagiti kasayaatan a barkoda. Nagbiahekami a kadua ti grupo dagiti emigrante nga inurnos ti Salvation

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Army, a kaaduanna ket babbai. Iti umuna nga agsapa iti baybay, maysaak kadagiti sumagmamano a natured a nagparang para iti pammigat. Ti menu iti steerage class ket Irish stew wenno nalungon nga itlog. Irish stew para iti pammigat – saan a pulos! Ken ti stew met! Isu a nangalaak iti dua a nalungon nga itlog a dagus a nagbabawiak a kinnanko! Nagsarua ken nagulawak iti baybay iti maysa a lawas ket iti adu a tawen saanak a nangsagid iti nalungon nga itlog. Adu a tawen kalpasanna, naammuanmi manipud iti nasayaat a gayyemmi a ni George Maslen a nagbiahe isuna iti Ausonia iti napalabas a biahena. Nakadakdakes unay ti taraon isu a dandani agriribuk dagiti pasahero iti steerage!

Iti tengnga ti Atlantic, nalikmutankami kadagiti iceberg ket naannad unay ti panagabante ti barko, ket adda nasayaat a rason ta maysa laeng a bulan sakbay dayta, limned ti Titanic. Malagipko dagiti paulo ti damag, “Limned ti barko a saan kano a lumned.” Naaramid daytoy a barko nga addaan kadagiti kompartimiento a saan a sumrekan ti danum tapno saan kano a lumned. Iti umuna a biahena a nakalugan ti adu a nalatak a tattao, nadungparna ti maysa nga iceberg ket ginasut a biag ti napukaw. Nagyamankami iti Dios gapu iti natalged a biahe.

Idi dimmisokami idiay Quebec iti rabii ti Domingo, agtungtungtong dagiti kampana. Impagarupko a kampana ti simbaan dagidiay agingga a naammuak nga addaan ti tunggal makina ti tren iti kampana ken cow-catcher iti sango. Iti sumagmamano nga aldaw, nagbiahekami babaen ti tren nga agturong idiay Calgary. Agsardeng ti tren iti tunggal sumagmamano a gundaway tapno sukatan ti makina ken dagiti trabahador, bayat nga agpartak dagiti pasahero a mapan iti restawran ti estasion para iti apagbiit a meryenda. Sabali unay dagiti tren sadiay ngem dagiti tren idiay England ken sabali met ngem ti panagbiahe iti tren ita.

Idiay Calgary, nagtalinaedkami iti maysa a rabii sakbay nga intuloymi ti nagpaamianan nga agturong idiay Edmonton iti simmaruno nga agsapa. Impannakami ti Salvation Army iti citadel-da a nakaaramidan ti maysa a panaggigimong ti testimonia. Nagduduma a kameng sadiay ti nangipan kadakami iti balayda para iti rabii, a nakaparparabur unay. Bassit a nakaay-ayo kaniak ti testimonia ti maysa a lalaki bayat ti panangsalaysayna iti baro a ragsakna iti pannakaisalakan. Iti ragsakna, aglaglagto isuna iti entablado, ket bayat ti panangkuskusna iti tianna, impukkawna, “Nakasaysayaat ti riknak ditoy baba!” Idi nalagipko ti rigat ti panagulaw iti baybay iti maysa a lawas sakbay dayta, bassit a saan a nadayaw ti panangarasaasko iti kabsatko a babai, “No adda koma isuna iti ayanmi idi napalabas a lawas, saanna koma a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

marikna ti kasta a nasayaat a rikna ditoy baba.” Namnamaentayo a ti pannakasigurado ti pannakaisalakanna ket saan laeng a naibatay iti rikna ti bagina.

Ti panaglugan iti tren iti simmaruno nga aldaw ti nangiyeg kadakami idiay Edmonton, ti kabesera ti Alberta, a kasla ad-adda idi a dumakdakkel nga ili iti beddeng. Sadiay, inabrasadakami ti kabsatko a babai ken ti asawana.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 3

Biag idiay Canada

"Ket inturongna ida iti umno a dalan, tapno makadanonda iti siudad a pagnaedan." (Psa. 107:7)

Sabali unay ti biag idiay Canada iti adu a wagas. Sakbay a pimmanawak iti England, napannakelak a nakagun-od iti umuna (ken kakaisuna) a bowler hat-ko, dayta a kalugong a kanayon nga us-usaren dagiti Ingles. Saan a nabayag, naadalko nga idiay Canada, ti bowler hat ket dagus nga agbalin a puntaan dagiti banag a natangtangken ngem ti panangyaw-yaw.

Ti balaymi idiay Edmonton ket dua a tolda, nga addaan kadagiti nakersang a datar a tabla ken nadingdingan iti tabla. Maysa a dakkel a lona ti nangkalub iti dua a tolda ket nangted iti ad-adu pay a salaknib iti tiempo. Ti maysa a tolda ket nagserbi a sala, kanan, ken kusina bayat a dagiti babbai ket naturog iti sabali. Maysa a bassit a kalapaw ti nagserbi a kuarto para iti kabsatko iti panagkasar ken kaniak agingga a dimteng ti lamiis. Kalpasanna, immakarkami iti tolda a pagnanaedan ket naturogkami iti rabaw ti lamisaan iti asideg ti dalikan ti kusina. Ti kalapaw ket nagbalin a pagidulinan iti nalamiis a karne ti baka ken baboy. Iti maysa nga aldaw, napan ti kabsatko a babai iti kalapaw tapno agputed iti karne. Nga awan ti panunotna, inkabilna ti tulbek iti ngiwatna iti apagbiit. Iti kasta unay a lamiis, naikkat ti kudil dagiti bibigna. Iti maysa nga aldaw a magmagna isuna iti kangrunaan a kalsada, pinasardeng isuna ti maysa a lalaki ket kinunana, "Pakawanennak, ngem nagyelo kadi ti agongmo?" Saanna nga ammo dayta!

Nagnaedkami iti patad iti abay ti North Saskatchewan River isu nga adda danum iti asideg. Iti kalgaw, nakasarakkami met kadagiti bunga a mabalin a kanen tapno maduma ti kankanenmi. Iti lamiis, masapul a mangabutkami iti dua wenno tallo a pie a yelo tapno makaalakami iti danum. Iti baba laeng ti karayan manipud kadagiti toldami, maib-ibangon ti nangato a rangtay iti nagbaetan ti Edmonton ken Strathcona. Bayat ti lamiis, adu a scaffolding ti naibangon iti rabaw ti yelo. Kalpasanna iti primavera, immay ti panagburak idi nabuong ti yelo ket nangrugi a maianud iti baba ti karayan. Dagiti dadakkel a gunggunay ti yelo a kas kadakkel ti dingding ti balay ket agtitinnupra, nga ianudda ti amin nga adda iti sanguananda. Iti rugrugi ti lamiis, napukan ti yelo a kas bloke ket naidulin kadagiti dadakkel a bodega tapno mausar iti kalgaw.

Bassit ti kuartami kadagidiay nga aldaw isu nga idi simmangpetkami idiay Edmonton

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

masapul a nagbirukkami iti trabaho. Nakastrek ni Florrie kas katulong iti maysa a pamilia, ket ni Nanang ket nagaramid iti nadumaduma a trabaho kas practical nurse. Dayta a kalgaw, inyanak ni Ethel ti umuna nga ubingna, maysa a babai, ni Beatrice (Tricie). Ti asawa ni Ethel a ni Richard ket pintor ti balbalay idiay England, ngem idiay Canada ket masapul nga inalana ti nadumaduma a trabaho. Sangapulo ket tallo ti tawenko idi, ket ti umuna a trabahok ket mensahero iti maysa a tiendaan ti alahas. Karaman pay iti dayta a siak ti janitor. No rabii ti Sabado, nakalukat ti tienda agingga iti alas diez. Iti maysa a rabii ti Sabado bayat ti panagawidko, adda nakaro unay a bagyo nga addaan gurruod ken kimat. Idi bimmabaak iti streetcar, nagnaak iti nabati a dalan, nalabsak dagiti baro a pasdek ti Alberta Parliament a maipatpatakder pay laeng ken maysa a daan a Hudson's Bay Fort. Iti nagbaetan dagiti kimat, awan pulos ti makitak. Ti dalan ket simmikko iti kannawan tapno bumaba iti turod nga agturong kadagiti patad. No saanko a nasikkuan dayta, maitulidagak iti natikag a bangir agingga kadagiti riles ti tren iti baba, a mabalin a pakaburakan dagiti tulangko wenno ipapatayko pay ketdi. Bayat ti panagkapkapak iti sipnget, adda nakaraniag unay a kimat. Iti mismo a sanguanak ket ti pungto ti natikag a bangir. Narikna ken ammok nga ay-aywanannak ti Apo bayat ti ibababak iti turod.

Dayta a kalgaw, sinosinnaruno ti trabahok. Saan a naragsakan kaniak ti agal-alahas ket pinaruarnak. Para kaniak, nakaro unay dayta a pannakaupay. Ngem kalpasanna, maysa a kabsat a babai iti gimong ti nangted kaniak iti trabaho: ti panangikabil iti insulation kadagiti tubo ti danum iti basement ti maysa nga apartment a kukuana. Para kaniak, nasayaat a trabaho dayta bayat ti panagpaut ti trabaho, ket para kenkuana, nalaka a bayadan! Bayat ti tinawen a fair idiay fairgrounds, nagtrabahoak kas busboy iti maysa a restaurant, narigat a trabaho ngem adu ti makan. Kalpasanna nagtrabahoak kas mensahero iti maysa a tiendaan ti bado. Ti agtarawidwid iti dayta ket maysa a lalaki ken ti asawana nga agpapangas a kanayon nga agap-apa. Idi nabannogak a kanayon a maikaggaw iti nagbaetan ti apada, inikkatak ti trabahok.

Kalpasanna napanak iti Canadian Pacific Railroad tapno agtrabaho kas mensahero ti telegrama. Awan bisikletak ngem napardasak a magna, ket ammok amin dagiti awan linaonna a lote ken dagiti pagbatangan iti ili. Idi naammuak a saan a kayat dagiti dadduma nga ubbing ti agipan iti telegrama iti agsapa iti laud a paset ti ili, nagboluntarioak. Aglukluksaw dagiti opisina kadagiti Parliament Buildings isu nga adu latta ti mensahe a maipan sadiay ket asideg amin iti tunggal maysa. Nabayadankami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

segun iti bilang dagiti telegrama a naiyawat. Iti dayta a ruta, makaawidak pay a mangan iti pangaldaw sakbay nga agsubliak iti opisina. Agarup maysa a doliar ti magun-odak iti inaldaw, a saan a dakes idi. Makagatangak iti nasayaat ken nabsog a makan iti nadalus a restaurant iti 25 sentimo! Iti maysa nga aldaw, adda nasarakak a meal ticket ti maysa a nasaysayaat a restaurant. Gatangen dagiti tattao ti ticket a sangsangagatang iti nailaka a presio. Kaaduan kadagiti pagbutbutan dayta a ticket ket saan pay a nabutbutan. Ninanamak dagiti naimas a makan—a libre. Iti tengnga ti aldaw, napanak iti restaurant. Nakaskasdaaw! Awan ti tao iti uneg iti tengnga ti aldaw! Kalpasanna, nakitak ti maysa a karatula iti ridaw, “Nagserra en.” Naadalko nga iti daytoy a lubong, awan ti maalam nga awan bayadna. Kasta met laeng ti adu a maidaton daytoy a lubong—napait a pannakaupay ken saan a natungpal a kari.

Narigat ti kalam-ekan. Adu ti gundaway nga agskate, ngem saanak a nalaing iti sports ket saanak pulos a naruam nga agice skating. Iti maysa a rabii bayat ti nakaro a bagyo ti niebe, kinaduaak ni Nanang a nagawid manipud iti trabahona, iti 30 a degree a baba ti zero Fahrenheit. Bayat ti panagrigatmi a magna iti niebe, pinanunotko no makadanonkami. Iti sabali nga agsapa iti igid ti karayan, bimmaba ti temperatura agingga iti 52 a baba ti zero. Ala-alaek ti gatasmi a naibotelia idiay Fort iti panagawidko. Nagbalin dayta a yelo, ket dagiti kalub ket nakatugaw iti nagbalin a yelo a gatas, maysa a pulgada iti ngato ti ngiwat ti botelia. Iti maysa a malem, adda botelia nga in-inaradak iti tunggal takiag. Iti bassit a kidday ti dalan, nagsinnaruno a nadalinus dagiti dua a sakak iti sanguanak ket nagtugawak a dagus ken nasakit. Naisalakanko ti gatas, ngem nasakitanak ken narigatanak a timmakder manen.

Masansan a tarigagayak koma ti mapan iti lugar a kanayon a kalgaw. Saan a namnamaek idi a matungpal dagiti tarigagayko, ta awan pay idi ti amammok a kaaduan ti biagko ket maibusto iti tropiko. Kadagidi nga aldaw, saanak a nasayaat iti naespirituan a biag. Nakapuy ti pammatik kas Kristiano, saan laeng a gapu ta ubingak pay, no di ket kangrunaanna ta saan a naisuro kaniak ti panagtaraon iti Sao ti Dios. Regular a napankami iti gimong ngem saan nga adu dagiti agtutubo. Bassit ti tulong para kadagiti agtutubo gapu iti nakalkaldaang a kasasaad ti gimong. Saan nga nabayag kalpasan ti isasangpetmi idiay Edmonton, naiyakar ti hall iti baro a lugar. Baro a banag dayta a makita—maysa a pasdek a nainayad nga iyakar iti kalsada!

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Adda dua a grupo a nagsina iti gimong. Maysa a daan a kabsat a lalaki a makinkukua iti hall ket adda sumagmamano a gagayyemna nga addaan kapanunotan a nainget unay maipapan iti pannakikadua kadagiti dadduma a mamati. Iti Labor Day, adda conference a nagtitipunan ti adu, karaman ti sumagmamano a mangaskasaba. Tunggal grupo ket nangawis kadagiti mangaskasaba a mangsupsuporta iti bukodda a kapanunotan. Nakalukat ti plataporma, awan ti naisagana a programa. Iti napudot a malem a gimong, nga agsisinnupiat iti maysa a naabangan a pasdek, maysa a kabsat ti saan nga agsardeng nga agsasao. Iti politika, “filibustering” ti awag iti dayta. Ti panggepna ket tapno saan a makaasideg iti plataporma ti maysa a mangaskasaba a nalawlawa ti kapanunotanna maipapan iti pannakikadua. Iti kamaudiananna, maysa a lakay a kabsat a nangrugi iti trabaho ti Apo kadagiti prairie ti timmakder, binasana ti 1 Corinthians 14:30 ket kinunana iti agsasao a rumbeng nga ipalubosna a makasao met dagiti kakabsatna.

Kalpasanna, iti maysa a Domingo saan nga nabayag kalpasan dayta a pasamak, naipakaammo a naikkan ti gimong iti pakdaar a pumanaw iti hall. Nupay kasta, imbaga ti makinkukua kadagiti gagayyemna nga agtalinaedda. Iti kasta, nagsina ti gimong nga addaan adu a pait ken nasakit a rikna. Ti kasta a kasasaad ken kasta a saan a Kristiano nga espiritu ket saan a makatulong iti naespirituan a panagdakkel ti agtutubo a mamati a kas kaniak.

Kadagidi nga aldaw, napigsa ti negosio ti daga iti Pacific Coast. Ipadpadayaw dagiti ahente ti British Columbia, a pudno a napintas a probinsia; ngem saan amin nga ibagbaga dagiti ahente ket mapati. Adda gagayyem a gimmatang iti talon a nalaka unay gapu iti nakaay-ayo a report a naawatda, ket idi agangay naammuanda nga adda gayam ti talonda iti bakras ti natikag a bantay! Nupay kasta, inkeddengmi ti pumanaw idiay Edmonton ket mapan iti lugar a saan unay a nalam-ek. Idi Abril 1913, ni Richard, ti kayongko, ket immun-una a napan idiay Victoria iti abagatan a murdong ti Vancouver Island. Simmaruno kami a dadduma kalpasan ti maysa a bulan iti bassit a balay a ginatangna. Idiay Oaklands district, asideg iti baro nga iskwela, nakasarakkami kadagiti naayat a kaarruba. Kadagiti sangapulo a balbalay iti dayta a block a nagnaedanmi, adda tiempo nga adda mamati manipud iti gimong iti siam kadagitoy. Iti abay ti balaymi ket ti maysa a pamilia ti misionero a nagserbi iti Apo idiay South India. Dua kadagiti lallaki ti bassit a natataengan ngem siak, ket nagbalinak a nasinged unay a gayyem ni Frank Maynard. Babaen ti tulong

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti sabali a kaarruba, nakastrekak iti trabaho iti maysa a dakkel a department store, ti David Spencer's.

Sakbay laeng ti isasangpetmi, adda baro a gimong a nabuangay idiay Oaklands district, maysa a nagsanga manipud iti dakkel a gimong idiay downtown, ti Victoria Hall. Agtitipunda idi iti maysa a naabangan a hall iti ngato dagiti tiendaan iti suli ti Hillside ken Cedar Hill Road. Iti maysa a rabii iti prayer meeting, nakita dakami nga ubbing ti maysa a kamalig a mapupuoran iti dalan nga agarup maysa a milia ti kaadayona. Pinanunotmi a saan pulos nga isardeng dagiti kakabsat dayta a gimong tapno makataraykami a mangkita iti uram!

Idi 1914, nakagatang ti gimong idiay Oaklands iti maysa a paset ti daga iti abay ti pagtitipunanda ket nangrugida nga agpatakder. Adu iti trabaho ket boluntario. Dadduma kadagiti nawaya a tiempok ket naibusto iti dayta a proyekto. Idi Agosto iti dayta a tawen, nagbakasion kami ken ni Frank ket inkeddengmi ti magna a pasang-at iti paset ti Vancouver Island. Umas-asideg dagiti ulep ti gubat ngem saanmi pay a pakaseknan dayta idi. Iti umuna a malem, mangrugrugi kamin a sumang-at iti Malahat. Ita, ti Malahat ket napintas a pagdaliasatan iti amianan ti Victoria. Idi, maysa laeng a nabatoan a dalan a mamaysa ti direksionna nga addaan sumagmamano a lugar a paglabasan dagiti sagpaminsan a lugan. Natikag a pasang-at dayta, ket adda sumagmamano a nagpasindayag a kabaelanda a sang-atan dayta iti high gear. Saan unay a mabalin dayta! Umas-asideg ti rabii ket mangrugrugikamin nga agbiruk iti umiso a lugar a pagturogan iti ruar iti dayta a rabii. Maysa a nagmaneho iti model-T a Ford nga awan atepna ti nangidiaya kadakami a pagluganen. Simmang-at ni Frank iti sango a tugaw iti abay ti drayber ket inulikko dagiti bagahe iti likud a tugaw. Kalpasanna, inrugi ti drayber ti maysa kadagiti kaduaan a makapagpaatap a panagluganko. Agpangato ken agpababa, agsikko kadagiti kurba iti nabatoan a dalan iti igid ti tebbeng, saan a nagsardeng agingga a nagsardeng iti sango ti maysa a saloon idiay Duncan. Inkarina a rummuar iti sumagmamano laeng a minuto, umanay laeng a mangpapigsa iti espirituna iti arak. Sumagmamano a milia iti sumaruno, nagsardeng manen iti saloon idiay Horseshoe Bay. Inkeddengmi a saankamin nga ipeggad ti biag ken bagimi iti kasta a drayber. Kasta met, sumipsipngeten. Isu a nagnakami a pinanawan ti dalan, nagaramidkami iti pagiddaan manipud kadagiti sanga ti pino ken pako, ket inulesmi ti bagimi kadagiti ulesmi.

Iti simmaruno nga aldaw, nagnakami iti sumagmamano pay a milia nga agpaamianan ket kalpasanna nagsublikami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti nagnaanmi. Adda gayyem ni Frank idiay Cobble Hill a nakaduami iti dua a naragsak nga aldaw a nagbangka ken naglangoy. Manipud sadiay, napankami idiay Shawnigan Lake (bassit unay ti balay sadiay idi) ket kalpasan ti maysa a rabii sadiay, nagnakami a napan idiay Goldstream a nagdalan idiay Sooke Lake. Naliday ken awan tao a dalan dayta ngem napintas unay. Awan ti tao a nakitami iti intero nga aldaw ngem nakakitakami kadagiti bakas ti saka dagiti oso ken panther.

Bayat ti panagnami, naideklara gayam ti World War I. Ti department store a pagtrabahoak ket adda iti nagbaetan ti dua nga opisina ti pagiwarnak. Naikabil kadagiti tawa dagiti kabarbaro a bulletin maipapan iti gubat isu nga agsardeng dagiti tattao tapno maammuanda ti damag maipapan iti gubat. Saanak unay a nakiraman kadagiti kasta a banag ta 15 laeng ti tawenko.

Ti biagko kas Kristiano ket nagan laeng; saanko pay a naadal ti agtaraon iti Sao. Ti panagatendarko kadagiti gimong, iti Sunday school, ken iti kalgaw ti panagatendarko kadagiti open-air meeting idiay downtown—dayta laeng ti naespirituan nga aramidko. Ngem awan ti pudno a naespirituan a panagdakkel wenno nalawag a panangsaksi para ken Cristo. Naisalakanak ngem saanak a nakarit, wenno saanko nga ikankano dagiti karit nga adda.

Idi 1915, ad-adda a napigsa ti awag kadagiti lallaki nga agboluntario iti militar. Saan unay a kayatko ti mapan iti ballasiw-taaw ket sigurado a saan a pinaregta ti pamiliak ti kasta a kapanunotan. Adda nagdumaduma a kapanunotan iti gimong maipapan iti panagserbi iti militar. Adda dagiti simrek ngem adda met dagiti nagtakder kas conscientious objector ket nagsagabada gapu iti takderda. Maysa a kabsat ket napigsa unay ti panangbabalawna kadagiti lallaki a simrek iti militar. Para kaniak, awan unay ti kaipapanan ti panangbabalawna ta nangato ti sueldona iti panagaramid kadagiti suplay para iti gubat. Ania ngarud ti nagdumaan ti panagaramid kadagiti bala ken ti panangpaputok kadagitoy?

Ti nangallukoy kaniak ket ti posibilidad a sumrek iti maysa a lokal a regimiento a mangbanbantay iti Pacific Coast. Daytoy a regimiento ket paset ti regular nga armada ti Canada ken naiduma iti Canadian Expeditionary Force nga agsagsagana a mapan iti ballasiw-taaw. Ad-adu bassit ti kuarta a maited daytoy ngem ti magun-odak idi, ket maipuestoak iti asideg ti balay. Adda met tarigagay ti agtutubo a pumanaw iti balay ket makita ti sabali a paset ti biag. Awan ti kapanunotan nga ikararag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti kasta nga addang wenno saludsoden iti Apo no ania ti pagayatanna.

Saan a napudno ti panangbalbaliwko iti tawenko manipud 16 nga agbalin a 18, ngem imbagak iti bagik a para iti pagilianko dayta. Kayat unay dagiti recruiting officer a punnuen ti quota-da ket dakkelak para iti tawenko. Isu a nagbalinak a private iti Royal Canadian Garrison Artillery ket naipuestoak idiay Signal Hill, a matantannawagan ti Naval Base ti Esquimalt. Gapu ta regular nga armada kami, naikkankami iti dress uniform malaksid iti regular nga uniporme. Idi nakawesak iti nalabaga a nasileng nga unipormek, pinanunotko a maallukoyko dagiti babbalasang no agbakasionak iti Domingo. Dagiti soldado nga agsanay para iti gubat ket awan ti kasta nga uniporme, ngem saludoanda ti unipormek, ta ipagarupda nga opisial laeng ti makaitured a mangusar iti kasta a kawes. Iti sumagmamano a bulan, napangatoak a lance-corporal ket naalak ti umuna a stripe-ko. Ad-adda a nainayon dayta iti kinatangsitko ngem iti kinalaingko. Sigurado a saanak a nasayaat iti panagserbi iti Apo ket saanak a nasayaat a soldado ni Jesu-Cristo. No kitaek ti napalabas, masdaawak iti paraburna—maikari koma kaniak ti dishonorable discharge manipud iti panagserbi Kenkuana. Anian a nakaskasdaaw ti kinaanus ken pasensia ti nakaskasdaaw nga Apo ken Mangisalakan, ni Jesu-Cristo.

Ti kalam-ekan idi naipuestoak idiay Signal Hill ket saan a kadawyan ti kinarigatna para iti Victoria. Kadawyan, sumagmamano laeng a pulgada ti niebe iti intero a panawen, ngem iti dayta a tawen, agarup tallo a kadapan iti maysa a bagyo. Adda idiay ili idi nangrugi, ket saan a nabayag, saanen nga agdaldaliasat dagiti streetcar. Kayatna a sawen a masapul a nagnaak iti tallo a milia iti maysa wenno dua a kadapan a baro a natnag a niebe. Iti simmaruno nga aldaw, naayaban dagiti soldado a tumulong a mangdalus iti niebe kadagiti kalsada ngem saan a karaman ti regimientomi. Nalatak ti Victoria iti slogan dagiti turista a “Follow the birds to Victoria” (Surotenyo dagiti billit agingga iti Victoria), gapu kadagiti sea gull. Iti dayta a kalam-ekan, mabisinan dagiti billit. Dadduma kadagiti kaduak ket nangigalut kadagiti piraso ti nalukmeg a bacon iti agsumbangir a murdong ti maysa a tali ket naragsakanda a nagbuya iti panagginnuyod dagiti agtaytayab a billit.

Adda trumpeter-mi nga agpatangguyob kadagiti awag. Saan pulos a nakawes iti uniporme iti umiso nga oras tapno ipatangguyobna ti awag iti kagudua nga oras sakbay ti parada iti tunggal agsapa, isu a luktanna ti maysa a tawa ket ipangatona ti trumpeta iti dayta tapno ipatangguyobna ti awag. Iti maysa nga agsapa, maysa kadagiti kaduami ti simmang-at iti atep

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a nakaawit iti maysa a pitsel a danum nga imbukbokna iti trumpeta iti mismo a panangrugi ti awag. Nagkakatawa unay dagiti amin idi napukaw ti awag iti panagluglug ken panagburburek!

Ad-adda nga adda saritaan maipapan iti panagpan iti ballasiw-taaw. Adda dagiti lallaki a naglibas tapno sumrekda kadagiti grupo a mapan makigubat idiay Europe. Iti kinamaag, immanamongak iti maysa kadagiti kaduak nga agpukawkami nga awan pammalubos (AWOL). Idiay Vancouver, simrekkami iti maysa a construction company a mapan idiay France. Nagsublikami pay idiay Victoria tapno agpakadakami kadagiti pamiliami. Ngem iti panagsublimi idiay Vancouver, tiniliwdakami dagiti M.P. ket naisublikami para iti courtmartial. Nasentensiaankami iti 30 nga aldaw iti pagbaludan ti militar. Iti maysa a rabii sadiay, innalak ti Biblia ket binasak ti Psalm 51 ket nagparintumengak a nangipudno iti basolko iti Apo. Kalpasan ti maysa wenno dua nga aldaw, indiaya ti Commanding Officer-mi ti pannakawayawayami no agboluntario kami a mapan iti ballasiw-taaw a kadua ti maysa a grupo a maipan manipud iti Battery. Idi naruk-atanak, dinawatko ti pammakawan ti pamiliak ket napanak met nangipudno kadagiti sumagmamano a panglakayen ti gimong. Daytoy ket maysa a pasamak ti kinamaag ti kinaagtutubok a kayatko koma a malipatan, ngem maliwliwaak ta no mamakawan ti Dios, liplipatenna. Saan a makaay-ayo ti panangisuratko iti daytoy ditoy, malaksid laeng ta ipadayawna ti parabur ti Dios.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 4

Panagserbi iti World War I

“Ania ngarud ti bunga a naalayo idi kadagidiay a banag a pakabainanyo itan?” (Rom. 6:21)

Nalawag unay ti sungbat iti dayta a saludsod! AWAN! No saan koma a gapu iti nakaskasdaaw a kinaimbag ken ayat ti naparabur nga Apotayo bayat ti panagserbik iti militar, nasaysayaat koma no saanen a salsaritaen dagidiay a tawen. Maysa kadagiti kaliday a tattao iti lubong ket ti mamati a saan nga agbibiag para iti Dios. Awan ti ragsakna iti biagna kas Kristiano ta nasina iti pannakikaduana iti Apona no saan nga agtulnog. Saan met a maipalubos a maragsakan iti lubong gapu iti nakabasol a konsiensiana ken ti panagtrabaho ti Espiritu Santo iti pusona. Gapu ta maysaak kadagidiay a nakapuy ken naliday a Kristiano, adu ti inaramidko a pakabainak unay itan.

Kalpasan ti sumagmamano a tawen, idi naparabur nga insublinak ti Apo Kenkuana, nakasarakak iti dakkel a liwliwa iti padto ni Joel. Nupay ti kaipapananna ket maipapan iti Israel, adda aplikasion a mabalinko nga alaen ket innalak. “Ket isublik kadakayo dagiti tawen a kinnan dagiti dudon” (Joel 2:25). Ti nasaksakbay a kapitulo ket mangisalaysay maipapan iti pannakadadael a gapuanan ti saplit dagiti dudon. Anian a nasaysayaat koma no awan dagiti dudon idi damo pay laeng. Ngem insubli ti Dios ti amin a parabur ti kinnan dagiti dudon. Nupay siguradoak iti bukodko a pannakaisalakan, nakapuyak a mamati, nakapuy unay ket saan nga ammo dagiti adda iti aglawlawko a mamatiak.

Inkeddeng dagiti autoridad ti militar ti mangbuangay iti maysa a battery ti artillery manipud kadagiti adda iti Royal Canadian Garrison Artillery. Isu a maysaak kadagiti grupo a naggapu iti West Coast. Ti panagdaliasat iti 3000 a milia ket nangitugot kadakami a bimmallasiw iti Canada manipud iti Pacific iti Laud agingga iti Atlantic iti Daya. Idiay Halifax, Nova Scotia, nakitiponkami kadagiti grupo manipud iti dadduma a yunit ket naipuestokami iti Citadel. Daytoy ket maysa a daan a sarikedked iti tuktok ti turod a matantannawagan ti siudad ken ti Bay of Halifax. Maysa kadagiti kaduak ket addaan kabsat a lalaki a, iti Navy, ti mangtartaripato iti maysa a launch sadiay. Namin-maysa wenno namindua a naglugankami iti launch a nagpasiar iti aglawlaw ti puerto. Nalawa a puerto dayta; kinapudnona, dua a puerto a nagkonektar

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

babaen ti akikid a channel. Kalpasan ti sumagmamano a bulan, bayat nga addakami idiay France, maysa a barko nga agkarkarga iti bala ti nakidungpar iti sabali a barko iti channel. Ti nagresulta a panagbettak ket nangdadael iti dakkel a paset ti siudad.

Iti maysa a rabii bayat nga addakami sadiay, naayabankami a mangiddep iti uram idiay pantalan. Nagtaraykami a bimmaba iti turod, limmasat iti ili agingga iti pantalan. Mapupuoran ti maysa a barko ngem awan ti maaramidanmi ta awan ti pagiddep-uram nga alikamenmi. Maysa a lalaki ti naikulong ket pinadasna ti lumusot iti maysa a porthole. Natay sakbay a naiyeg ti torch a pagputed iti ad-adda a dakkel nga abut. Masansan a pinanunotko no apay a saan a pinadakkel bassit dagiti porthole dagiti barko.

Masapul ti church parade kadagiti agsapa ti Domingo. Insingasing ti koronelmi nga agmartsa ti intero a battery iti sabali a simbaan iti tunggal Domingo, imbes a mapan kadagiti babassit a grupo iti simbaan a pinilida. Gapu ta awan ti ammok a gimong idiay Halifax, simmurotak. Kanayon a pagkakatawaan nga kalpasan a sinabat ti padi ti battery iti dayta nga agsapa, ipakaammona a, “Itan, alaentayo ti daton.”

Maysa a dakkel a Newfoundland nga aso ti mascot-mi. Nagmartsa a kaduami iti pantalan idi simmakaykami iti barko para iti panagballasiw iti Atlantic ngem saan a naipalubos a sumakay. Saan a kayat ti aso ti mabati. Iti tengnga ti rabii idi naulimek amin, nangrugi a simmang-at iti gangplank. Saan a malapdan ti agmaymaysa a guardia ti kasta a kadakkel nga aso, isu a naglemmeng iti barko. Rimmuar iti quarantine idiay England iti umiso nga oras tapno makikadua manen iti battery idi bimmallasiw idiay France. Napukaw ti mascot idi damo a nakigubatkami ket nakangngegkami kadagiti damag nga adda dakkel nga aso a nakita idiay front line.

Idiay abagatan ti England, naiyakarkami kadagiti nadumaduma a kampo para iti nadumaduma a paset ti panagsanaymi. Sagpaminsan, naikkanak iti bakasion iti weekend ket nakapanak nangsarungkar iti kabsatko a lalaki ken ti asawana ken dadduma kadagiti daan a gagayyemmi. Iti kaunegan ti kalam-ekan, addakami idiay Lydd, maysa a nalam-ek ken awan linaonna a lugar iti abagatan nga aplaya. Sadiay, nasanaykami nga agaramid kadagiti pagkabilan dagiti kanion. Iti maysa a rabii nga adda niebe iti daga, pinadasko a lagsiden ti ipagarupko nga akikid a waig. Bayat nga adda pay iti tengnga ti angin, naamirisko a nalawlawa gayam ngem iti pinanunotko! Simmalnebak iti yelo agingga iti patongko iti nalam-ek

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a danum! Makapaksaw-anges a pannakaammo! Ngem adda met gunggonana —naibilin a mapanak iti barracks tapno makaala iti napudot a sopas ken namaga a bado, ket nawayawayaanak iti dadduma pay a trabaho.

Iti kamaudianan a kampomi idiay Salisbury Plains, naikkankami kadagiti kanionmi—six-inch (155m) a howitzer—ken dadduma pay nga alikamen, karaman dagiti asero a helmet, a naiyam-ammo idi napalabas a tawen. Maysa a lalaki ti simrek iti barracks a nakaisuot iti helmetna. Iti likud ti ridaw ket adda sabali a soldado nga addaan push broom, nga impakbetna iti asero a helmet a nangngeg ti napigsa a tuktok. Dandani a nawaw-an iti puot ti lalaki, ngem nagpakaasi ti soldado, “Kayatko laeng a makita no kasano kasayaat dagitoy!”

Ti panagdaliasat iti intero a rabii iti nabangsit a barko a pagkarkargaan ti nangitugot kadakami manipud Southampton agingga iti Le Havre idiay France. Iti napalabas a biahena, nagkarga dayta kadagiti kabalio ken mula, a masansan nga usaren iti panagawit kadagiti suplay agingga iti front line. Kasla awan ti nangdaldalus kalpasanna. Kalpasan ti bassit a tiempo idiay Le Havre, nagdaliasatkami nga agpaamianan iti box car agingga iti front. Naikabil dagiti kanionmi iti umiso nga oras para iti mangrugi a barrage ti gubat idiay Vimy Ridge iti Easter Sunday, 1917. Gapu ta adayokami unay iti likud (maitutop kadagiti baro pay laeng a soldado a kas kadakami), nagsubli a dagus dagiti German iti labes ti madanon dagiti kanionmi. Matantannawagan ti Vimy Ridge ti lugar a pagminasan ti karbon idiay Lens ken ti patad ti Douai. Iti nalawag nga aldaw, makita ti Douai, ti lugar a nakaimaldit ti Roman Catholic a bersion ti Biblia idi 1609 A.D. Saan a nabayag, dinalusan ti infantry ti Canada ti ridge kadagiti German ket immabanteda kadagiti patad iti labesna. Nalabit a nabalinda koma ti nangsalput kadagiti linia ti German ket immabante agingga iti Douai, ngem saan a nakasagana dagiti heneral iti gubat nga agkuti. Para kadakuada, ti gubat ket saan nga agkuti, dagiti armada iti trinsera nga agsinnango. Saan a nabayag, nangrugi nga agsubli iti nayon a nakaaddaanmi dagiti nasugatan a makapagna pay. Manipud iti maysa kadakuada, naammuak a natay ti gayyemko a ni Frank Maynard iti panangrauat iti dayta nga agsapa. Nakaro a pannakaklaat dayta ta namnamaek a makita manen isuna iti mabiit.

Bayat ti kalgaw ti 1917, adu ti gubat a nakitami ta addakami iti maysa a nayon iti amianan a murdong ti Vimy Ridge. Dagiti eroplano ti German a nangpatnag iti observation balloon-mi, maysa a nadadael nga eroplano

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a nagsiplot iti ngato dagiti ulomi agingga iti panagtuppa iti daga, dagiti dog fight bayat nga agbarrel roll ken agloop dagiti eroplano. Iti maysa nga aldaw, nakakitakami iti nalabaga nga eroplano a ipagarupmi a mabalin a dayta ti nalatak nga ace ti German a Red Dragon, ni Baron von Richtofen. No kitaek dagiti moderno nga eroplanotayo ita, pampanunotek no kasano a saan a nagsasaraksak dagiti kasta a makina a pinatayabda idi.

Ti trabahok kas signaler ket kaaduanna ti panangtarimaan ken panangikabil kadagiti linia iti nagbaetan dagiti kanion ken ti headquarters. Bayat ti dua a tawen ti panaggubat, saanak pulos a nangpaputok iti aniaman a klase ti paltog. Ti pagnaedanmi ket iti basement ti maysa a narba a balay. Iti maysa nga aldaw iti sumaruno a nayon, nakakitakami iti maysa a stove a naikkat iti maysa a balay ket nalawag a maipan iti pangpanganan dagiti opisial. Iti dayta a rabii, “ginun-odmi” dayta para iti bukodmi nga usar. Bayat nga agbasbasaak iti silaw ti maysa a lampara iti maysa a rabii, natuang ti kaduak. Naglagtoak tapno iddepek dagiti apuy manipud iti gas iti katreko. Nagkatawa unay ti kaduak bayat ti panangibagana, “Kitaem ti buokmo!” Saanko a makita ti buokko ngem napigsa a pinunasak ti imak tapno iddepek dagiti apuy nga aggapu iti buokko. Pinanunotna a nakakatkatawa unay a buya dayta! Nagasat ta awan ti nadadael malaksid iti libre a pannakasinged ti buok; ti gas laeng ti nauram. Nakabalesak kenkuana kalpasan ti bassit a tiempo. Iti maysa nga aldaw kinunana, “Adda maangotko a mauram.” Nagkatawaak a simmungbat, “Wen, ti bigotem.” Pinuoranna ti sigarilio agingga iti kasta kaababa a nabati, ket mauram ti bigotena.

Saan a nabayag kalpasan ti isasangpetmi iti dayta a nayon, turnok idi iti tengnga ti aldaw nga alaen ti makanmi iti pagluto. Dagiti kusinero ket adda iti maysa a narba a balay. Gapu ta okupadoak iti maysa a trabaho, maysa kadagiti kaduak manipud Victoria ti nangidiaya a mapan iti saadko. Nalawag a binuybuya dagiti German dagiti lallaki nga agtitipon iti dayta a lugar. Iti dayta nga aldaw, maysa a bala ti kanion ti dimtel iti pagluto a nangpapatay iti pito kadagiti kaduami, karaman ti gayyemko. Maysa pay a lalaki manipud Victoria ti napukaw ti sakana iti dayta a tiempo. Naamirisko nga ay-aywanannak ti Dios, uray no saanko a maikari dayta.

Iti dayta met laeng a malem, dua kadakami a signaler ti naibilin a kumadua iti maysa a lieutenant iti maysa a forward observation post. Ti dalan a masapul a dalanenmi ket maysa kadagidiay a natangken a cobblestone a dalan ti France, ket mangipatpatnag dagiti German iti maysa a bala iti dayta iti tunggal minuto. Ti lieutenant-mi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kasla saan pulos a pinanunot ti agsikko iti sabali a dalan. Nangrugikami a nagna iti dayta a dalan. Natnag ti maysa a bala ket bayat nga agtaytayab dagiti piraso iti ngato dagiti ulomi, nagtaraykami a kas kapardas ti kabaelanmi, a nadagsen ti awitmi nga alikamen. Kalpasanna, ti siit ti sabali manen a bala nga um-umay! Immulogkami iti trinsera iti igid ti dalan iti umanay a tiempo tapno maliklikan dagiti piraso. Kalpasanna, tumakder manen ket agtaray. Nalaingkami unay a mangtantiya iti kadakkel ken ti agarup a pagtinnagan ti aniaman a bala babaen ti uni a mangngegmi. Ti nainayad nga ungor ket mabalin a saan nga ikankano ngem saan a ti kellaat a dagaas. Ti parikut ket no ad-adda nga asideg ti um-umay a bala, ad-adda a bassit ti tiempo a pakdaar.

Iti maysa a rabii ti Septiembre, binala dagiti German ti nayon kadagiti babassit a bala. “Whiz-bang” ti inawagmi kadagitoy ta adda “whiz,” kalpasanna “bang.” Karaman kadagitoy ti sumagmamano a gas shell. Limned ti gas kadagiti nababa a lugar isu nga inlisianmi dagiti kanal ken dagiti abut a gapuanan dagiti bala. Adda gas mask-mi a saanmi unay nga us-usaren. Saan a mabalin ti agsasarita no adda mouthpiece, ket dagiti pagkitaan ket mica, nga aglibbuob. (Sakbay dayta a naimbento ti nalawag a plastik.) Adu kadagiti liniami ti naputed isu nga addakami iti ruar iti intero a rabii a mangtartarimaan kadagiti linia ti komunikasion.

Idi lumawag, nagsardeng ti panagbala ket napintas, nainit ken nalawag nga agsapa. Sakbay a naginanakami, nagboluntariokami ken ni Martin a mapan iti pagluto tapno alaenmi ti rasion ti aldaw. Bayat ti panagsublimi kadagiti pagnaedanmi, umas-asidegkami iti kangrunaan a pagsabtan dagiti kalsada iti nayon. Nangngegmi ti siit ti maysa a dakkel a bala nga um-umay a napardas ken asideg! Nagpaidda ken nagpatulmeng iti dalan bayat ti panagtinnag ti bala ken panagtayab dagiti piraso. Kalpasan ti sumagmamano a tiempo, nasarakak a maysa a bassit a piraso a kas kadakkel ti nabingay a gisantes ti limmusot iti patch a lalat ti riding breeches-ko ket nainayad laeng a narasgan ti kudilko. Idi nabang-aranak ta saanak a natamaan, naglagtoak a timmakder ket inayabak ni Martin nga umay. Nakapakleb isuna iti dalan ket saan a nagkuti. Tinallikudko isuna—maysa a piraso ti nangpisang iti barukongna. Nabasa en ti dara ti unipormena. Nagdardarasak a nagbiruk iti tulong ngem ammok nga awanen ti serserbina. Fatalist isuna ken natured, isu a pagduaduaak no pinadasna pay laeng ti agpatulmeng. Iti sumagmamano a tiempo, nadadael ti nerbiosko. Naparabur manen nga insalakannak ti Apo. Ngem saanko latta a binalbaliwan ti wagasko. Nakaskasdaaw ngem pudno, a masansan nga ti panagbuteng iti tattao ket addaan

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ad-adda a napigsa a panangtengngel kadatayo ngem ti panagbuteng iti Dios.

Saan a nabayag kalpasan dayta a pasamak, naiyakarkami iti amianan iti siudad ti katedral nga Ypres idiay Belgium. Ti katedral ken ti kaaduan ti ili ket narba. Naipuestokami kadagiti basement dagiti narba a balbalay. Dagiti kanionmi ket adda iti agarup lima a milia iti ruar ti siudad nga agturong iti Passchendale Ridge nga ar-arapaapen dagiti puersami nga alaen manipud kadagiti German. Iti tunggal maikadua nga agsapa, magnakami nga agturong iti ayan ti battery-mi para iti 24 nga oras a duty; nalabsanmi dagiti lugar a nagaddaan idi kadagiti nayon ngem awanen uray maysa a ladrilio a nabati. Iti ruar ti kangrunaan a dalan, pitak laeng amin, agingga iti tumeng ken agingga iti luppo. Adda met gunggona ti pitak ta pinunnuanna dagiti piraso dagiti bumtak a bala.

Iti dayta a tiempo, nakaduak ti maysa a tipiko a daan a soldado, a kanayon nga agrurumen ken agreklamo iti amin a banag. Nupay kasta, kasla nasayaat ti panagkaduami. Iti maysa nga aldaw, naibaonkami a mangkita kadagiti koneksion ti telepono a naikabil iti maysa a daan a pagkabilan ti kanion dagiti German. Ti ridaw ket nakasango iti linia dagiti German ket ti ridaw ket maysa a nabasa nga ules a nabasa iti pitak. Nakapagyamankan kadi iti Dios gapu iti nabasa nga ules? Kasta laeng a simrekak, a pagruruamek ti matak iti silaw ti kandela iti uneg, idi bimtak ti maysa a bala ti German iti mismo a ruar ti ridaw. Pinunnuan ti ules dagiti piraso ngem naiddep amin dagiti kandela. Nakigtotak unay ket ilunlunod dagiti adda iti uneg ta siak kano ti nangawis iti dayta a bala. Kasano ngay ni Brown nga adda iti mismo a likudak? Inayabak isuna. Impukkawna, “Natamaanak!” Nagdardarasak a rimmuar—naipuruak isuna iti 20 a kadapan agingga iti sabali a bangir ti pagkabilan ti kanion. Sinalsalayanna ti bagina tapno maammuanna no sadino ti natamaan. Kinapudnona, saan a natamaan, ngem nakaro ti pannakakigtotna ket dayta ti nangpatingga iti trabahomi iti dayta nga aldaw.

Innala ti infantry ti Canada ti ridge nga addaan adu a natay. Naikkatkami tapno aginana iti Paskua. Ti Komander ti Canada, ni General Currie, ket nangsarungkar kadakami iti talon a paginanaanmi. Sakbay ti gubat, addaan isuna iti real estate agency idiay Victoria ket masansan a nangipanak kadagiti pakete iti balayna. Iti palawagna, kinunana a ti pannakaala ti Ridge ket mangted kadatayo iti pagrugian para iti panagrauat iti panawen ti rabong. Iti dayta a rabong ti 1918, dagiti German ti rimmauat ket pinagsublida dagiti soldadomi manipud iti Ridge, dandani agingga iti Ypres.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti dayta a tiempo, addakami iti abagatan a murdong ti Vimy Ridge. Saankami a makaawat iti damag ngem ammomi babaen ti panangbuya kadagiti ayan dagiti observation balloon nga um-umabante dagiti German iti amianan ken iti abagatan kadakami. Addakami iti maysa a napeggad a salient. Danag dagiti opisialmi ta ammoda a narigat ti panagsublimi. Ti code word ket “Ottawa.” Kayatna a sawen: bettakenyo dagiti kanion ket pumanawkayo iti kabaelanyo. Nagasat ta saankami a nagtaray. Idi simmangpet dagiti American a reinforcement idiay Western Front, naisardeng ken nagsubli ti panagrauat dagiti German.

Iti dayta a kalgaw ken panaglagaw ti bulong, nakaruarkami iti panaggubat iti trinsera ket ad-adda a kanayon nga agakarkami bayat a mapapanaw dagiti German. Dandani saankami pay a nakaikabil iti puesto idi dimteng manen dagiti bilin nga umakar. Um-umabantekami kadagiti lugar a saan unay a nadadael. Nagsardengkami kadagiti nayon a kapapanaw laeng dagiti agnanaed. Ti peggad ditoy ket dagiti booby trap a imbati ti kabusor. Maysa a soldado ti simrek iti maysa a balay nga adda pianona; idi dinanogna dagiti tecla, bimtak dayta. Bayat dayta a panagabante, nakasabatkami iti sumagmamano a makasabidong a gas ngem nasayaat a naiwaras. Malaksid kadagiti agluluaan a mata ken agpaspasuyot nga agong, kasla saannakami unay a riniribuk. Gapu ta saanko a kayat a maibilang a mangal-allilaw a masakit, saanko a pinadas nga ireport dayta. Idi agangay naamirisko a nakatulong koma kaniak no adda sick call iti rekordko. Adda met dagiti nagbunga iti dayta kaniak kalpasan ti discharge-ko.

Iti maysa a malem, maysa kadagiti kaduami ti nakapatay iti kuneho iti nagasat a panangpuruak iti bato. Nangurnongkami iti sumagmamano a nateng manipud iti minuyongan ti maysa a Frances ket nagaramidkami iti naimas a rabbit stew, maysa a naragsakan a sukat ti bully (corned) beef ken natangken a biskuit. Kalpasanna, idi Nobiembre, dimteng ti naragsak a damag ti armistice. Adda pay laeng kaniak ti maysa a message form a dimteng iti battery-mi, “Hostilities will cease at eleven hours on November 11th… there will be no intercourse of any description with the enemy.” (Agsardeng ti gubat iti alas onse iti Nobiembre 11… awan ti aniaman a klase a pannakisarita iti kabusor.) Iti maysa a nayon idiay Belgium, iti maikasangapulo ket maysa nga oras ti maikasangapulo ket maysa nga aldaw ti maikasangapulo ket maysa a bulan, nagiinnarakupkami ket nagrag-okami ta iti kamaudiananna nalpas ti panaggubat. Adda dagiti tiempo a kasla saanton nga agpatingga! Immakarkami iti maysa nga ili iti asideg ti Mons ket nagtalinaedkami sadiay iti sumagmamano a bulan. Daytoy ti lugar a damo a sinango dagiti British nga “Ol’ Contemptibles”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dagiti German idi 1914.

Dadduma kadakami ti naikkan iti pass a mangsarungkar idiay Brussels, sangapulo laeng nga aldaw kalpasan a pinanawan dagiti German dayta a siudad. Nagbusbuskami iti nangina a makan iti maysa a hotel iti kangrunaan a plaza. Iti panagturongmi sadiay, limmasatkami idiay Waterloo, a pakalaglagipan ti nasaksakbay a gubat. Nangisagana ti armada iti sumagmamano a praktikal a kurso a makatulong iti panagsubli iti sibilian a biag. Idi rugrugi ti 1919, napanak iti pass a mangsarungkar iti kabsatko a lalaki idiay England. Iti panagsubliko, limmasatak idiay Folkestone tapno makaluganak iti barko a bumallasiw iti Channel. Adda dagiti taga-Canada nga agrarali, a dawdawatenda ti dagus a panagsubli idiay Canada. Ti pannakaitantan ket nangted kaniak iti gundaway a mangsarungkar iti uliteg ken ikitko sadiay. Idi nakadanonak idiay France, naitantanak manen iti maysa a base camp ngem iti kamaudiananna nakalugan iti tren, iti maysa a freight car. Agturong dayta idiay Cologne, Germany, ket nasulisogak a mapan agingga sadiay. Nupay kasta, gapu ta AWOL-akon, inkeddengko ti bumaba iti asideg ti Mons. Nagbutengak a no nabayag unay ti pannakapukawko, mabalin nga itantanna ti panagsubliko idiay Canada.

Iti panawen ti rabong, naiyakarkami iti maysa a kampo idiay North Wales tapno urayenmi ti ipapanawmi nga agturong idiay Canada. Idi rugrugi ti Mayo, simmakaykami iti S.S. Mauritania idiay Southampton. Nakagunggona ti panagaddaan iti nagan a mangrugi iti “B”—naikkanak iti cabin, imbes a duyan iti uneg ti barko. Ti Mauritania ket kabsat a barko ti nakalkaldaang a Lusitania a pinalned dagiti German idi rugrugi ti gubat. Adu a tawen a dayta ti kapardasan a barko a bumallasiw iti Atlantic. Saan a naiduma ti biahemi. Pimmanawkami idiay Southampton iti malem ti Domingo ket simmangpetkami idiay Halifax iti agsapa ti Biernes. Awan ti nagparikut iti ibababami. Dagiti mapan iti West Coast ti immuna a bimmaba nga immuli iti maysa nga agur-uray a tren. Rinibu a lallaki ti bimmaba iti barko iti dayta nga agsapa ket iti tengnga ti aldaw, pimmanaw dayta nga agturong idiay New York para iti panagsubli a biahe.

Iti adu nga ili iti dayta a 3000 a milia a panagdaliasat, adu a tattao ti nangsabat kadagiti agsubsubli a beterano. Iti maudi laeng a paset ti biahe a ginulo dagiti autoridad dagiti banag. Masapul a mapadasanmi pay ti maysa a “hurry up and wait” (agdardaraskayo ket agurayto) ti armada. Manipud Vancouver agingga iti Victoria, nangabangda iti nainayad a barko idinto ta nalaka koma nga nailugankami iti regular nga inaldaw a biahe.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ti uneg a puerto ti Victoria ket maysa kadagiti kapintasan iti lubong. Saan pulos a nasaysayaat ti langana ngem iti dayta a malem ti Mayo bayat a punpunnuenmi ti sango a paset ti barko. Idi umas-asideg ti barko iti pantalan, iti mismo a sanguanan ket ti napintas nga Empress Hotel, a nakalubongan iti ivy ken naaplaw iti karuotan. Iti kannawan ket dagiti nadayag a Government Buildings nga addaan nadalus a karuotan ken napipintas a pagmulaan ti sabsabong. Ngem ti kasayaatan a buya ket dagiti dungdungnguen nga agur-uray iti pantalan ket agkakawaykaway iti kasta unay idi nakitadakami. Nakaawidkamin a natalged ken naimbag! “Ngem no sadino ti nagadu ti basol, ad-adda pay a nagadu ti parabur.” Sigurado a gapu laeng iti nalaus a parabur a nakasubliak manipud kadagiti nakaam-amak a gubat.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 5

Ti Awag a Mapan iti Mission Field

"Isurok ken itudok kenka ti dalan a rumbeng a papanam: iturongka babaen ti matak." (Psa. 32:8)

Kadagiti bulan sakbay ti panagawidko, sinangok ti kasapulan ti panagbaliw iti wagas ti biagko. Ti panagruarko iti armada ken ti panangpanawko iti biag ti armada ket kasla nasayaat a tiempo a mangpasayaat iti relasionko iti Apo. Kasta met, nabannogakon iti wagas ti panagbiagko, nabannogakon iti nakababain a panangtratok iti Apo uray pay iti amin a nakaskasdaaw a paraburna a nangtalinaed kaniak a natalged kadagiti tawen ti panaggubat. Kalpasan ti armistice, binaybay-ak ti sigarilio ket nagtubbo. Uray idi, a nabayag sakbay dagiti pakdaar maipapan iti kanser ti bara, "coffin nails" (lansa ti lungon) ti awag iti sigarilio. Bayat ti panagballasiwmi iti Atlantic, impuruakko ti tubbo ken tabako iti baybay. Nadalusan ti biagko ngem saanak pay a sumrek iti Sao.

Saan a nabayag kalpasan ti isasangpetko iti balay, inawisnak ni Brother Fisher a makipagnaed kenkuana iti sumagmamano a tiempo idiay Deep Bay. Kabsat isuna ti maysa kadagiti umuna a misionero iti lugar nga ita ket Zambia. Adda sumagmamano nga acre ti daga ni Mr. Fisher iti igid ti baybay a nagmulaanna iti asparagus ken black currant tapno mainayon iti retirement pay-na. Ti panagtrabaho iti minuyongan ken panagkalap ket makapainana a sukat dagiti napasamak iti gubat. Inikkannak iti Scofield Bible, a nakatulong idi inrugik ti ugali ti inaldaw a panagbasa iti Kasuratan.

Kasta met, saan a nabayag kalpasan ti panagsubliko, naipakaammo nga addanto tallo a gimong ni C.A. Swan idiay Victoria Hall iti downtown Victoria. Kas maysa kadagiti immuna a misionero idiay Central Africa, adda dagiti makapagpaatap nga estoriana. Immuna a napan idiay Africa idi 1887. Idi 1904, gapu iti salun-atna, napan idiay Portugal ket bayat ti gubat nakipagtrabaho kadagiti soldado a Portuguese idiay France. Interesado ak iti daytoy ta iti sumagmamano a tiempo adda sumagmamano a Portuguese a nairaman iti battery-mi idiay France. Idi ubingak, interesado unay a dumngeg kadagiti misionero, nangnangruna kadagiti naggapu idiay Africa; ngem iti daytoy a tiempo, ad-adda a napanak gapu iti panaganaw, a saanko pulos a pinanunot no ania ti epekto dagidiay a gimong iti bukodko a biag.

Lagipek unay no sadino ti nagtugawak iti maikatlo a gimong.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sakbay nga inted ni Mr. Swan ti palawagna, nagkararag. Inkararagna dagiti napukawan bayat ti gubat—dagiti babbai a saanton nga agawid dagiti lallakida. Ad-adu ngem 60,000 a taga-Canada ti natay iti World War I. Kalpasanna, nagyaman iti Dios gapu kadagiti agsubsubli ket kinunana, “Apo, ipakitam kadakuada no apay nga insalakanmo ida!” Awan pulos ti ammok no ania pay ti inkararagna wenno no kasano kabayag ti panagkararagna. Dagus a nasungbatan ti dawatna iti kasasaadko. Nagsao kaniak ti Apo. Saan a timek a mangngeg; awan ti sabali a nakangngeg. Ngem kas kapudno kaniak ti timek ti mangaskasaba. “Insalakanka tapno mapanka iti mission field!” Iti kinamaag, pinadasko ti makiinnapa iti Apo—kanayon a awan serserbina dayta. “Ngem, Apo, kasangpetko laeng iti balay kalpasan ti tallo a tawen a panagadayok. Saanko a kayat ti pumanaw manen a dagus. Adda balo nga inak ket masapul nga agtalinaedak ditoy, agpatakder iti balay, ken suportarak isuna.” Nangngegko manen ti timekna, “Pinanawam ti balaym para iti ari ken pagilian, saanmo kadi a kayat ti pumanaw iti balaym para Kaniak? Saanmo kadi a patien nga aywanak ti inam?” Ania ti serserbina ti panangpadas a makiinnapa iti Daydiay addaan amin a sungbat? Sakbay a nalpas ni Mr. Swan ti kararagna, nagkararagak met, “Wen, Apo, no dayta ti kayatmo, situtulokak.”

Ti Dios ket Dios ti awan patinggana a kinaadu ti wagas ket nadumaduma a wagas ti usarenna a mangayab kadagiti adipenna. Saan a masansan a kasta kadiretso ti panagsaona, ngem agyamanak Kenkuana gapu iti dayta a nalawag nga awag. Bayat ti umuna a furlough-mi, nakasabak manen ni Brother Swan idiay Victoria ket insalaysayko kenkuana no kasano a dagus a sinungbatan ti Dios ti kararagna iti dayta a rabii.

Maysa kadagiti umuna a kangrunaan sakbay a mapanak iti mission field ket ti panangipatakder iti balay para ken ni Nanang ken ti kabsatko a babai a ni Florrie. Nakagatangkami iti dua a lote, a kas L ti sukogna a nangaplaw iti balay ti kabsatko a ni Ethel. Maysa kadagiti trabahok ket ti panagtrabaho iti maysa a kabsat a builder. Kadagiti nawaya a tiempok, rinebbak ti maysa a bassit a balay iti lote a ginatangmi. Babaen ti tulong ti gayyemmi a builder, naaramid dagiti plano ket nangrugi ti panangipatakder iti balay. Nasayaat ti panagrang-ay idi kalgaw ti 1919. Iti adu a malem, umay dagiti agtutubo a lallaki manipud iti gimong ket tumulongda nga agpatakder.

Nakasarakak iti baro a ragsak iti panagna a kadua ti Apo ken iti panagtaraon iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Saona ken iti panangamirisko iti paraburna iti panangayabna kaniak nga agbalin a misionero. Masansan nga agkankantaak bayat ti panagtrabahok. Iti maysa nga aldaw, bayat nga addaak iti atep a mangikabkabil kadagiti shingle, agkankantaak ket kellaat a naamirisko a kakantak laeng ti, “Some day this earthly house will fall” (Maysa nga aldaw marbanto daytoy a naindagaan a balay). Nakakatkatawa kaniak dayta. Segun iti ammok, nakatakder pay laeng dayta a naindagaan a balay kalpasan ti nasurok nga innem a pulo a tawen. Idi pimmusay ni Nanang, inlako da Ethel ken Richard ti balayda ket immakarda iti dayta a balay, ket kalpasan ti panagawid ni Ethel iti langit, nailako dayta.

Mangidiaya ti gobierno ti Canada kadagiti gundaway nga agadal para kadagiti beterano, nangnangruna kadagidiay, a kas kaniak, a simrek idi tinedyerda pay laeng. Nangisubmitirak iti aplikasion para iti Bible Institute of Los Angeles, ngem saan a naawat ta saan nga adda idiay Canada. Iti dayta a tiempo, awan ti ammok a Bible school idiay Canada nupay adda maysa idiay Vancouver. Isu a nag-applyak iti commercial course iti maysa a business college idiay Victoria.

Bayat ti panaglagaw ti bulong ken rugrugi ti kalam-ekan, nagtrabahoak a nasaet, agad-adal iti aldaw ken agtrabaho iti balay iti rabii, malaksid no rabii ti gimong. Ni Dr. Harris Gregg ket nangangay iti serye dagiti panagadal iti Biblia, nga inatendarak iti tengnga ti aldaw ken iti rabii. Dakkel a bendision dagitoy iti naespirituan a biagko, ngem ti kinapardas ti panagbiagko ket mangrugrugin a makadangran kaniak.

Idi rugrugi ti Enero 1920, adda nalam-ek unay a panawen. Agkawkawesak iti maysa nga agsapa ket nakitak dagiti apuy nga agsilsilnag iti sarming. Nagtarayak a rimmuar ket nakitak ti balay ti maysa a kaarruba a mapupuoran ket nagtarayak a napan tapno kitaek no makatulongak. Rumrummuar ti makinkukua manipud iti basement ket kinunana nga awan ti tao iti balay. Bayat a kitkitaek no adda kadagiti sanikuana ti maisalakan, narba ti atep ket awanen ti maaramid.

Saan a nabayag kalpasan dayta, nagbronchitis-ak, a nagbalin a pneumonia ken pleurisy. Idi naipasrekak iti Jubilee Hospital, saanko a naamiris no kasano kakaro ti kasasaadko. Ti laeng mapanunotko ket dagiti agdudoyok a sakit iti paraguped dagiti paragpagko iti tunggal panaganges. Agarup alas onse iti dayta a rabii, immay ti chaplain dagiti beterano tapno makikararag kaniak. Pinanunotko no apay nga immay iti kasta nga oras. Inapresiarko ti pannakaseknanna nupay saanko a patien a naisalakan isuna.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti dayta a malem, maysa a negosiante manipud India ti naituding a mangted iti Bible study idiay Oaklands Chapel. Sakbay laeng ti panagsaona, naipakaammo a masakitak iti nakaro idiay ospital ket ipagarup ti doktor a saanak nga agbiag agingga iti agsapa. Saanko nga ammo dayta agingga iti kalpasanna. Insingasing ti sangaili a mangaskasaba nga imbes a Bible study, ited koma ida ti bagida iti panagkararag. “Ngem ti iglesia ket saan nga agsardeng a mangikarkararag kenkuana iti Dios.” (Acts 12:5). “Ket ti kararag ti pammati ti mangisalakan iti masakit” (Jas. 5:15). Saan a kayatna a sawen dayta ti dagus a pannakaagas—iti kasasaadko, nabayag a proseso dayta.

Pinadas ti doktor nga ikkaten ti danum iti pleural cavity babaen ti panangisuksok iti dagum. Saan a nagballigi daytoy ta nagbalin a nana ti danum. Kasapulan ngarud ti operasion, a pisangen ti nagbaetan dagiti paragpag tapno maikabil ti tubo a pagruaran. Immay ni Nanang a nangkita kaniak sakbay ti iseserrekko iti operating room ket kinunana, “No adda mapasamak, awan ti aniamanna, saan kadi?” “Siempre,” kinunak, “ngem awan ti mapasamak. Mapanak iti mission field ket paset laeng daytoy ti panagsanayko.” Ni Dr. Wace, maysa kadagiti kasayaatan a siruhano idiay Canada, ti nangoperar, ngem ti panagtalekko ket saan a kenkuana no di ket iti Apo.

Idi nakariingak manipud iti ether (anian a nakaal-alas nga angot!), naragsak a sinabatnak ti head nurse iti ward, ni Miss Harman. Nagayat isuna a Kristiano ket idi agangay nagbalin a misionero idiay Congo ket napapatay kas martir iti rebelion sadiay. Ti Matron ti ospital ket naiduma unay. Mabutbuteng dagiti nurse kenkuana no mangngegda ti napigsa ken nadagaas a panagnana iti pasilio ti ospital. Nangiyeg ni Nanang kaniak iti sumagmamano a violet, isuda laeng ti sabong iti minuyongan. Babassit unay dagitoy para iti aniaman a plorera isu nga inkabil ida ti nurse iti bassit a pinggan. Simrek ni Miss McKenzie iti kuarto, nakitana dagiti violet ket iti nakaro a pungtot innalana dagiti violet-ko, a kunkunana, “Violet iti pagkabilak iti asin!” Nupay nakapuyak, saanko a napengdan ti agkatawa, nupay saan a nakakatkatawa para iti nurse ti kasasaad.

Ti kaduak iti kuarto ket ni Mr. Enoch manipud Ladysmith. Saan isuna a kas iti kanaganna iti Biblia ta saan isuna a mamati. Adu ti gundawaymi ken dagiti bisitak a mangsaksi kenkuana maipapan iti Mangisalakan. Kasla dandanin nga agdesision ngem iti maysa nga aldaw kinunana, “Awan kaniak

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti kasta a klase ti pammati nga adda kenka." Simmungbatak, "Ania ngay ti pagarupem iti pammati, maysa a banag nga adda 57 a klasena?" Saan a ti klase ti pammati wenno ti kaadu ti pammatim ti napateg—ti napateg unay ket ti pagtaltalkan ti pammatitayo. Idi pimmanaw iti ospital, saanna pay nga inkabil ti pammatina ken Cristo.

Kalpasan ti dua wenno tallo a bulan, nagurnong manen ti nana isu a naiskediul ti sabali manen nga operasion. Inaramid daytoy ni Dr. Russell Robertson, a nalaing met unay a siruhano. Natayag isuna, nadayag a lalaki nga addaan natadem a mata. Tumakder iti saka ti katre ti pasiente, basaenna ti chart, ket kitaenna ti pasiente. Kuna ti dadduma kadakuada a saanna a kasapulan ti X-ray ta kabaelanna ti mangkita iti unegmo. Ti doktor a mangtartaripato iti kasasaadko ket ni Dr. Baillie a nakaaddaak iti nasayaat a pannakikadua.

Iti dayta a kalgaw, naiyakarak iti ospital ti militar idiay Esquimalt, a matantannawagan ti puerto. Nasaysayaat unay ti aglawlaw sadiay ngem adayo ti pagnaen dagiti bisitak. Naiduma unay ti Matron sadiay. Nainget ti disiplinana ngem saan pulos a nangpangato iti timekna ken saan pulos a nangbabalaw iti nurse iti sango dagiti pasiente. Maysa isuna a babai a nakagun-od iti panagraem dagiti nurse gapu iti kinalintegna.

Sadiay, naammuan a naapektaran dagiti bekkelko ket adda nephritis-ko. Kayatna a sawen ti seat bath ken ti nailimitar a taraon. Panawen ti strawberry idi ket saanak a nagreklamo iti maysa a pinggan a strawberry iti tunggal pannangan. Inreseta ti doktor ti maysa a botelia ti Guinness Stout kas tonic iti inaldaw. Saanak a kimmontra gapu iti konsiensiak ta naireseta dayta kas agas, ngem saanko a kaay-ayo dayta. Kayat amin dagiti dadduma a pasiente ti kasta met laeng a reseta!

Maysa kadagiti orderly sadiay ket ababa, napuskol a lalaki nga atiddog dagiti takiagna. Tarzan ti inawag dagiti lallaki kenkuana. Nadadaelna ti ad-adu ngem maysa a lamisaan iti igid ti katre a saan a nalaka a maipasimpa. Ti nurse iti dayta a tiempo ket maysa a babai a dakkel unay, dandani innem a kadapan ti katayagna ken nasayaat ti bagina. Iti maysa a malem, inyeg ni Tarzan dagiti tray ti pangrabii nga awan ti dessert a nalutoan nga apricot. Imbilin ti nurse kenkuana nga iruarna dagiti tray ket inayonna ti dessert idiay kusina ti ward. Para ken ni Tarzan, nalaklaka ti mangiyeg iti dakkel a mallukong dagiti apricot ket isakdona dagitoy iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dagiti tray. Maysa a panagsinnaranget ti pagayatan. Imbilin ti nurse kenkuana nga iruarna dagiti tray. Pinangtaanna nga ipuruakna dagiti apricot kenkuana. Isuna ti addaan autoridad ngem ni Tarzan ti addaan pigsa! Impuruakna ti napno a mallukong dagiti apricot, ket naiturong a nalinteg. Napno ti nurse iti apricot manipud iti kap-na agingga iti baba ti unipormena. Nagtaray a rimmuar nga agsangsangit tapno agsukat. Nagdardaras a pimmanaw ni Tarzan bayat ti nakapungtot a panagpukkaw dagiti pasiente. Saanen a nagsubli!

Idi Oktubre, naayat nga inurnos ti Matron ti ambulansia a mangipan kaniak iti maysa nga aldaw a kadua ti pamiliak. Maysa dayta a kinaimbag a dakkel ti panangapresiarmi. Idi asideg ti panungpalan ti Nobiembre, naruaranak iti ospital—dandani intero a tawen ti naibusto sadiay. Saan a naawat ti aplikasionko para iti baro a kurso ta kuna ti Board a saan a nainaig iti panagserbik ti sakitko. No la koma napanak iti sick call idi nakaangotak iti dayta a gas idiay France!

Ti umuna nga Aldaw ti Apo iti Pangrabii ti Apo kalpasan ti amin dagidiay a bulan a panagliway ket napateg unay a gundaway. Adda nangted iti himno nga “Awake, my soul, in joyful lays.” Dinawatko nga ulitenda ti maysa a bersikulo:

“No ti rigat, kas iti nasipnget nga ulep,
nagurnong a napuskol ken napigsa ti gurruodna,
Isu ket kanayon a nakatakder iti asideg ti kararuak
Ti naayat a kinaimbagna, anian a nasayaat!”

Sumagmamano a bulan kalpasan ti pannakaruarko iti ospital, naidiayaanak iti trabaho a nangted iti nakaskasdaaw a gundaway a makaimbag. Dagiti gagayyemmi, dagiti McGee, ti mangtartaripato iti maysa a bassit a pagnaedan dagiti agkukutel idiay D’Arcy Island, sumagmamano a milia manipud Victoria. Mapan ni Mrs. McGee idiay England iti sumagmamano a bulan ket kasapulan ti asawana ti kadua ken katulong. Kasla bakasion dayta ta bassit laeng ti trabaho. Malaksid kadagiti lima nga agkukutel, a Chinese amin, dua laeng kami. Nagnaedkami idiay Big D’Arcy ket kabaelanmi a pagnaen ti aglawlawna iti kagudua nga oras. Iti asideg ket ti Little D’Arcy, nga awan agnanaed. Adda bassit a look sadiay, a nasayaat unay a paglemmengan dagiti bootlegger. Panawen idi ti Prohibition idiay U.S. ket sumagmamano laeng a milia ti kaadayomi iti beddeng. Gapu ta awan ti pagsasaritaan wenno pagsalaknibanmi, nasirib ti saan a panangikankano kadagiti mapaspasamak iti aglawlawmi. Adda tiempo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a mangpanunot iti masakbayan ken agkararag maipapan iti panagbalin a misionero. Iti maysa nga aldaw, nalawag unay nga impakita kaniak ti Apo nga uray sadino ti pangibaonanna kaniak, masapul nga adalek nga ayaten dagiti tattao, uray no kasla narigat ida nga ayaten iti dadduma a wagas. Idi, awan pay ti ammok no sadino ti kayatna a papanak. Adda dagiti panunotko maipapan iti Africa ken maipapan met iti Portugal tapno tulongak ni brother Swan.

Bayat dagidiay a tawen ti panagurayko iti Apo a manglukat iti ridaw, nakaawatak iti dakkel a tulong manipud ken ni Brother Duncan McKerracher. Nangisuro iti klase dagiti agtutubo a lallaki ket nagadalkami iti pannakaammona iti Kasuratan. Sagpaminsan, kalpasan ti prayer meeting, agtakderkami iti sirok ti silaw iti kalsada a sangsangkamaysa dagiti Bibliami nga agbirbiruk kadagiti sungbat kadagiti saludsodmi. Inyam-ammonak kadagiti nasayaat a libro ken makatulong a mannurat, a kas kada Sir Robert Anderson, Dr. A. T. Pierson, ken dadduma pay.

Iti maysa a malem, sinarungkarmi ni Mr. Cecil Hoyle, a lakay idin, a nagbalin a misionero idiay Spain manipud 1876 agingga iti 1907.

Sagpaminsan, pampanunotek dagiti panglakayen idiay Oaklands. Dadduma kadakuada ket adda pay laeng iti 30 ti tawenda, ngem agarup sangapulo a tawen a natataengan ngem siak. Iti sangapulo a tawen, addaanakto kadi iti kabaelan iti panagkasaba, panangisuro, ken panangidaulo iti maysa a gimong? Sabali manen a karit dayta tapno ad-adda a nasaet nga adalek ti Sao ti Dios.

Maysa kadagiti lallakay, ni Billy James, maysa a baro, ket bassit a naiduma ti ugalina. Ngem pudno nga ay-ayatenna ti Apo ket nalaus ti ragsakna iti ragsak ti Apo. Isuna ket chimney sweep (agdalus iti tsimenea) ket kasla saan pulos a naikkat amin nga uging iti rupana. Ngem iti worship service, agsilnag ti narugit a rupana iti nasimple a pusona nga agayat ken Cristo. Masansan nga awisen ni Nanang isuna iti balay a mangan iti pangaldaw iti Domingo, uray no marikna ni Nanang a kasapulanna ti nasayaat a panagdigos!

Kadagiti malem ti Sabado, adda open-air meeting idiay Government Street iti ruar ti maysa a mission a naawagan iti “Stranger’s Rest.” Umay a dagus ni Billy manipud iti trabahona, nangisit ti rupana iti uging, ket ideklarana iti asinoman a makangngeg, “Nangisit ti rupak ngem puraw ti pusok, nadalusan babaen ti dara ti Kordero.” Iti maysa nga aldaw kinunana kaniak, “Nakitam kadi ti Greek a makinkukua iti tiendaan ti kendi iti ballasiw ti kalsada? Nakatugaw

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti tawana iti ngato a dumdumngeg iti intero a malem. Ikararagtayo ti pannakabalbaliwna." Iti umuna a furlough-mi, sinarungkarmi ti maysa a balay idiay Long Beach, California. Ti nangsangaili kadakami ket addaan Kristiano a babai a tumultulong iti labaanna. Bayat nga agplanplantsa ti babai, naammuak nga isuna ket taga-Victoria. Naammuan nga ti asawana, ni Mr. Phillips, ket isu gayam ti Greek a makinkukua iti tiendaan ti kendi. Naisalakan gayam isuna, binaybay-anna ti negosiona tapno mapan iti full-time a trabaho kadagiti Greek idiay U.S.

Masansan a mangan ni Billy James iti nasimple a pangaldaw idiay Stranger's Rest. Inawisnak a makikadua kenkuana sadiay ken agkararagkami iti sumagmamano a tiempo, a naragsakak nga inaramid. Naammuak nga idi un-unana, ni John Lamb ti nakikadua kenkuana nga agkararag ket napan idiay Venezuela a nagserbi iti Apo manipud 1920 agingga iti 1932. Sinaruno ni Dan Baillie. Ni Dan ket taga-Ladysmith, idiay amianan ti Island, ngem agnanaed idiay Victoria. Nagbusbos iti lima a tawen (1921-1926) idiay Manchuria kas misionero. Pribilehio kaniak ti sumaruno ken agparintumeng a makikararag iti suli ti mission a kadua daytoy nadungngo a kabsat. Saan pulos a napan iti ballasiw-taaw a mission field ngem tinulonganna dagiti dadduma babaen ti kararag tapno makapanda.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 6

Panagsagana a Mapan iti Mission Field

"Tungpalen ti APO ti amin a maipapan kaniak: ti asim, O APO, agnanayon: dimo baybay-an dagiti aramid dagiti bukodmo nga ima." (Psa. 138:8)

Idi rugrugi ti 1921, nangsarungkar ni Mr. Tom Baird idiay Victoria. Nagbalin isuna idi a misionero idiay Malaya (1893-1906) ket napigsa nga agsasao, a kaay-ayona unay ti panagusar kadagiti sao nga agpapada ti rugina. Maysa kadagiti kunkunana (nalagip laeng):

> *"O! No ti pagayatak ket ayatenna ti pagayatan ti Dios, nasayaatto ngarud ti amin. Ti situtulok a pagayatan a mangayat iti pagayatan ti Dios, agtaengto iti uneg ti pagayatan ti Dios."*

Babaen kenkuana, naammuak ti maipapan iti Missionary Training School idiay Brooklyn, New York, nga idadaulo da Mr. ken Mrs. Richard Hill. (Ti anak a babai da Mr. & Mrs. Baird ket naikasar ken ni Rowland Hill, kabsat ni Richard.) Nagbalin dagiti Richard Hill a misionero idiay Persia ken Turkestan manipud 1908-1918, ket inrugida ti iskwela tapno tulonganda dagiti agsagsagana nga agbalin a misionero.

Nainosente unay ti panagkararagko a dagiti panglakayen idiay Oaklands Chapel ket agkaykaysa koma iti panangibaonda kaniak para iti trabaho kas misionero, ken kangrunaanna, tapno makaadalak iti sumagmamano a tiempo iti Missionary Training School. Ita a nasaririkak iti wagas dagiti panglakayen, awanton ti pammatik a mangikararag iti kasta a kararag. Ngem naparabur unay a inted ti pammalubosda kaniak, ket no adda saan nga immanamong, saan a naipakaammo kaniak. Dakkel a tulong ken bendision ti balakad ni Duncan McKerracher kadagidi nga aldaw. Idi Agosto, iti kamaudiananna nakaawatak iti sungbat manipud ken ni Mr. Hill a sumabsabat kaniak iti Iskwela. Kalpasan ti panangawatko iti suratna, binasak ti Psalm 138 nga addaan dakkel a bendision, a siguradoak a tungpalen ti Apo ti panggepna kaniak. Ngem awan pay ti panangiwanwanko maipapan iti lugar a pagserbiak nupay ti panunotko ket nagturong iti Africa wenno nalabit iti Portugal, ta naamirisko a kasapulan ni Mr. Swan ti tulong sadiay.

Iti panagdaliasatko manipud Victoria agingga iti New York, nagsardengak iti maysa nga aldaw idiay Port Hope, Ontario, tapno sarungkarak ni Aunt Millie ken dagiti dua a kasinsinko. Isuna ti kaubingan a kabsat ni Nanang ket naikasar iti maysa a nagretiro a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

soldado. Agkunkuna isuna a Kristiano ket regular a napan iti maysa a simbaan dagiti Baptist. Nalabit a saan nga ammo dagiti miembro sadiay no kasano kadakes ti panangtratona iti pamiliana. Sakbay laeng ti panangsarungkarko, nagtrabaho isuna iti riles ti tren ket naaksidente. Pudno a nabang-aran ti ikitko ta nawayawayaan iti kinadakesna.

Bayat ti iyaasidegmi idiay New York iti tren manipud Montreal, agbarbasak. Iti sarming ti washroom, nakitak ti maysa a pasahero a nanglukat iti maletana ket iti ngatona ket adda Biblia. Gapu ta impagarupko a Kristiano isuna, pampanunotek no kasano ti panangrugi iti pannakisarita kenkuana. Nalawag nga isuna ket agdaldaliasat nga ahente a kakilala ti sabali a pasahero iti washroom. Kinuna ti maudi, “Ania dayta—Biblia? Saanko nga ammo a patiem gayam dayta a banag!” Simmungbat ti lalaki, “Saan, ngem tumulong dayta iti panaglasat iti customs!”

Ti isasangpet idiay Grand Central iti New York ken ti panangbiruk iti dalan nga agturong idiay Brooklyn ket maysa a nakaskasdaaw a kapadasan para iti ganggannaet. Idi innalak ti maletak, adda lalaki a nangidiaya iti tulongna ngem saanko nga inawat ta ipagarupko nga adda sabali a panggepna. Nakasarakak iti tren ti subway a namarkaan iti “Brooklyn” ngem nasapa unay ti ibababak, adda pay laeng idiay downtown Manhattan. Idiay ngato iti plaza iti City Hall, sinaludsodko iti maysa a lalaki no kasano ti mapan idiay Seventh Avenue, Brooklyn. Simmungbat, “Makitam dayta natayag a pasdek? Dayta ti Woolworth Towers, ti katayagan a pasdek iti lubong (iti dayta a tiempo).” Saanak nga interesado iti salaysay para iti turista; kayatko ti makadanon idiay Brooklyn. Intuloyna, “Mapanka sadiay ket iti baba dayta a pasdek, makasarakkanto iti subway nga agturong idiay Flatbush, Brooklyn. Ti Seventh Avenue ket agsanga manipud iti Flatbush.”

Isu a sakbay ti tengnga ti aldaw, nasarakak ti iskwela ngem ti laeng tattao sadiay ket maysa a pamilia dagiti misionero nga adda iti furlough, da Mr. ken Mrs. Asa Moore. Isuna ket kabsat a babai ni Richard Hill. Inbingayda kaniak ti pangaldawda ket imbagada nga adda amin iti conference idiay Sea Cliff, Long Island. Isu nga iti tengnga ti malem, nasarakak ti dalan nga agturong iti conference idiay Sea Cliff. Agtultuloy ti maysa a gimong, maysa a gimong ti saludsod ken sungbat a da C.F. Hogg ken Harold St. John ti adda iti panel. Kayat ti maysa a nagsaludsod a maammuan no apay a dagiti mamati manipud iti nadumaduma a gimong ket makipagkadua sadiay ngem no agawidda,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

awan ti pannakikadua iti nagbaetan ti dadduma kadagiti gimongda. Intag-ay ni Mr. Hogg dagiti imana ket simmungbat, “Dagiti saan a panagtutunos dagiti kakabsat!” Ti sabali a saludsod ket daydiay daan a kanayon a maisaludsod maipapan iti bautismo para kadagiti natay. Kinuna da Mr. Hogg ken Mr. St. John nga adu ti nakitada a kaipapanan, ngem awan kadagitoy ti nangpennek kadakuada. Saanda nga ammo ti kaipapananna. Kalpasan ti gimong, inasitgak ti maysa a grupo nga adda iti aglawlaw ti maysa a kabsat a kasla ipagarupna nga adda kenkuana ti sungbat!

Kalpasan ti panagdayaw iti rabii, nakasarakak iti katre iti ngato a kadsaaran ti kapilia, ti regular a pagtitipunan ti gimong idiay Sea Cliff. Naariwawa ken nagulo dagiti agtutubo a lallaki a naidulin sadiay. Awan ti kasla mangiturturong. Nabannogak kalpasan ti atiddog ken makapagpaatap nga aldaw a napno kadagiti baro a buya. Kalpasan ti alas onse, pinanunotko a nakababain a pammaneknek dayta para iti gimong iti imatang dagiti kaarruba. Isu a napanak iti ngato ti agdan ket iti ngato ti ariwawa imbagak nga agulimekda. Iti simmaruno nga agsapa, nadlawko dagiti limed a panagkita nga agturong kaniak. Siempre, awan kadakuada ti nakaammo no asino ti ganggannaet—ket saanko nga imbaga kadakuada.

Gapu ta nalaingak iti karpintero ken adda dadduma kadagiti alikamenko a kaduak, kalpasan ti conference nadawatak a tumulong iti panangtarimaan iti Sea Cliff Yacht Club. Daytoy a pasdek, nakasango iti igid ti Long Island Sound, ket ginatang ti conference committee. Kalpasan ti trabaho iti malem ti Sabado, napanak iti pantalan a naglangoy a kadua ni George Fraser nga agsagsagana a mapan idiay Venezuela. Immulog a nakaanteohos ket napukawna dagitoy. Saan a nasarakan dagitoy iti sumagmamano a panagulog, ket narigatan unay isuna. Iti simmaruno nga agsapa a nasapa, kalpasan ti panangikararagna iti daytoy a kasapulan, napan iti igid ti baybay ta nagatab ti danum. Sadiay, nasarakanna dagiti anteohosna a naimbag ken awan pulos ti gasgasna uray pay iti panangiwaras ti danum iti nabatoan nga aplaya.

Adda met trabaho a maaramid iti pasdek ti iskwela idiay Brooklyn bayat ti panagurnosmi. Dagiti lallaki ket adda iti kangatoan a kadsaaran ket nakaduak iti kuarto ni Leonard Bewick manipud Kansas City. Da Horace Davey manipud Ottawa ken Tom Mornan manipud Buffalo ket adda iti sabali a kuarto. Adda met iti dayta a kangatoan a kadsaaran ti kakaisuna nga agassawa iti klasemi, da William ken Margaret McKellin manipud Paterson, New Jersey. Iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadsaaran iti baba ket dagiti babbai, ni Carrie Saunders manipud Peterborough, a naikasar ken ni Horace idi agangay, ni Margaret (Peg) Fleming, a naikasar idi agangay ken ni Mr. Kramer ti Guatemala, ni Margaret (Meg) Dryden ti Seattle, a naikasar idi agangay ken ni James Buckley, ken da Irene Stedman, ti nobia ni Len, ken Anna Carson manipud Buffalo, nga agkadua iti kuarto.

Saan a nabayag kalpasan ti panangrugi dagiti klase idi Septiembre, adda conference iti Sabado iti gimong idiay Richmond Hill iti Long Island. Adu nga estudiante ti nagplano a mapan ngem saggaysa a nagsardeng isu nga da Anna Carson ken siak laeng ti napan. Iti gimong, ni Scott Aspinall, maysa a panglakayen manipud Brooklyn, ket nakatugaw iti dua a hilera iti sanguananmi. Agtungtung-ed ti ulona ngem saan a gapu iti panagtunosna iti atiddog unay ti panagsaona a mangaskasaba! Nainayad nga inirokko ti siko ni Anna tapno ipakitak kenkuana ti awan serserbina a panangpadasna nga agtalinaed a nakariing. Awan ti aniaman a romantiko nga interes iti dayta a panangirok. Kinapudnona, impagarupko idi nga adda nobiona idiay Buffalo. Idi nagsublikami iti iskwela, naibagak ti napasamak kadagiti lallaki, ket ti simmaruno a panangang-angawda ti nangriing iti interesko. Idi agangay, insaritada ti maysa a pagkakatawaan maipapan iti maysa a nangisit a lalaki a gumatgatang iti tabako, ngem saanna nga ammo no ania a brand ti gatangenna. Saanna met nga ammo no asino a babai ti asawaenna. Insingasing ti aglaklako ti “Havana,” ket sigagagar a simmungbat ti gumatgatang, “Dayta ti aramidek—I’ll have Anna (alaek ni Anna).” Nupay kasta, saanko a birbiruken ti kasta a klase ti panangiwanwan! Ngem sakbay nga isalaysayko no kasano ti panangiwanwan ti Apo, ipalubosyo nga umadayoak bassit tapno isalaysayko ti nagtaudan ni Anna Carson.

Idi rugrugi dagiti 1890’s, maysa nga agtutubo a karpintero, ni Samuel Carson, ti pimmanaw idiay Ballymena iti Ulster, N. Ireland, nga agturong idiay Buffalo, New York. Naupay isuna ta maymaysa laeng ti gimong a nasarakanna sadiay ta naruam isuna idiay Belfast a nakaaddaan ti adu. Idiay Buffalo, nakasabatna ti maysa nga Irish a balasang, ni Rose Logan, a naggapu iti maysa a nayon nga agarup duapulo a milia manipud Ballymena. Nagkasarda ket nagaddaanda iti dua nga annak idiay U.S. sakbay a nagsublida idiay Belfast. Kinapudnona, ad-adu ngem maminsan a bimmallasiwda iti taaw. Kadagiti siam nga annakda, dagiti dua a inauna ken dagiti dua a kaubingan ket naiyanak idiay Buffalo, ket dagiti dadduma idiay Belfast. Ti tengnga kadagiti siam ket ni Anna, nga addaan dua a kabsat a lalaki ken dua a kabsat a babai a natataengan ken ad-adda nga ubing ngem isuna.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Idi uppat wenno lima ti tawen ni Anna, pinanawanda ti Belfast tapno agsublida idiay Buffalo ket nagkedked ni Nanang Carson nga agdaliasat manen.

Bassit a kasla lalaki ti ugali ni Anna a sigagagar a mangbaybay-a kadagiti manikana no adda gundaway a makiay-ayam iti baseball kadagiti ubbing a lallaki. Sinaludsod ti maysa a sumarsarungkar a gayyem no kasano kabayag ti panagnana nga agturong iti iskwela. Saanna nga ammo, ta saan pulos a nagna nga agturong iti iskwela. “Kabaelak a dumanon iti tallo a minuto no lagsiak ti likud a bakud ket lumasatak kadagiti awan linaonna a lote.”

Gapu ta nadakkel iti Kristiano a pamilia ken regular nga umatendar iti Sunday school, ammo ni Anna ti dalan ti pannakaisalakan. Ti mannursurona iti Sunday school ket ni Jeannie Mowat, ket iti maysa a Domingo, sinaludsodna kadagiti babbai no naisalakanda. Simmungbat ni Anna, “Wen—kasla kasta.” Idi agangay, ni Gavin Mowat, ti asawa ni Jean, ti nagsao iti gimong iti rabii ti Domingo. Iti panagawidda, sinaludsodna ken ni Anna, “Anna, naisalakanka kadi?” Iti daytoy a tiempo, nakasungbat isuna a sitatalged, “Wen, ammok a naisalakanakon ita.” Namati isuna idi pay ngem awan kenkuana ti kinatalged ti pannakaisalakan.

Isu a naibusto ni Anna dagiti aldaw ti panagiskwelana, elementaria ken high school, idiay Buffalo. Ti interesna kadagiti mission ket napapigsa babaen ti pannakigayyemna kada Gavin ken Jeannie Mowat. Ti kabsat ni Jean a ni George Gibson ket nakiasawa ken ni Sarah, ti inauna a kabsat ni Anna. Napan dagiti Mowat idiay Central Africa (1911-1927) ken kalpasanna idiay South Africa (1928-1950). Awan ti makaatendar iti Assembly Hall idiay Buffalo iti nabayag a saan a makaammo maipapan kadagiti mission. Ni Edward Fairbairn, maysa nga mangidadaulo a kabsat, ket nasiglat ken nagagar unay iti mission uray no maysa isuna a negosiante idiay Buffalo.

Idi inyebkas ni Anna ti tarigagayna nga agbalin a misionero, saan a kabaelan ni Nanang Carson ti situtulok a mangpalubos a pumanaw ti anakna a babai. Nadungngo unay a Kristiano isuna ngem narigatan a sanguen ti kasta a sakripisio. Bayat dayta, mangisursuro ni Anna iti klase ti Sunday school dagiti babassit nga ubbing a lallaki, a karaman da Lyndon ken Laurence Hess ken William Oglesby, a simrek amin iti panagserbi iti Apo idi agangay. Nagkedked ni Anna a sumalungasing iti tarigagay ni Nanangna, ta sigurado isuna a no kayat ti Apo nga agbalin isuna a misionero, iduyosna ti puso

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ni Nanangna tapno ipalubosna. Ti pannakaitantan iti maysa wenno dua a tawen ket tiempo ti pannakasubok, paset ti panangisagana ti Dios. Iti kamaudiananna, idi 1921, impalubos ni Nanangna ket napan ni Anna idiay Brooklyn. Masansan a kunaenna manipud idin a no naaramidna ti bukodna a kayat ket nasapsapa a napan, nalabit a saankami a nagkita.

Idi immadu ti interesko ken ni Anna agingga a nagbalin nga ayat, nariknak a masapul nga awan duadua a maammuak ti pagayatan ti Apo maipapan iti daytoy a banag ti makadua iti biag. Idi immuna a dimtengak iti iskwela, adda nangted kaniak iti maysa a leaflet maipapan iti "The Will of God" (Ti Pagayatan ti Dios). Ti nangtignay unay kaniak iti dayta a leaflet ket ti kinapudno nga adda plano ken panggep ti Dios iti biag ti tunggal mamati. Inkeddengko nga adalen no ania ti isursuro ti Baro a Tulag maipapan iti pagayatan ti Dios. Babaen ti tulong ti maysa a concordance, binirokko ti tunggal bersikulo a pakasarakan dayta. Saan a nalaka nga aramid, ta masansan a ti "will" ket mausar laeng a katulongan a berbo iti Ingles. Maysa kadagiti dadakkel a leksion a nasursurok ket maipapan iti Apotayo a Jesu-Cristo. Iti uppat nga Ebanghelio, agarup tallo laeng a daras a dinakamatna ti bukodna a pagayatan, ket iti tunggal maysa, para iti pagimbagan ti sabsabali.

Isu a rinugiak ti nagkararag a sipapasnek tapno ipakita kaniak ti Apo ti pagayatanna maipapan ken ni Anna Carson. Siempre, no kasano kaadu ti panagkararagko ken panangpanunotko kenkuana, ad-adda met a pimmigsa ti tarigagayko kenkuana. Ngem awan ti berde a silaw manipud iti Apo, awan ti kinatalged nga isu daytoy ti pagayatanna kaniak. Nagdalyasat dagiti lawas—panawen ti panagrigat iti espiritu. Maysa a gundaway, inkeddengko a padasen ti maysa a banag nga ammok a saan a husto. Ipalubosko a maglukat a bukbukodna ti Bibliak ket kitaek no ania a bersikulo ti agparang. Siempre, naglukat ti Biblia iti asideg ti tengnga, iti libro ni Job. Adda iti sangoanak dagitoy a balikas, "Nakitulagak kadagiti matak; apay ngarud a panunotek ti maysa a balasang?" (Job 31:1). Saan a dayta ti kayatko! Ad-adda pay a nakaupay idi intuloyko a binasa, "No ti pusok naallilaw gapu iti maysa a babai" (v.9). Ngem idi inkararagko daytoy, nakonbinsirak iti biddut ti kasta a panangtaming iti Sao ti Dios. Ti panangiturong nga inawatko kalpasanna ket saan a maipapan iti makadua iti biag no di ket no kasano nga iyaplikar dagiti Kasuratan iti kasasaadko iti dayta a kanito.

Nagdalyasat ti sumagmamano a lawas iti daytoy a panangsukimat iti puso, a sipapasnek a mangammo iti pagayatan ti Apo. Kalpasanna, iti klasemi iti maysa a bigat bayat ti panangadalmi iti biag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ni Cristo, adda maysa a sentensia iti baba ti outline. “Binaybay-anda ti amin ket simmurotda kenkuana” (Luke 5:11). Kinarit dayta kaniak! Uppat a mangngalap ti kaaw-awat a nakatiliw iti kaaduan nga ikan iti intero a panagkalapda—anian a nangina koma ti pannakailakona iti tiendaan! Ngem binaybay-anda ti amin, ikan, gagayyem, kinabaknang, ken pamilia tapno sumurot Kenkuana. Kalpasanna, naamirisko a saanko pay a binaybay-an ti amin, uray iti napasnek a tarigagayko a mangammo iti pagayatanna. Iti kaunggan ti pusok, adda saan a naisao a tarigagay, “Apo, kayatko ti pagayatam ngem pangngaasim ta koma isu ti kayatko.” Saanak a naan-anay a nagpasakup; saanko pay a binaybay-an ti amin. Idi naserraan ti klase iti kararag, inkararagko ti bukodko a kararag, “Apo, no kayatmo a mapanak iti mission field nga agmaymaysa, situtulokak a mangaramid iti pagayatam.”

Saan a nalaka a maadal dayta a leksion. Masapul ti naan-anay a panagpasakup iti pagayatanna nga awan ti aniaman a nailemmeng a pagduaduaan iti panunot. “No adda tao a mayat a mangaramid iti pagayatanna, maammuanna...” (John 7:17). Masapul a situtulokta a mangaramid iti pagayatan ti Dios sakbay pay a maammuantayo no ania ti pagayatanna. (Tapno maammuantayo ti pagayatan ti Dios, masapul a nakasaganatayo a mangaramid uray ti mismo a kasupadi ti tarigagaytayo.) Kalpasanna, naammuak no kasano kaparabur ti Diostayo! Kasla dagus kalpasan a dimtengak iti dayta a punto ti naan-anay a panagpasakup (ket pudno a kayatko a sawen) nga inted ti Apo kaniak ti tarigagayko. Immay kaniak ti kinatalged a pagayatan ti Apo a dawatek ken ni Anna nga ibinglayna ti biagna kaniak.

Gapu iti dayaw iti kaarrubaan, saan a maipalubos a rummuar a sangapareha dagiti estudiante a lalaki ken babai. Saanmi a linikawan dayta a linteg idi nagkitakami kalpasanna. Isu nga idi Disiembre 3, 1921, rimmuarkami ken ni Anna ket nagsabatkami iti maysa a lugar. Idi laeng a nangrugi nga imbagak kenkuana nga ay-ayatek isuna, ket naammuak a kasta met ti riknana. Innem a pulo a tawen kalpasanna, agbibinnagakami pay laeng iti ayatmi iti tunggal maysa! Nagnakami iti Prospect Park (nalabit saan a natalged itan) a nangibagaak kenkuana no kasano ti panangidaulo ti Apo ken kayatko nga isuna ti umuna iti biagko kalpasan ti Apo. Kiniddaw ni Miss Annie Hill ken ni Anna a gatangannakami iti argyrol, ngem gapu iti ragsakmi, arsenic ti dinawatmi! Ti langa iti rupa ti tindera iti botika ti nangpaamiris kadakami iti biddutmi. Saan a pulos naammuan ni Miss Hill a nagpeggad gapu iti panagay-ayatmi!

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Adu ti inaramid a sangsangkamaysa ti klasemi, ket nasayaat ti espiritu ti panagkakadua. Masansan a mapankami a sangsangkamaysa kadagiti komperensia, kadagiti panagpakada kadagiti dadduma a misionero, ken kadagiti linawas a medical lecture ni Dr. Baldwin. Kaaduan a malem ket naaramat iti panagtulong iti outpatient department ti maysa nga ospital. Dagiti bigat ket naipaay kadagiti panagisuro iti Biblia. Ni John Hill ti kaay-ayo nga instruktor ti kaaduan. Dati a negosiante isuna, naurnos ti panagpanunotna ket nakatulong kadagiti outline-na iti panagadalmi. Interesado isuna kadagiti estudiante ket nangisagana kadagiti panagpasiar kadagiti lugar a kas kadagiti museo wenno ti 42nd Street Library a nangipakitaanda kadakami kadagiti narasi a daan a manuskrito ti Biblia. Ni Richard Hill ket naiduma iti kabsatna gapu ta ad-adda a mangaskasaba isuna iti debosional. Dakkel ti panagraem ti amin ken ni George Aldrich gapu ta ti nabaknang nga espiritual a panangisurona ket sinuportaran ti nadiosan a biag. Saan a malipatan ti panangbasana iti paset ti I Corinthians 15—daytoy ket iti lumbong ni Mr. Faulkner, ama ni Mrs. Richard Hill. Ni Kabsat Aldrich ket dati a padi nga Anglican ket napintas unay ti panagsaona.

Maysa a negosiante iti Wall Street, ni Charles Bellinger, ti umay iti maysa a rabii kada lawas tapno isurona ti Galacia. Agsaludsod isuna kadagiti saludsod a nangpilit kadakami a mangpanunot a bukbukodmi. Uray no husto dagiti sungbatmi, no dadduma supiatenna dagitoy tapno kitaenna no agtakderkami a sititibker. Dadduma kadagiti estudiante ti nagsiddaaw, no di man nagbuteng! Ngem pudno a gayyem isuna dagiti estudiante ken nasged ti interesna iti misión. Nagungukami met kadagiti panagsarungkar dagiti dadduma a mangaskasaba ken misionero. Saanmi a dagus a malipatan ti panagsarungkar ni Charles Kramer manipud Guatemala. Bassit laeng ti Ingles nga ammona ngem napigsa ti panagkantana iti Espaniol, agingga iti maysa nga aldaw nga impakaammo kadakami ti polis nga agreklamo dagiti kaarruba.

Adda met dagiti nakakatkatawa a paset ti biag iti iskwela. Adda dagiti pudno a nagduadua no maikanatadkami a kas misionero iti masakbayan. Ngem kaasik ti misionero nga awan ti sense of humor-na. Ni Harriet a kusinera ket maysa a kabsat a babai manipud iti gimong dagiti Nangisit idiay New York. Ti kuartona ket adda iti dagus a baba ti banyomi iti kangatoan a kadsaaran. Maysa a rabii, idi simrekkami ken ni Anna, nakitami nga agtedtedted ti danum iti kuartona. Awan ni Harriet ta nagbakasion iti weekend. Nagtarayak nga immuli ket nakitak nga aglaplapusanan ti bathtub isu nga inserrak ti danum. Iti kuarto ni Tom, adda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

agtultuloy a panagsasarita, kas iti kadawyan, maipapan iti election wenno predestination. Kasla awan laeng, sinaludsodko no asino ti mangpanggep nga agdigos. Inngato ni Tom dagiti imana a nagbuteng—naan-anay a nalipatanna nga imbatina nga agay-ayus ti danum. Saan a nabayag kalpasanna, pinintaanmi manen dagiti kuarto iti ngato. Ni Len Bewick ti nangpinta iti banyo. Gapu ta narigat ti sumrek iti likud ti tub, inyakarna bassit ti maysa a murdong ket nabuong ti pagayusan ti rugit a danum. Manen, naaddaan ti kuarto ni Harriet iti saan a kayat a panagdigos.

Iti dadduma a wagas, saan a perpekto ti kasasaad iti iskwela. Pinaamirisdakami nga "estudiante laeng" ket nasursuromi ti mangaramid kadagiti nanumo a trabaho. Nupay kasta, adda pagimbagan iti panangisuro nga inawatmi ken iti adu a pannakikadua kadagiti tattao ken gimong, nangnangruna iti aglawlaw ti New Jersey.

Sabali pay a pagimbagan ti pannakaammomi iti adu kadagiti tattao ti Apo kadagiti gimong iti dayta a lugar, nangnangruna idiay New Jersey. Pribilehiomi ti pannakaammo iti dadduma kadagiti panguluen a tattao ti Dios, ket ipatpategmi pay laeng dagiti lagip kadagidiay a lallaki, a kaaduanda ket addan iti ayan ti Apo.

Kadawyan, agpapareha kami a lallaki tapno sarungkaranmi ti maysa a gimong iti Aldaw ti Apo, masansan gapu iti awis. Napagtulagan a ti maysa ti agbayad iti pliti ti dua iti panagpapan ket ti sabali ti agbayad iti panagawid. Maysa a Domingo, napankami ken ni Len Bewick idiay New Jersey. Gapu ta kurang ti kuartak, imbatik kenkuana ti agbayad iti panagpapan. Ti bassit a kuarta nga adda kaniak ket inyulogko iti daton. Masansan nga adda mangisellek iti kuarta kadagiti imami iti kasta a gundaway. Ngem iti dayta nga aldaw, awan ti inawatko ket nagduaduaak no umanay ti kuarta ni Len a pangbayad iti panagawidmi. Iti nalimed, inkarkararagko daytoy—uray ni Len saanna nga ammo ti pakarigatak. Maysa kadagiti kakabsat ti nangitulod kadakami iti estasion ti tren, ngem kasano a makagatangkami iti tiket nga awan ti kuarta? Kalpasanna, idi bimmabakami iti lugan, nariknak ti maysa a papel a kuarta a nabati iti imak idi nakipagpakadaak iti kabsat—nasurok pay ngem umanay a pangbayad iti pliti. Adu a leksion ti pammati ti nasursuromi ken no ania ti kaipapanan ti panagtalek iti Dios kadagidi nga aldaw.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 7

Panangiturong Maipapan iti Pagserbian

"Ipakitam kaniak dagiti dalanmo, O APO; isurom kaniak dagiti wagasmo." (Psa. 25:4)

Bayat ti tawen iti iskwela, kanayon a nagkararagkami tapno maiturongkami no sadino ti pagserbian nga inplano ti Apo para kadakami. Ti panunot ni Anna ket nakaturong idiay South America, idinto a ti panunotko ket idiay Africa wenno Portugal. Maysa a bigat iti Disiembre, sangsangkamaysa a nagkararag dagiti amin nga estudiante kas iti inaldaw a kadawyan. Kasla imbaga ti Apo kaniak, "Mapanka idiay Filipinas!" Saanko pay ammo no sadino ti Filipinas ngem impagarupko nga adda iti sadinoman iti Pacific a kas iti Hawaii. No husto ti lagipko, maminsan laeng a nakangngegak kadagidiay nga Isla. Sakbay dayta, iti maysa a surat ni John Thomson, maysa kadagiti panglakayen iti Oaklands Chapel, nagsalaysay isuna maipapan iti panagsarungkar idiay da Mr. ken Mrs. George Wightman. Nagserbida idi iti Apo idiay Mexico ket papanda idi idiay Filipinas. Idi immallangonak iti maysa a tiendaan ti second-hand a libro idiay Brooklyn sumagmamano nga aldaw kalpasanna, nakasarakak iti maysa a libro maipapan iti Filipinas. Kadawyan, sursurotek dagiti kasta a tiendaan tapno agbirok kadagiti libro maipapan iti Biblia, ngem iti dayta a daras, sabali ti birbirokek.

Iti dayta a Paskua, naawisak a mangsarungkar iti maysa a daan a gayyem manipud Victoria nga agtaltalon idiay New England. Saan unay a nalamiis ti panawen ti lamiis iti dayta a tawen isu a pudno a nagragsakak iti gundaway a pumanaw iti siudad ken iti panagadal. Awan unay ti maitulongko iti talon isu a nagnaak iti adayo. Maysa a malem, nakadanonak iti maysa a nadarat nga aplaya ket nagpasubli-subliak a nagna iti igid ti baybay. Kararagko nga ipasango manen ti Apo kaniak ti Filipinas no dayta ti lugar a pinilina para kadakami. Iti dayta a rabii, bayat ti panagtugawmi iti sango ti agkiraod nga apuy, nagsarita kami ken ni Joe. Dinakamatna ni John Lamb idiay Venezuela, a kunana nga Espaniol ti pagsasaoda sadiay. Kalpasanna, kinunana nga adda maysa a kaarrubana nga agsao iti Espaniol, a nasursurona idiay Filipinas idi soldado pay isuna. Awan ammo ni Joe iti panagkarkararagko maipapan iti dayta a pagilian. Nupay kasta, gapu ta kasla awan laeng ti pannakadakamatna, dinawatko pay iti Apo ti ad-adu a pammaneknek.

Idi nakasubliak idiay Brooklyn, adda iti watchnight service a naangay iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iskwela. Iti simmaruno a bigat, napanak iti 13th Avenue Gospel Hall para iti Pangrabii ti Apo. Iti lamisaan, adda sumagmamano a kopia ti baro a ruar ti "Voices from the Vineyard." Idi sinukimatko daytoy a magasin dagiti misionero, nakitak ti surat ni George Wightman. Ngem ti nangala iti atensionko ket ti nota ti editor a naimaldit iti napuskol a letra iti dagus nga ngato ti surat. Kunana nga agarup kagudua ti siglo a ti Philippine Islands ket adda iti sidong ti turay ti United States, ngem agingga iti dayta nga awan pay ti misionero nga agserserbi iti Apo sadiay a nairekomenda manipud iti maysa a gimong iti U.S. (taga-Scotland dagiti Wightman). Dayta ti sungbat iti kararagko a maiturongak. Kanayonan a pammaneknek ti pannakaisalaysay iti isu met laeng a ruar a mapan ni A. G. Ingleby idiay Portugal tapno tulonganna ni Mr. Swan. Kasla ibagbaga ti Apo kaniak nga adda sabali a pinilina para iti Portugal.

Iti umuna a furlough-ko, insalaysayko daytoy a pasamak ken ni Richard Maclachlan, editor ti Voices. Malagipna dayta a nota ti editor ket kinunana a saanna a malagip a nangaramid iti kasta iti sabali a gundaway.

Awan ti duadua iti panunotko a mapankami idiay Filipinas, ngem kayat ni Anna ti bukodna a kinatalged maipapan iti pagayatan ti Apo. Saan isuna a napnek iti argumentok—no pagayatan ti Apo a mangasawakami, saannakami ngarud nga ibaon iti nagduma a lugar. Iti kinapudnona, mabuteng isuna iti pammabalaw a binaliwanna ti pinilina a pagserbian gapu kaniak. Adda maysa nga estudiante a nangpirma iti maysa nga autograph book iti "Yours for India" ngem kalpasanna, adda sabali a naisurat a "Yours for China." Iti kamaudiananna, napan isuna idiay Central America! Maysa a rabii, nagdagas ni Miss May Van Dine kada Anna ken Irene. Bayat ti debosionna iti simmaruno a bigat, timmaliaw isuna ken ni Anna ket kinunana, "Anna, napanunotmo kadi no kasano a no dadduma ipalubostayo a ti mabalin nga ibaga dagiti tattao ti mangisinsina kadatayo iti kayat ti Dios nga aramidentayo?" Isuna met ket awan ammona iti pampanunoten ni Anna. Dayta ti nangkombinsir ken ni Anna a mabalinna nga awaten a ti panagpan idiay Filipinas ket pagayatan met ti Apo kenkuana.

Adu a daras iti panaglabas dagiti tawen a kasta unay ti panagyamanmi iti kinatalged nga adda kadakami nga imbaonnakami ti Apo idiay Filipinas. Ti umuna a termino ket nangnangruna a narigat gapu kadagiti saan a nanamnama a pakaupayan

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ken naulit-ulit a pannubok iti pinansial. Maysa a gundaway, insingasing kadakami ti maysa a padami a misionero a saankami nga adda iti husto a lugar ket rumbeng nga agbirokkami iti sabali a pagserbian. Nalaka koma ti agbalin a misionero a nagsardeng! Ngem adda kadakami daytoy a kinatalged nga imbaonnakami ti Apo sadiay babaen ti nalawag ken sigurado a panangiturong. Gapuna, kasapulanmi ti kasta met kalawag a panangiturong no kayatna koma a pumanawkami.

Idi agngudon ti umuna a tawenmi iti iskwela, rimsua ti saludsod no agsublikami para iti maysa pay a tawen. Saankami a naan-anay a naragsak iti kasasaad sadiay isu a pinanunotmi no rumbeng ti agsubli. Sabali pay a saludsod no rumbeng a mangasawakami sakbay a mapan iti pagserbian. Adda dagiti napigsa unay a kapanunotan maipapan iti daytoy. Ipilpilit dagiti mapagtalkan a kakabsat idiay Great Britain ken America a dagiti agnobio ket rumbeng nga agyan iti uray maysa wenno dua a tawen iti pagserbian sakbay nga agkasarda. Mangted daytoy iti panawen nga agpasada iti kultura ken agadal iti pagsasao sakbay nga awitenda dagiti responsabilidad ti agassawa. Ti maysa laeng a sabali ket no ti misionero nga adda iti pagserbian ti mangirekomenda nga umuna ti kasar.

Iti panagsusuratmi ken ni Mr. Wightman, insingasingna a mapankami a dagus no mabalin ken umuna nga agkasarkami. Gapu ta isuda laeng ti misionero ti grupomi sadiay, narigat ti mangisagana iti maitutop a pagnaedan para kadagiti agbalbalasang ken agbaro. Siempre, naragsakkami iti balakadna ket immanamong met dagiti panglakayen idiay Buffalo. Ti sumaruno a saludsod ket no ania ti aramidenmi iti dayta a kalgaw ti 1922 kas kanayonan a panagsagana iti trabaho ti misionero.

Maysa a nasayaat a gayyem ti nangisagana tapno ni Anna ket agadal iti kurso ti midwifery idiay Buffalo, ta patienna a makatulong daytoy iti mission field. Isu a ti kalgawna ket naaramat iti panagadal iti medisina ken panagtulong iti maysa a Kristiano a doktor nga agnanaed iti ballasiw ti kalsada. Gapuna, nagun-odna ti kasapulan a bilang ti panangpaanak, agraman dagiti leksion. Iti kinapudnona, manmano a nausarna daytoy a pannakasanay idiay Filipinas. Saan a nakasapulan ta adda dagiti pasilidad ti medisina para iti kaaduan a tattao.

Idi pinanawanmi ti iskwela idiay Brooklyn, nagdaliasatkami idiay Buffalo a nangiyamammoanna kaniak iti pamiliana. Diak ammo no nadlaw unayda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti kinasayaatko agingga nga immaskasabaak iti maysa a rabii ti Domingo idiay Assembly Hall. Dakkel a pannubok dayta kaniak ket pudno a nagbannogak iti panagsagana. Sipaparabur a timmulong ti Apo. No adda espiritual a pagimbagan nga inapit dagiti dimngeg, diak ammo, ngem ammok a nasayaat ti reaksion iti pamilia. Bayat dagiti tallo a lawas sadiay, timmulongak met kadagiti gimong iti ruar, kadagiti panagsarungkar iti City Mission, ken iti panangiwaras kadagiti tract.

Kalpasanna, nagturongak iti amianan ti Ontario. Iti dalan, immallangonak iti maysa a komperensia iti Dominion Day idiay Hamilton a ti daan a gayyemko a ni Tom Baird ket maysa kadagiti agsasao. Sipapakinakem nga inyam-ammonak kas maysa a misionero a dandanin pumanaw. Kalpasan ti maysa a rabii a panagdagas idiay Peterborough, intuloyko ti napan idiay Haileybury. Sadiay, nasarakak ti balay ni Mr. Sam Taylor, maysa nga ebanghelista nga agtrabtrabaho para iti Apo iti dayta a lugar, nga isu ti mangidadaulo iti maysa a naisangsangayan a kampania sadiay. Nagaget isuna a mangdisiplina iti bagina ket namnamaenna a kasta met ti aramiden ti sabsabali. Idi linukatanna ti ridaw, inyam-ammok ti bagik ket inabrasana a kinunana, “Naragsakka nga immay, no immayka a mangaramid iti trabaho ti ebanghelista.” Saan a nalipatak ti panangitandudona iti trabaho ket nasarakak a pudno nga adda trabaho nga aramiden.

Dagiti dadduma a kameng ti grupo ket simmangpet kalpasanna: Ni Tom Baird ket nagyan sadiay iti paset ti kalgaw. Dagiti mensahena ken Bible study ken pribado a pannakisarita ket pudno a nakatulong; ni Arthur Smith ket maysa nga ay-ayaten a kameng ti grupo gapu iti nasam-it a wagasna. Maysa isuna kadagiti kalalaingan a biolinista idiay Canada ket nagtokar kadagiti nangato a klase nga orkestra. Kanayon a makaparagsak ti panagdengngeg iti panagtokarna nupay saan a pulos a nagtokar tapno laeng mangliwliwa. Idi sumrekkami iti bassit a barrio para iti gimong iti ruar, adda tao a sumirip manipud iti saloon ket agpukkaw, “Adda kadi ni Smitty a kaduana ti biolinna?” Mawayawayaan ti saloon ken ti bilyaran tapno dumngeg ken ni Smitty ken ti biolinna ken ti makaay-ayo a wagasna a panangiparang iti Ebanghelio. No awan ni “Smitty”, agkasabakami kadagiti dumdumngeg a saan a makita—no adda man!

Adda met ti maysa nga agtutubo a mannursuro ken ti baro nga asawana, da Mr. ken Mrs. Horace Lockett. Nalabit sadiay a nagun-odna dagiti kapanunotan a nangiturong kadagiti simmaruno a tawen iti summer Bible school idiay Guelph. Ni Miss Hartshorn ket immay manipud Peterborough kas pianista ken soloista. Iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pakaskasdaawmi, nangrugi ti panagay-ayat da Sam Taylor ken isuna. Impagarupmi nga agbaro a talaga isuna agingga iti tungpal biag! Saan a mannakakanta ni Sam! Maysa nga aldaw iti pangaldaw, kinunana ken ni Muriel Hartshorn, "Inton makadanonak idiay langit, maysa ti ad-adu a ragsakko ngem sika—iti umuna a daras, pudno a makakantaakto." Kaduami met iti grupo da Horace Davey a kaduami idiay Brooklyn ken ni Alvin Sauer manipud Buffalo.

Dagiti bigat ket naipaay iti Bible study. Kadagiti malem, rummuarkami a mangiwaras kadagiti tract iti intero nga ili ti Haileybury ken mangangay kadagiti gimong iti ruar kadagiti naisinsina a barrio. Kadawyan, ti linaon dagitoy ket maysa a saloon ken bilyaran, maysa a tiendaan nga adda post office-na, ken sangapulo ket dua a balay. Saan a nalaka ti agkasaba no ammom no adda man dumdumngeg. Iti rabii ti Sabado, timmulongkami iti gimong iti ruar idiay Cobalt, a nalatak idi gapu kadagiti minas ti cobalt. Kadagiti Domingo, sarungkaranmi ti New Liskeard ket tumulongkami iti Sunday school ken kadagiti gimong ti assembly sadiay. Ti Haileybury ket adda iti igid ti Lake Temiskaming, nasayaat a paglangoyan agingga a dadduma kadakami ti nagsakit gapu iti lumot iti danum.

Iti rugi ti Septiembre, nagsubliak idiay Buffalo, ngem dadduma kadagiti agtrabtrabaho ti nagtuloy. Saan a nakaabot iti maysa a bulan kalpasan ti panagleppas ti kampania iti kalgaw, nagdalyasat ti nakaro a uram iti dayta a lugar. Dandani naan-anay a nadadael ti Haileybury ket adu ti natay. Awan duadua a nairaman kadagidiay ti adu a nakangngeg iti Ebanghelio iti dayta a panagbannog iti kalgaw. Napukaw dagiti agtrabtrabaho dagiti sanikuada ngem nakaruarda kalpasan a timmulongda a nangipanaw iti sabsabali.

Idi Septiembre 20, adda naulimek a kasar iti balay dagiti Carson a sinaruno ti reception iti apartment dagiti Gibson iti ngato. Awan kadagiti kabagiak ti nakaatendar, ket kasta unay ti ragsakko isu a diak unay malagip dagiti napasamak. Ni Mr. Hugh Kame manipud Erie, Pennsylvania ti nangkasar kadakami. Dati a Baptist a ministro isuna ngem pinanawanna ti denominasion tapno agserbi iti Apo a kadua dagiti gimong. Inplano ti dadduma nga agtutubo a kamatendakami inton agtalawkami. Ngem rimmuarkami iti tawa ti maysa a kuarto ket simmakaykami iti agur-uray a taxi isu a nalibasanmi dagiti mangkamkamat kadakami. Kalpasan ti maysa a rabii iti Statler Hotel, naaddaankami iti maysa nga aldaw a honeymoon idiay Niagara

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Falls. Saanmi a kabaelan ti at-atiddog a panagyan!

Ti aldaw a pinanawanmi ti Buffalo, Oktubre 4, ket nakaro a pakaringgoran, nangnangruna ken ni Anna. Kasapulanna pay ti maysa a panangpaanak tapno makompleto ti kasapulan a bilang, ket ni Dora Murset ket nagpasngay iti dayta a bigat, anian a kasayaat ti tiempona. Ti board examination-na para kadagiti midwife ket iti dayta a malem idinto a addaak iti balay a mangleppas iti panagkarga. Nakaawid isuna iti husto a tiempo tapno agsukat ken mapan iti Assembly Hall para iti farewell supper ken gimongmi. Manipud iti Hall, adu a gagayyem ti nangitulod kadakami iti estasion tapno pumanawkami iti tren iti rabii nga agturong idiay Chicago. Dua a lawas sakbayna a nairesreserba ti lugarmi, ngem nagsiddaawak idi kinuna ti konduktor nga addan ti nakaokupar iti berth. Ti ticket agent ket insuratna iti tiket ti petsa ti panaggatang imbes a ti petsa ti panagpanaw. Bayat ti pannakisaritak kadagiti agent maipapan iti daytoy, adda maysa a lalaki a nakadlaw iti Canadian veteran button-ko. Canadian veteran met isuna ket kinombinsirna ti konduktor a mangikabil kadakami iti nasaysayaat a berth nga awan ti nakaokupar. Dayta ti probision ti Apo idi kasta unay ti bannog ni Anna.

Idi simmangpetkami iti simmaruno a bigat idiay Chicago, nadlaw ti nangsangaili kadakami, ni Mrs. William Trotter, no kasano kabannog ni Anna ket pinaturogna agingga iti oras ti pangrabii. Nakipangrabiikami kada Mr. ken Mrs. Tom Bendelow ket sadiay a naammuanmi ti maipapan iti uram idiay Haileybury . Nagsaoak iti Austin Street Hall iti dayta a rabii ket iti simmaruno a dua a rabii, naaddaankami kadagiti gimong idiay Minneapolis ken Duluth babaen ti panangisagana ni Tom Baird. Kalpasan ti sumagmamano pay a panagsardeng, simmangpetkami idiay Victoria.

Saan a nalaka ti kasasaad ni Anna, ta kapakpakadana laeng iti pamiliana ket kalpasanna, makitana ni Inak ken dagiti kabsatko a babbai iti umuna a daras. Naragsak unay ti panangabrasada kenkuana ket inawatda isuna a kas kabsat. Nupay kasta, ni Florrie, iti panagkunak, saanna pay a naan-anay a napakawan ni Anna gapu ta innalana ti kabsatna a lalaki. Adda saan a naragsak a kapadasan ni Florrie iti maysa a lalaki a nangibaga a Kristiano isuna. Nagsinada idi naammuan nga agpammarang laeng isuna a mamati tapno maay-ayona ni Florrie. Kalpasan dayta, nasinged unay kami ken ni Florrie, a masansan nga agkadua a magna nga agturong iti trabaho iti tunggal bigat. Nupay kasta, saan a pulos nga impalubos ni Florrie a ti riknana ti manglapped iti suportana kadakami babaen kadagiti kararagna ken kadagiti sagutna.

Innem a lawas ti panagyanmi sadiay a nangsarungkar kadagiti gimong idiay Victoria (dua

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti dayta a tiempo) ken iti dadduma idiay ngato ti Vancouver Island. Iti panaglabas dagiti tawen, nasungdo dagitoy a gimong iti suportada babaen kadagiti sagut ken kararagda. Siempre, adu ti nagbaliw. Kadagiti nangpirma iti surat ti panangirekomendak, addada aminen iti ayan ti Apo, ti naudi kadakuada, ni Mr. John Thomson, pimmusay idi Nobiembre 1980. Ngem dagiti simmaruno a henerasion ket nasungdo a nangtaginayon iti interesda kadakami ken iti trabaho ti Apo a pakaseksekanmi.

Nairesreserbakami nga aglayag manipud Victoria iti “S.S. Empress of Asia” idi Nobiembre 30. Narigat daytoy ken ni Inak gapu ta ti simmaruno a bigat ket maika-15 nga anibersario ti ipapanaw ni Amak. Nalamiis a rabii dayta bayat ti panagtitipon dagiti gagayyem iti pantalan tapno ipakadadakami. Idi nangrugi a pumanaw ti barko iti pantalan, impukkawko, “Dikay agsardeng nga agpukkaw iti Diostayo para kadakami” (1 Sam. 7:8). Napno ti kamaromi kadagiti sabong ken kahon dagiti tsokolate ken kendi, dadduma manipud kadagiti gagayyem idiay Vancouver a nangrugian ti panagdaliasat ti barko. Agid-idasar idi ti pangrabii ngem ad-adda a kayatmi ti maturog.

Nasdaaw ti chief steward a nangkita kadakami iti pammigat; impagarupna a nabatikami idiay Vancouver. Adda lakay a babai sadiay a nangbirbirok kadakami. Adda grupo dagiti misionero ti Scandinavian Alliance iti barko nga agturong idiay China, isu a nagragsakkami iti pannakikaduami kadakuada nupay limitado ti ammoda nga Ingles. Maysa a malem, imbaga kadakami ti sabali a misionero a nangngegna ti maysa a lakay a babai iti dayta a grupo nga agsangsangit iti kamarona. Napan ni Anna tapno kitaenna no makatulong, ngem bayat ti panagdengngegna, naamirisna nga agparparintumeng ti nasam-it a kabsat nga agpakpakaasi para kadagiti napukaw a kararua idiay China.

Idi lumabaskami iti asideg ti Aleutians, nakaro ti lamiis ken bagyo. No dadduma, nakalupkop iti yelo ti deck ket saan a maipalubos a rummuar dagiti pasahero. Idiay Yokohama, dadduma kadakami ti napan nagpasiar iti maysa nga aldaw idiay Tokyo. Iti panagsublimi, bimmabakami iti tren iti estasion a namarkaan iti Yokohama ngem dagus a naamirisanmi a saan a dayta ti nagluganannmi iti dayta a bigat. Pinadasmi ti nangbirok iti bukodmi a dalan, a nagna nga agsubli iti barko. Dagus a nayawawkami, nga agal-alla kadagiti akikid a kalsada ken mangbuybuya kadakami a siuusioso dagiti Hapon nga agisagsagana iti pangrabiida. Uray idi, adda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

panaggura iti Amerikano isu a saanda a nagparang a nagayyem unay ket awan ti nasarakanmi a makasao iti Ingles. Iti kamaudiananna, nakasublikami iti estasion a nangrugianmi a nagna, nalawag a naglikawkami laeng. Iti estasion, adda dagiti dadduma a pasahero a kasta met ti kapadasanda. Sangsangkamaysa a nakasarakkami iti tao a makaited iti direksion iti Ingles. Saan a nakaabot iti maysa a tawen kalpasanna, kaaduan iti Tokyo ken Yokohama ti nadadael gapu iti nakaro a gingined ken uram.

Nagsardeng met idiay Kobe ken Nagasaki; ti naudi ket pagkargaan iti karbon. Idi nagangkla ti barko iti looc, immasideg dagiti barge a nakargaan iti karbon. Dagus a naibangon ti scaffolding a kawayan kadagiti barge ken iti sikigan ti barko, a dagus a napnuan kadagiti lallaki ken babbai nga agiyalalis kadagiti labba ti karbon manipud iti maysa agingga iti sabali tapno maibelleng iti chute. Iti malem, nalpasen ti trabaho ket okupado dagiti tripulante a mangikkat iti tapok ti karbon kadagiti deck ken sikigan ti barko.

Ti sumaruno a pagsardengan ket Shanghai a nagangklaan ti barko iti ngudo ti Karayan Whangpoo. Dagiti pasahero ket naipan iti karayan agingga iti siudad babaen kadagiti launch—nakaro ti lamiis ti panaglugan iti tengnga ti Disiembre. Adda kadakami ti address ni Dr. Parrott ken ti asawana ket nagyamankami idi nakitami nga insindi ti asawana ti heater. Saan a nakaskasdaaw no apay nga agkawes dagiti Insik iti napuskol a kawes iti panawen ti lamiis! Nagragsakkami iti pannakikaduami kadakuada iti dayta a Domingo ken met ken ni Mr. Eldridge ti British and Foreign Bible Society a dati nga agent idiay Manila.

Pinanawan ti barko ti Shanghai iti rabii ti Domingo ket simmangpet idiay Manila iti bigat ti Mierkoles. Dagus a panagbalbaliw manipud iti lamiis ti panawen ti lamiis agingga iti pudot ti tropiko. Masansan nga agsublikami iti kamaromi tapno agsukat iti nalamlamiis a kawes. Nasapakami a bimmangon iti bigat ti Mierkoles tapno makitami iti umuna a daras ti Philippine Islands, ti daga a pinili ti Apo para kadakami. Nasurok laeng iti maysa a tawen manipud idi kinuna ti Apo, “Mapanka idiay Filipinas.” Dinaydayawmi Isuna gapu iti wagas a panangiturongna kadakami.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 8

Ti Panangrugi iti Trabahomi kas Misionero

"Ket, adtoy, addaak kenka, ket saluadanka iti amin a lugar a papanam...ta saanka a baybay-an, agingga a maaramidko ti imbagak kenka." (Gen. 28:15)

Ti panagdisso iti umuna a daras iti ganggannaet a daga ket kanayon a makaay-ayo a kapadasan. Apaman a nalpas ti quarantine ti barkomi, adu a tattao ti simmakay. Kadakuada ni Mrs. Wightman (addan ni Mr. Wightman iti ballasiw-taaw iti dayta a tiempo) ken ni Mr. Jesus Alvarez, maysa nga agtutubo a kabsat iti gimong idiay Walled City. Estudiante iti linteg isuna idi, ngem idi pudno a naam-ammona ti Apo, inkeddengna nga itedna ti biagna iti panagserbi iti Apo. Tumultulong isuna iti trabaho idiay Walled City idi simmangpetkami. Kalpasanna, napan isuna iti seminario ket nagsubli iti dati a denominasionna a nagbalinanna iti kamaudiananna a bishop.

Iti umuna a rabii, Disiembre 20, 1922 (maika-36 koma nga anibersario ti kasar dagiti nagannakko), napankami iti prayer meeting iti hall idiay Walled City. Sadiay, napudot ti panangabrasa kadakami dagiti mamati ket dakkel a ragsak kadakami ti pannakaam-ammo kadakuada. Idi nagreklamokami iti pudot, imbagada kadakami a panawen ti lamiis idi! Isu a nagbutengkami iti napudot a panawen, ngem saan met a nakaro ta nairuamkami bayat ti panagngato ti temperatura. Iti kinapudnona, saan a dakkel unay ti nagdumaan ta saan nga agbaliw ti temperatura iti nasurok a tallopulo a degree Fahrenheit iti intero a tawen.

Nalabit nasayaat a lugar daytoy tapno agtalikudak bassit ket isalaysayko ti panangrugi ti trabaho ditoy kadagiti am-ammo a kas Brethren. Adawek manipud iti maysa nga "Echoes Manual" nga insuratko idi 1929.

"Saan a maysa laeng ti adda pasetna iti panangrugi ti trabaho ditoy a maitunos iti Kasuratan, ngem ti umuna a nangrugi iti kasta a gimong ket ni Mr. William Averyt, a nangisurat maipapan iti iyaayna idiay Filipinas, kastoy,

" 'Idi Hulio 8, 1911, iti kuartok agarup ala-una idiay Jonesboro,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Arkansas, ti Dios, babaen ti Anakna, nangisao iti talna iti kararuak…. Dagus nga impatulodnak nga adayo kadagiti suporta ti tao nga agturong iti talon ti apit. Naibaonak idiay Philippine Islands a maidestino iti 13th Infantry iti Cuartel de Espana ken kalpasanna idiay Ft. McKinley…Nalawag unay ti panangiturong ti Espiritu Santo kaniak kadagiti estudiante ti high school idiay Walled City.'

"Saan a nabayag kalpasan ti isasangpetna, wenno iti rugi ti 1912, nangrugi isuna a nangsarungkar kadagitoy nga estudiante kadagiti kuartoda. Kadagiti immuna a naisalakan ket ni Sulpicio Guillen ken ti kasinsinna. (Ni Mr. Guillen ket adu a tawen a linotype operator iti Manila Daily Bulletin. Kalpasan ti panagretirona, immakar isuna idiay Kapatagan, Lanao del Norte a nakaaddaan ti dagana a pagtalonan. Pimmusay isuna sumagmamano a tawen ti napalabas ngem agsursuratkami pay laeng iti balo nga asawana nga addan iti tengnga ti walo a pulo a tawen ken nakapuy unayen.)

"Saan a nabayag kalpasanna, nangrugi ti maysa a Bible class iti maysa a kuarto iti Calle Victoria, Walled City, ket iti dayta a tiempo, ni Major (idi ket Capt.) Moses T. Barlow ket temporario a naiyalis manipud Albay ket nakaam-ammona ni Mr. Averyt. Nagragsakda iti adu a panagkadua iti Sao ti Dios. Kalpasanna, idi 1913, adda manen ni Major Barlow idiay Manila ket ditoy itedko ti bukodna a salaysay maipapan kadagidi nga aldaw:

" 'Dakkel ti tulong ni Kabsat Averyt kadakami ken ni Mrs. Barlow. Kinombinsirna ni Mrs. Barlow nga ag-annurot iti Apo iti bautismo ti mamati ket binautisaranna isuna idiay Manila Bay. Tinulongannak met a mangawat iti adu a kinapudno.

" 'Impakaammo kadakami ni Kabsat Averyt nga isursurona dagitoy nga estudiante, ket dandani amin kadakuada ti nangipudno a naisalakanda ken nabautisaranda. Imbagana kadakami nga agtartrabaho isuna agingga iti punto a namnamaenna a mangrugi iti regular a gimong, nga agtitipon iti wagas nga inkeddeng ti Dios iti tunggal Aldaw ti Apo iti aglawlaw ti lamisaanna babaen ti pammati, nga ammoda nga adda Isuna iti tengngada kas pannakatungpal ti karina. Bayat ti kaaddami idiay Manila a nangrugi ti gimong. Ni Mrs. Noronha ken ti anakna a babai ket nakombinsir met a dayta ti rumbeng a lugar para kadakuada ket makitipon kadakami. Saan a perpekto ti pannakaawatmi, ngem innalami laeng dagiti Kasuratan, ket inraem ti Apo ti kiddawmi a pannakaawat ket sipaparabur

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga inlukatna ti pagayatanna kadakami, bayat ti panagtalekmi Kenkuana a kasta ti aramidenna. Dagidiay a gimong iti kuarto dayta nga estudiante iti Calle Victoria ti kanadiosan a gimong nga inatendaranmi. Adda espiritual a pudot sadiay, napasnek a panangsapul iti Dios ken sigurado a kaadda ti Espiritu Santo kas bunga dayta. Pagduaduaak no makaatendarak manen iti ad-adda nga espiritual a gimong agingga a maaddaantayo iti Dakkel a Panagtitipon a kadua ti Mangisalakantayo iti tangatang. Ti gimong iti dayta a tiempo ket walo wenno siam ti nakikadua.

" 'Pinanawak ti Manila nga agturong iti U.S.A. idi Disiembre 15, 1913, ket nagsubliak idi Hunio 2, 1914. Bayat ti kaaddak idiay United States, naawatak iti pannakikadua iti gimong idiay San Francisco ket adu ti nasursurok. Adda pay laeng ti bassit a gimong, ngem agtitipon iti balay ni Mrs. C. H. Noronha, Malate. Nasdaawak ken nagyamanak idi nasarakak a ti kompaniak ket naidestino iti mismo a siudad ti Manila. Nasurok laeng iti maysa a bulan sakbay a naiyalis iti sabali a lugar, ngem masansan a mapanak idiay Manila, ket nagtuloy ti gimong iti balay ni Mrs. Noronha kalpasan a pinanawanmi a naan-anay ti Filipinas idi Hunio 19, 1919.' "

Da Mr. ken Mrs. George Wightman, a napilitan a pumanaw iti trabahoda idiay Tehuacan, Mexico gapu iti sumagmamano a linteg ti Mexico, ket nagkarkararag iti sango ti Apo maipapan iti sabali a pagserbian. Idi naikonektarda ken ni Major Barlow, naammuanda dagiti kararagna para iti maysa a mangituloy iti trabaho inton agsubli isuna idiay United States. Nagsubli met ni Mr. Averyt idiay U.S. a nagtrabahoanna iti staff ti Chicago Tribune. Idi Marso 1929, pribilehiok ti nakipangaldaw kenkuana sadiay iti umuna a furlough-mi. Napan isuna iti balay tapno makikadua iti Apo tallo a tawen kalpasanna. Gapu ta patienda a pagayatan ti Apo para kadakuada, immay dagiti Wightman iti Isla idi Mayo 1919, a simmangpetda maysa laeng a bulan sakbay a pimmanaw ni Major Barlow ken ti pamiliana nga agturong iti U.S.

Gapu ta naamirisda dagiti gundaway kadagiti estudiante idiay Walled City, ken awan ti sabali a trabaho sadiay, nagabangda iti maysa a hall. Daytoy a hall, iti dagus a sangoanan ti Roman Catholic Cathedral, ket nailukat idi Hulio 1919 ket nausar iti dua a tawen. Kalpasanna, immakar ti gimong

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti suli ti Victoria ken Magallanes Streets, idiay met laeng Intramuros. Masapul a narenobar dagitoy a pasdek tapno maikanatad a pagtitiponan. Agarup 14,000 ti tattao nga agnanaed idi iti dayta a paset ti siudad. Adu kadagiti daan nga estilo-Espaniol a balay ti nagnaedan ti adu nga estudiante. Ngem napigsa ti impluensia ti Roman Catholic, nga adda sumagmamano a simbaan ken institusionda iti dayta a lugar a nasurok bassit iti maysa a square mile.

Nagaget nga agtrabaho ni Major Barlow, ket pinaregtana ti panangangay kadagiti gimong kadagiti barrio iti aglawlaw ti Fort McKinley. Sadiay ti nagnaedan dagiti Filipino a soldado ken dagiti pamiliada. Iti panawen ti spring ti 1920, nagatang ti maysa a simple a pasdek a kawayan idiay Masilang ket intuloy dagiti Wightman ti trabaho sadiay. Agarup innem a milia daytoy manipud iti siudad ngem nalaka a madanon babaen ti de-koriente a streetcar.

Dua ti parikut a manglaplapped iti panangbangon iti agnanayon a trabaho idiay Walled City ken Masilang. Ti maysa ket agpada nga agal-alis dagiti estudiante ken soldado. Kadawyan, umakar dagiti estudiante manipud iti Walled City no malpasda ti panagadalda ket mangrugida nga agtrabaho iti sabali a lugar. Dagiti soldado ket naiyalis iti sabali a lugar wenno nadeskargo. Ti sabali a parikut ket ti pagsasao. Agpada a naggapu dagitoy a grupo iti nadumaduma a paset ti Isla ken iti nadumaduma a lugar ti pagsasao. Dagiti gimong idiay Walled City ket iti Ingles ta dayta a pagsasao ti pagad-adalan dagiti estudiante. Idiay Masilang, kaaduanna ket Tagalog, nupay adu kadagiti umatendar ti saan a nalaing iti dayta a pagsasao.

Idi simmangpetkami idiay Manila, bayat ti panangilaksidko kadagiti bagahemi iti customs, inasitgannak ti maysa a Filipino a nakasibilian. Siniddaawnak idi sinaludsodna no adda lisensiak nga agawit iti paltog. “Awan,” insungbatko, “saanak a pulos a nakaaddaan iti paltog iti biagko!” Kalpasanna, kayatna nga ammuen no ania ti adda iti bulsa ti pantalonko iti likud. Naisem a kinunak, “Saan a paltog dayta—kampilan dayta!” Nariribukan isuna idi inruarko ti bassit a Bibliak. Siempre, saanna koma a maawatan no ania ti kayatko a sawen iti kampilan. Adda pay laeng ti pagduaduaanna ta idi napanak iti sabali a pasdek tapno alaek ti bagahe iti hold, nagparang manen isuna ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

impilitna a lukatan dagiti kahon. Nalabit namnamaenna pay laeng a makasarak iti armas!

Gapu ta iti Ingles dagiti gimong, dagus a napatrabahoak. Ti naudi nga aldaw ti 1922 ket Aldaw ti Apo, sangapulo ket maysa laeng nga aldaw kalpasan ti isasangpetmi. Gapu ta naawisak nga agkasaba iti dayta a bigat, inkararagko a bendisionan ti Apo dayta umuna a mensahe ti Ebanghelio iti baro a pagserbiak. Kiddawko nga iti pagayatanna, itedna ti pannakaisalakan ti maysa a kararua tapno pasingkedanna nga inayabannakami idiay Filipinas. Anian a kasayaat ti Apo a sipaparabur a nangsungbat iti dayta a kararag. Kalpasan ti mensahe, maysa nga agtutubo a lalaki nga agnagan iti Joaquin dela Cruz ti nangawat iti Apo kas Mangisalakanna. Adda dati nga ammona maipapan iti Kasuratan, ngem siniddaawnakami idi kiniddawna a mabautisaran iti dayta met laeng nga aldaw. Awan sadiay ti senior a misionero; siak ti nasken a mangikeddeng. Saan a nairaman iti pannakasanay ken kapadasak ti panangsukimat iti maysa a kandidato iti bautismo. Kapanunotak, nupay kasta, a rumbeng nga agur-uray pay bassit dagiti baro a mamati tapno mapaneknekan ti kinapudno ti panagbaliwda. Ngem saan a kasta a mapaurayan ni Joaquin. Isu ti nangikeddeng iti banag idi kinunana, “Inton bigat ket Baro a Tawen. Kayatko a rugian ti Baro a Tawen iti kinabaro ti biag.” Isu nga iti dayta a rabii, napankami a sangagrupo iti igid ti baybay iti lugar a nakaisaadan itan ti Manila Yacht Club. Iti naraniag a lawag ti bulan iti tropiko, naaddaankami iti bassit a gimong ket naragsakak a nangbautisar iti umuna a Filipino a baro a mamati iti panagserbik iti Apo.

Ti Gospel Hall ti kakaisuna a trabaho dagiti Protestante idiay Walled City. Dagiti gimong ket iti Ingles ket kaaduan nga inatendaran dagiti agtutubo a lallaki nga estudiante. Malaksid kadagiti misionero, dua laeng nga agassawa ti adda ngem awan ti agtutubo a babbai. Kas baro nga agassawa, nariknami ken ni Anna a saan a nasayaat dayta a kasasaad. Agbirok dagidiay agtutubo a lallaki iti kadua a babai iti sabali a lugar ket mapukawmi ida. Ngem saan a nalaka idi ti panangawis kadagiti agtutubo a babbai iti gimong. Nasaluadan unayda ket saanda a rummuar nga agmaymaysa. Saan a pulos a rummuar a sangsangkamaysa ti agtutubo a lalaki ken agtutubo a babai no awan ti sabali a kaduada. Dagiti babbalasang nga immay iti siudad tapno agadal ket agkari kadagiti inada nga agtalinaedda a nasungdo iti simbaanda.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Awan kadakuada ti natured nga espiritu dagiti agtutubo a lallaki.

Nakisaritakami iti maysa a gayyem a misionero maipapan iti daytoy a parikut. Nariknana nga adda kinakapuy ti trabaho kadagiti estudiante no maipapan iti panangbangon iti agnanayon a trabaho. Kasapulan a madanon dagiti pamilia, ta no maabak dagiti nagannak, nalabit sumurot dagiti annak. Dagiti panagregtami a mangawis kadagiti agtutubo a babbai iti gimong ket kasla awan serserbina.

Gapu ta awan ti Sunday school, nangrugikami iti maysa ket naawismi ti dadduma kadagiti ubbing iti kaarrubaan nga umatendar. Iti daytoy, kasapulan ti Tagalog isu a ti pasetmi ket limitado iti panangisuro kadagiti ubbing nga agkanta kadagiti chorus ken mangsaulo kadagiti bersikulo iti Ingles. Adda dagiti timmulong kadakami iti panangisuro ket maysa kadagitoy ni Joaquin, uray no Bisaya isuna. Nagtrabaho ti Apo kadagiti puso ti dadduma kadagiti nataenganen nga ubbing, ket naragsakkami a nakakita iti dadduma kadakuada a nagtalek ken Cristo para iti pannakaisalakanda.

Saan a nabayag kalpasanna, inawismi ti dua a tin-edyer a babbalasang nga agyan iti sumagmamano nga aldaw iti balaymi. Maysa a rabii, napanen dagiti babbalasang iti kuartoda ket agtrabtrabahoak iti lamisaanko iti sabali a bangir ti naingpis a diding. Agsarsarita dagiti babbalasang. Kinuna ti maysa a kalpasan a maisalakanka, saankan nga agbasol, ket saan nga umanamong ti sabali. Saanko a maliklikan ti nakangngeg kadakuada. Tapno paneknekanna ti kunana, intudonak ti maysa a babai kas pagarigan, a kunana a naisalakanak ken saanak nga agbasol! Iti debosionmi iti lamisaan bayat ti pammigat iti simmaruno a bigat, pinadasmi nga ilinteg ti pannakaawatda iti dayta a banag ti teolohia!

Dagus a naamirisanmi a masapul nga adalenmi ti Tagalog. Nupay nawaras ti Ingles gapu ta amin a panagadal idi ket naibatay iti Ingles, ti pannakaammo iti Tagalog, ti kangrunaan a pagsasao ti Filipinas, ket nasken tapno umasidegkami kadagiti tattao. Ngem awan ti iskwela ti pagsasao ken manmano unay ti libro ti gramatika wenno diksionario. Ni Mrs. Guillen, maysa kadagiti mamati, ti timmulong kadakami iti Tagalog a pakisaritaan. Iti maysa a tiempo, binayadanmi ti maysa a prinsipal ti elementaria tapno isurodakami kadagiti Sabado. Saan unay a nasayaat ta saan isuna a nakasagana ken saanna a maawatan dagiti parikut a sangsanguen ti saan a Filipino iti panangadal iti pagsasao. Maysa nga aldaw, kalpasan nga intedna kadakami ti sumagmamano a pagannurotan ken bokabulario, sinaludsodmi kenkuana, “Mabalinmo kadi nga itden kadakami ti sumagmamano a pagannurotan maipapan iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pannakabukel ken pannakaurnos dagiti sentensia?" Kalpasan ti bassit a panagpampanunot, kinunana, "No ania ti kaimasan a denggen!" Awan kadagita ti naimas a denggen para kadakami! Ngem husto isuna, ta ti Tagalog ket naimas a denggen a pagsasao ket adda dagiti wagas a pudno a naim-imas a denggen.

Nagasatkami ta nakaalakami iti dua a daan a libro ti gramatika ken maysa a daan a diksionario nga imbati ni Major Barlow, ngem saan a masursuro ti pagsasao babaen laeng kadagiti libro. Kasapulanmi ti pumanaw iti Manila a nawaras ti Ingles ken adu ti nadumaduma a pagsasao. Nupay Bicolano ni Jesus Alvarez manipud Camarines Sur, inurnosna a mapankami idiay Camarines Norte, ti akin-abagatan a pagpatinggaan ti lugar nga agsasao iti Tagalog kadagidi nga aldaw. Immuna, inabangmi ti balay ti maysa nga Insik a negosiante idiay Daet, ti kabesera, iti dua a bulan. Daytoy ti nangted kadakami iti pagbatayan tapno agbirokkami iti sabali a lugar iti dayta a probinsia. Bayat ti dua a bulanmi sadiay, adda uram iti asideg a nangpuor iti adu a balay. Nariingkami gapu iti pukkaw ket nakitami nga adda ti uram iti ballasiw ti kalsada iti likud ti daga. Sidadarasudos nga inkabilmi ti kaaduan kadagiti bassit a sanikuami kadagiti baul ken maleta ket inkargami iti kariton ti nuang iti paraangan. Nakasaganakami nga umakar no lumasat ti uram iti kalsada. Iti abay ti kariton, adda bodega a naaramid iti galvanized a landok. Pinanunotko no apay nga ikabkabil dagiti Insik dagiti nabasa a sako iti atep. Kalpasanna, naammuanmi a sadiay ti pagidulinanda kadagiti stock ti gasolina ken gaas! Naparmek ti uram babaen ti panangrebba kadagiti sumagmamano a barong-barong iti dalanna ken babaen ti napigsa a bucket brigade a nangiyeg iti danum manipud iti karayan.

Nakasarakkami iti balay idiay Indang (itan ket Vinzons) ket inabangmi ti ngato a kadsaaran iti sangapulo a Peso ($5.00) iti maysa a bulan. Namnamaenmi a maabangmi ti baba para iti Gospel Hall ngem nakaidulinan ti bagas ti makinkukua. Dagus a naammuanmi a daytoy ti mangguyugoy kadagiti bao, ket nairuamkami a makakita kadagiti bao nga agtartaray kadagiti sagaysay iti ngatuen dagiti ulomi iti rabii. Saan unay a salaknib ti muskitero ngem nagasat ta nalaing nga agtimbeng dagiti bao ket saanda a matnag! Awan unay serserbi dagiti pangsiluo, ngem maysa a rabii, maysa nga uleg ti bagas ti nangdispatsar iti maysa a bao.

Awan ti trabaho dagiti ebanghelikal idiay Indang ket iti pannakaammomi, maysa laeng a lalaki ti nangibaga nga isuna ket Protestante iti nagan laeng. Ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

komunidad ket adda iti sidong ti panangiturong ti padi ti parokia. Inaldaw nga agkanikanig dagiti kampana ti simbaan para iti kasar, panagrambak iti pannakayanak, wenno lumbong. Ti kababaan a bayad a P25.00 para iti aniaman kadagitoy ket dagsen kadagiti napanglaw. Isu a masansan nga adda dumawat kadakami iti kontribusion a pangtulong. Maysa nga aldaw, kayat nga ammuen ti labandera no sadino ti napanak. Imbaga ni Anna kenkuana nga addaak kadagiti barrio a mangilaklako kadagiti Biblia. Kinuna ti babai a saan a makabasa nga imbaga ti padi kadakuada a dakes a libro ti Biblia ket saanda koma a basaen. Imbagana met a pinabaknang ti padi ti bagina babaen kadakuada ngem mapanda latta kenkuana nga agkompesar. Ngem inamminna a saan a nasayaat a tao isuna ta adda bukodna nga annak a babbai nga agnanaed iti balay ti simbaan.

Saan pay a umanay ti Tagalog-mi a mangidaulo kadagiti gimong ngem adda dagiti klasemi para kadagiti ubbing iti balaymi, a nangisuroanmi kadakuada kadagiti bersikulo ken chorus. Maysa a rabii bayat ti panagpagnapagnami, idi lumablabaskami iti padi, nangngegmi dagiti timek dagiti ubbing iti maysa a balay nga agkanta, “The best book to read is the Bible.” Adda dakkel a blackboard-mi a nangisuratak iti bersikulo ti Ebanghelio iti inaldaw ket inkabilko iti pagsab-itan iti sango ti balay. Makita dayta ti amin a lumabas ngem saan a magaw-at dagiti ubbing.

Iti umuna a Biernes Santo a kaaddami sadiay, limmabas ti prosesion iti balaymi. Iti tunggal sabali a balay, adda kandela a sumsumged; adda kadakami ti lawag ti Sao ti Dios a binasa ti amin bayat ti nabuntog a panaglabasda. Kadagiti nadumaduma nga imahen a naawit iti prosesion, adda ti kakaisuna a karo ti natay iti ili. Daytoy ti pannakaitabon ni Cristo! Iti karo, adda lungon ket iti lungon, adda imahen ni Cristo a kas kadakkel ti tao. Iti apagbiit, nagsiddaawkami iti kinasaan a maitutop ti kaadda ni Cristo (uray imahen laeng) iti lungon. Kalpasanna, babaen ti panangiturong ti Espiritu, kinunak ken ni Anna nga agtaktakder iti abayko, “Sibibiag Isuna!” Pudno unay ti kinapudno ti panagungar iti dayta a kanito.

Ti panagdaliasat a magmagna nga addaan iti bag dagiti Kasuratan ket dua ti panggepna. Maysa a wagas dayta a panangiwaras iti Sao ti Dios, ken nangted dayta iti gundaway a mangngeg ken mangusar iti Tagalog. Saan laeng nga iti ili ti Indang ti nagnaanmi no di ket nadanonmi met dagiti dadduma nga ili. Ti nangnangruna a pinagragsakanmi ket ti panagdaliasat kadagiti niogan wenno

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti ballasiw dagiti kataltalonan nga agturong kadagiti naisinsina a sitio. Agawitkami iti sandwich a pangaldaw ket aggatangkami iti ungot, inumen a natalged ken nadalus, a nabotelia ti nakaparsuaan. Kalpasan ti sumagmamano a tiempo, nasken nga agtalinaed ni Anna iti balay ta masikogen iti umuna a babymi. Iti ruar ti Labo, adda karayan, isu nga iti tengnga ti aldaw, rummuarak bassit iti ili tapno agdigos iti karayan ken mangan iti pangaldawko. Ti prinsipal ti iskwela idiay Indang ket agnanaed iti ballasiw ti kalsada, ket ballaaganak nga adda dagiti buaya iti dayta a karayan.

Maysa met a wagas dayta tapno maammuan ti kultura dagiti tattao. Naammuak a masansan a dagiti babbai ti mangiggem iti pitaka. Saan a maysa laeng a lalaki ti nakombinsir a gumatang iti Biblia agingga a dinawatna ti kuarta iti asawana—kalpasanna, naiwaswas ti panaggatang! No dadduma, awan ti kuartada isu nga inawatko ketdi ti sumagmamano a sariwa nga itlog wenno sumagmamano a bunga ti sariwa a mais. Katkatawaan dagiti tattao dagiti biddut daytoy nabaliw nga Americano ngem naimbag ti nakemda ken, kas kadawyan idiay Filipinas, nadungngo unay a mangsangaili. Kitaenda ti uppat nga Ebanghelio—San Mateo, San Marcos, San Lucas, ken San Juan—ket kayatda nga ammuen no adda San Geronimo wenno Santa Maria kaniak. Saan a maysa laeng ti Baro a Tulag a nailakok babaen ti panangipakitak kadagiti surat ni San Pedro!

Simple unay ti panagbiagmi. Adda agay-ayus a danummi—no agtaraykami a mangawit iti dayta manipud iti bubon iti ruar laeng ti ridawmi! Idi bumangbangonkami iti maysa a bigat, nangngegko ti ubing a lalaki manipud iti ballasiw ti kalsada nga agsaksakdo iti danum. Ti umuna a timek ti pannakatnag ket ti timba ngem ti maikadua ket nalabit ti ubing! Pudno, adda ti ubing iti uneg ti bubon. Dagus a naguummong dagiti kaarruba ket pagsasaritaanda no kasano a natnag isuna iti bubon. “Bay-anyo dayta,” kinunak, “iruartayo ketdi isuna.” Isu a naiyulog ti atiddog a kawayan ket immuli ti ubing ket nagtakder, nabasa amin, iti tengngada bayat ti panangung-ungetda kenkuana gapu iti kinaliwayna. Imbaga ti kaarrubami iti katulongmi a narugit a tattao dagiti Americano—saanna a pulos a nakita ida nga agdigos iti abay ti bubon! Imbaga ti katulong kenkuana nga inaramidmi ti maysa a suli ti kusinami a banyo—gapu ta salat a kawayan ti datar, awan ti parikut iti nalapdan a pagayusan! Saan isuna a napnek—ti makita, isu ti patien!

Maysa a malem, nakatugawkami iti balaymi nga agad-adal iti Tagalog ken agngalngal iti babassit a saba a kas kadakkel ti ramay idi kellaat a kasla

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nagulep. Nakaskasdaaw, ta saan a panawen ti tudo. Nangngegmi dagiti timek dagiti tattao nga agpukpukkaw ken agtartaray; sidadarasudos nga abbonganda ti bubon. Umay ti maysa a dakkel a pangen dagiti dudon. Nalupkopanda ti daga ken dagiti atep idi dimmissoda ket adda dagiti tattao a nangsakdo kadakuada iti sako. Adda dagiti nangan kadakuada ngem adda met dagiti saan. Nalawag a nakapanganen dagiti dudon iti sabali a lugar ta nangngegmi kalpasanna a dinadaelda dagiti mula ken uray dagiti niog iti sabali a lugar. Buybuyaek ti maysa nga atiddog ken nababa a pasdek iti ballasiw ti kalsada, idi iti apagkanito, kasla aggaygayang ti atep ngem iti kinapudnona, ti nagadu a dudon ti sangsangkamaysa a timmayab.

Sumagmamano a bulan kalpasanna, limmasat ti nakaro a bagyo iti dayta a lugar. Iti maysa a lugar, nakitak kalpasanna ti maysa a paset dagiti mula nga abaca a kasla napukan iti dakkel a karit. Iti agsapa, napigsa ti angin, a mangpangpangato iti atep a nipa isu a mabasbasakami iti tudo. Gapu ta impagarupko a nalabit natalgedto iti baba a kadsaaran, sinukimatko. Narigat ti agtakder iti sango ti angin. Natumba nga agpaarruar ti diding iti sango iti baba, isu a narigat ngem nagkamangkami sadiay, a kadua ti bagas ken dagiti bao! Dagus a ti atepmi ket “Gone with the wind” (inyadayo ti angin). Iti tengnga ti bigat, kellaat a simmardeng ti angin ken tudo—addakami iti mata ti bagyo. Gapu ta ammomi a dandanin dumteng manen ti bagyo ngem iti kasupadi a direksion ti angin, nagkamangkami a kadua ti adu a tattao iti panaderia iti dalan. Natibker ken nababa a pasdek dayta ket dagus a naibus a nailako dagiti tinapayna. Nagtitipon kami amin sadiay agingga iti tengnga ti malem.

Nalpasen ti bagyo. Ti kakaisuna a namaga iti balaymi ket ti kuna ni Leonard, a linupkopanmi iti piraso ti oilcloth. Uray kaskasano, adda namaga a pagiddaan ti ubing. Dagiti paset a kayo ti makina ti panagdait ket nakatapok iti baba ti landok a pasdekna. Dagiti letra manipud kadagiti velvet a bersikulo ket naidikket kadagiti nakaskasdaaw a lugar iti diding. Ti maysa a kahon dagiti Kasuratan a kadarkadarteng ket nalukatan ti angin ket nabasa ken naiwara dagiti linaonna. Saan a dayta ti umno a wagas ti panangiwaras iti bukel ti Sao! Maysa a nagayyem a makinkukua iti tiendaan ti nangpalubos kadakami nga agyan a temporario iti maysa a kuarto iti ngato ti tiendaanna, a pagnaedanna met. Nagunget ti padi kenkuana gapu iti daytoy, ta impagarupna a dayta ti wagas a mapapanawkami iti ili. Isu met

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti nangkombinsir iti makinkukua a saanna a tarimaanen ti atep, agingga nga imbagak iti makinkukua nga agtubtubon ti bagasna. Kalpasanna, inpangrunana ti bukodna a pagimbagan ngem ti pagimbagan ti simbaan. Dayta laeng ti gundaway a naaddaankami iti naawagan a "$1000.00 salad." Maysa a lalaki iti ili a nakapuy ti panunotna ti nangiyeg kadakami iti ubod ti maysa a niog a natumba iti angin. Naimas unay. Nangina gapu ta ti panangala iti ubod ket mangpatay iti kayo.

Adda dagiti nakakatkatawa a parikutmi iti panagadal iti pagsasao. Adda maysa a sao iti Tagalog a mausar no adawen ti imbaga ti sabali a tao. Saludsodenda kaniak ti presio ti maysa nga Ebanghelio. "Dua a centavos," sungbatak. Kalpasanna, adda mangibaga kadagiti dadduma, "Two centavos daw." Diak ammo no ania ti kaipapanan ti "daw" ngem no usarek, agkatkatawada a sipipigsa. Kalpasanna, naulit-ulit a nangngegmi ti maysa a sao, "Kwan."

Tunggal saludsodenmi no ania ti kaipapanan ti "Kwan," sabali a sungbat ti maawatmi. Nakaro a pakariruan agingga iti maysa a malem idi immay ti lawag ket kinunak ken ni Anna, ti "Kwan" ket kaipapananna ti "ania koma ti naganna" ket mabalin a mausar kadagiti tattao ken kadagiti banag. Masansan a padasenmi ti agsao iti Tagalog (nga addaan iti punto ti Americano) ket makaupay ti mangngeg iti sungbat a, "Diak maawatan ti Ingles." Dakkel a balligi idi maysa nga aldaw a ti maysa a tao ket simmungbat iti Tagalog—naawatanna ti padpadasek nga ibaga!

Iti dadduma a bigat ti Domingo, mapanak iti Presbyterian Church idiay Daet gapu ta naam-ammomi ida sadiay idi nagnaedkami idiay Daet. Masansan a kiddawenda kaniak ti agkasaba. Nasarakak a no dadduma, saan nga ulitan dagiti agipatpatarus ti imbagak no di ket ti panagkunada a rumbeng koma nga imbagak, segun kadagiti kapanunotanda. Isu a sadiay ti nangaramidak kadagiti umuna a naitibkol a panangpadas nga agkasaba, wenno ketdi agbasa iti sermon, iti Tagalog. Kadagiti malem ti Domingo, laglagipenmi ken ni Anna ti Apo iti Pangrabii ti Apo, dakami laeng a dua. Maysa nga aldaw, kalpasan ti bassit a gimongmi, naaddaanak iti naisangsangayan a rikna ti kaadda ti Apo. Pinanawak ti lamisaan ket nagparintumengak iti camp cot nga us-usarenmi a sopa iti salas. Iti apagbiit, nakikadua kaniak ni Anna sadiay bayat ti naulimek a panangituloymi iti panagdayaw ken panangidaydayaw iti Dios gapu iti amin a paraburna. Napno unay ti riknami iti pannakaamiris nga adda ti Apo iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

abaymi, uray no awan ti ammomi a sabali a mamati iti adu a milia nga aglawlaw.

Bayat ti panagyanmi idiay Indang, nasken a mapankami idiay Manila para iti pannakayanak ti umuna nga anakmi. Awan idi ti umanay a pasilidad idiay Camarines Norte. Iti dalan, nasken a lumasatkami idiay Naga, ti kabesera ti Camarines Sur. Nagasat ta adda kasla hotel sadiay ta naladawkami sadiay iti dandani maysa a lawas. Ti barko a mangipan koma kadakami manipud Pasacao agingga iti Aloneros ket adda iti dry-dock. Idiay Manila, nagyankami kada Mr. ken Mrs. G. B. Cameron, dagiti agent ti American Bible Society. Narigat bassit ti panagpasngay ni Anna ken ni Leonard. Napankami iti Mary Johnston Hospital apaman a nalabes ti alas singko iti agsapa ket nayanak ti ubing sakbay laeng ti tengnga ti rabii. Ni Dr. Rebecca Parish ti mangidadaulo iti daytoy a maternity hospital—nasayaat unay a doktor ken nasayaat met a Kristiano. Ita, ti Mary Johnston Hospital ket sumagmamano a bloke ti kaadayona iti igid ti danum, a naaglawlaw kadagiti squatter ken lugar ti pantalan. Idi, adda iti igid ti baybay ti Manila Bay ket iwaras dagiti mangngalap dagiti iketda tapno pagangoen iti sea wall ti ospital. Adu a daga ti naala manipud iti baybay.

Nasayaat a maladaga ni Leonard ket manmano a makariing iti rabii. Pagtawtawaan isuna idiay Indang ta isuna ti umuna a puraw a maladaga iti dayta a komunidad. Kayat unay dagiti ubbing ti mangbuya kenkuana bayat ti panagdigosna iti bigat, ket ragsakna ti mangiwarsi iti danum kadakuada. Idi inruarmi isuna a mangpasiar iti malem, ibaga dagiti lallakay a babbai, “Awan ti buokna.” Kalpasanna, bayat ti nalumanay a panangapros-aprosda iti ulona ken iti blond a buokna, kinunada, “Ay, wen, adda met ti buokna—kasla abaca.”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 9

Agsubli idiay Manila

"Ngem pinili ti Dios dagiti maag a banag ti lubong tapno ibabainna dagiti masirib; ket pinili ti Dios dagiti nakapuy a banag ti lubong tapno ibabainna dagiti nabileg." (1 Cor. 1:27)

Dimteng ti tiempo a mangikeddengkami no sadino ti pagserbianmi iti Apo. Rumbeng kadi nga agtuloykami idiay Camarines Norte ket padasenmi ti mangbangon iti trabaho ti gimong sadiay? Wenno rumbeng kadi nga agsublikami idiay Manila ket tumulongkami a mangbangon iti trabaho iti dayta a lugar? Nalawag nga agpaut pay ti panangbangon iti indigenous a gimong idiay Indang. Adda sumagmamano a tattao a nangbirok kadakami ngem naggapuda iti sabali a lugar. Kasla nakaro ti impluensia ti padi idiay Indang tapno dagus a sumungbat dagiti nataengan iti mensahemi. Naisinsinakami ta saan a kanayon a sigurado ti panagdaliasat agturong idiay Manila. Agmaymaysakami ket kasla saan a mabalin nga agtakder a bukbukodna ti aniaman a trabaho sadiay inton dumteng ti tiempo ti furlough. Isu nga inkeddengmi ti agsubli idiay Manila.

Iti dayta a tiempo, nagnegosio ni Kabsat Wightman tapno masuportaranna ti bagina bayat ti panangituloyna iti trabaho idiay Walled City. Nagabangkami iti apartment idiay Ermita a mabalin a magna agingga iti Gospel Hall. Adu ti pannubok iti pammati kadagidi nga aldaw. Sakbay a napankami idiay Camarines, adda dagiti pannubok. Iti maysa a tiempo, adda libro dagiti tiket a pangaggatang iti tinapay ngem sumagmamano laeng a centavo ti kabaelanmi para iti lata ti guava jelly a maipalaman iti tinapay. Idi Enero 9, 1923, insuratko, "Bassit ti pondo—dadakkel dagiti kari." Sakbay dayta dagiti aldaw dagiti naariwawa a radio, ngem iti abay, adda phonograph ken sumagmamano a plaka ti kaarruba, a pinatokarna manipud bigat agingga iti rabii. Adu a rabii a nagnakami agingga iti igid ti baybay ket nagtugawkami kadagiti bato tapno buyaen ti nalatak a lumnek ti init idiay Manila ken maaddaan iti bassit a talna.

Idi nagnaedkami idiay Ermita, adda dagiti nakaro a pannubok. Saan a maminsan laeng a rummuarak a mangilako kadagiti Kasuratan iti bigat tapno maaddaanak iti umanay a kuarta a paggatang iti namaga a balatong para kadagiti pannanganmi. Maysa a bigat, sumagmamano a tinapay laeng ti adda iti balay. Ngem bayat ti panagkawkawesmi, simmangpet ti maysa kadagiti Filipino a mamati manipud iti probinsia nga addaan iti "pasalubong"

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

(sagut a pangkablaaw) nga itlog ken prutas. Saanna a pulos nga ammo a nangted isuna iti pammigatmi! Ammomi nga adda panggep ti Apo iti panangipalubosna kadagiti kasta a pannubok, a kasla narigat unay iti dayta a tiempo ngem kanayon nga adda "kalpasanna" a bendision. "Awan ti disiplina a kasla makaparagsak iti agdama, no di ket makaladingit: ngem kalpasanna, mangted iti natalna a bunga ti kinalinteg kadagiti nasanay babaen iti dayta" (Heb. 12:11).

Adu a tawen kalpasanna sakbay a naamirisko a dagiti Levita a nangawat kadagiti apagkapullo ti Israel ket nasken met nga agted iti apagkapullo. Gapu ta intedmi iti trabaho ti Apo ti amin a mabalin a maipaay nga ad-adu ngem ti pudno a kasapulan iti panagbiag, saanmi a napanunot nga itden ti paset ti inawatmi. Saan kadi a ti amin nga inawatmi ket nagastos iti aniaman a wagas iti panagserbi iti Apo? Nupay kasta, mapaneknekanmi a manipud idi nangrugikami a mangted iti naisangsangayan a paset iti Apo, saankamin a pulos a kasta unay a nasubok a kas idi. Siempre, adda dagiti mangibaga a gapu daytoy ta iti dayta a tiempo, ad-adda a naam-ammokamin ket awan duadua a dayta ket maysa kadagiti nakatulong.

Maysa a rabii ti Sabado, nakaawatkami iti surat manipud iti maysa a gayyem idiay Victoria nga addaan iti postscript a mangyebkas iti pannakikaasi kadakami iti ipapanaw ni Inak. Nakaskasdaaw unay dayta ta saanmi a nangngeg a nagsakit pay isuna. Pinanunot dagiti kabsatko a babbai a imbes nga ikkandak iti pannakasdaaw ti pannakaawat iti cable, agsuratda ketdi iti surat a mangited iti amin a detalye. Sakbay dayta dagiti aldaw ti airmail, ket ti surat ti gayyem ket naitiempo a nakaluganan iti nasapsapa a barko. Naiskediulak nga agsao iti simmaruno a bigat ket ti leksion ket maipapan iti pannakapapatay ni Esteban kas martir. Saan a nalaka iti kasta a kasasaad. Saan a nabayag kalpasanna, naawat ni Anna ti damag maipapan iti ipapanaw ti ad-adingna a babai a ni Mae. Nupay kasta, saan a dayta ti kellaat a pannakasdaaw ta nabayag a nagsakit isuna. Ngem narigat latta a panunoten a dayta napintas nga agtutubo a babai ket naala iti kinaagtutubona; ngem ti liwliwa ket agpada nga addada itan "iti ayan ti Apo."

Saan a nabayag kalpasan ti ipapanaw ni Inak a nayanak ni Kenneth idi Mayo 2, 1926, iti Mary Johnston Hospital. Kas pananglagip ken ni Inak, intedmi kenkuana ti middle name a Sheldon, nga isu ti apelyido ni Inak

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

idi balasang pay. Naaddaan isuna iti bronchitis iti kaubinganna ket, nupay naimbag, kasla naapektaran ti wagas ti panagturogna. Lapdanna dagiti panagregtami a mangpaturog kenkuana iti rabii, uray agingga iti panangkuskusna kadagiti matana.

Sabali pay a makaupay a parikut iti dayta umuna a termino ket dagiti rigat iti pannakilangenmi kadagiti padami nga agtrabtrabaho. Nangted daytoy iti nakaro a ladingit iti puso. Agtutubokami pay ken awan pay kapadasanmi, ket awan ti sabali iti grupomi a mabalinmi a pakitungtungan. No kitaentayo ti napalabas a tawen, ammomin itan a rumbeng koma a sabali ti inaramidmi, ngem idi kasapulanmi ti balakad nga awan met. Insuro kadakami dayta a kapadasan ti kasapulan ti anus ken ayat uray no sangsanguenmi ti impagarupmi idi a dakes nga aramid.

Ngem adda met dagiti naragsak a paset idi intuloymi ti trabaho iti aglawlaw ti Manila. Malaksid kadagiti regular a gimong iti inabang a hall idiay Walled City, timmulongak iti tiendaan ti libro nga adda kadakami sadiay, a nangted iti adu a pannakiam-ammo. Iti met dayta a tiempo, inrugik ti kampania a panangsarungkar iti amin a balay idiay Walled City. Nabayag daytoy ta adu, no di man ginasut, ti agnanaed kadagiti Daan a balay nga Espaniol, adu iti tunggal kuarto iti nakaro a kinaipupusek. Adda dagiti agnanaed kadagiti lugar a nalikmutan iti screen kadagiti landing ken agdan. Mabalin a dandani intero a bigat ti maaramat iti maysa laeng a dakkel a balay. Maysa nga aldaw, makisarsaritaak iti maysa a grupo iti paraangan idi adda palanggana ti danum a naibuyat kadakami manipud iti ngato. Kasla saan a ginagara—imbelleng ti tao ti danum sana pay laeng kinita! Kalpasanna, daytoy a panangiwaras iti Kasuratan ket naipaatiddog iti dandani amin a distrito ti Manila, iti abagatan ti Karayan Pasig.

Nagtuloy ti trabaho idiay Masliang iti asideg ti Fort McKinley (itan ket Fort Bonifacio). Nupay kasta, nakaro unayen ti kinadaan ti kapilia a kawayan ken pan-aw isu nga inkeddengmi a baybay-an daytoy. Iti kangrunaan a kalsada nga agturong iti kampo idiay Guadalupe, nakasarakkami iti storefront a maabang ket nagtuloy ti trabaho dagiti klase dagiti ubbing ken ti panangikasaba iti Ebanghelio. Daytoy a lugar ket nasarungkaran met babaen kadagiti literatura ken awis, ngem bassit unay ti simmungbat. Nabuntog dagiti tattao a mangsukimat iti maysa a baro a relihion, kas iti panangkitada iti dayta. Bayat ti furlough-mi idi 1929, nasardeng daytoy a trabaho.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Bayat ti panangtaripatok iti tiendaan ti libro iti maysa a bigat, immay ti maysa nga agtutubo a lalaki nga umat-atendar kadagiti gimong tapno makisarita. Ni Simeon Endaya ket naulimek a lalaki, maysa a postal clerk. Imbagana kaniak a dimmakkel isuna a Roman Catholic ken nagserbi a sakristan. Kalpasanna, immakar ti pamilia iti independiente nga Aglipayan Church, a simmina iti Simbaan ti Roma. Idi estudiante isuna iti high school idiay Manila, simrek isuna iti maysa a Methodist Church. Sadiay, naawat isuna a kameng ket nabautisaran babaen ti panangwarsi iti maikadua, nalabit maikatlo, a daras. Babaen ti panangsaksi iti Gospel Hall, mamati isuna itan ken Cristo. Kasapulanna kadi ti mabautisaran babaen ti pannakailemmes? Nangtedak kenkuana iti sumagmamano a bersikulo nga adalenna ket imbagak a kitaenna no ania ti kayat ti Apo nga aramidenna ket saan laeng a ti saok ti patienna. Nagsubli isuna iti simmaruno a bigat a dumawdawat a mailemmes.

Maysa a rabii iti trabahona iti registry division ti post office, nangpirma isuna a nangawat iti dakkel a kuarta a maipatulod iti Culion Leprosarium. Ti barko a mapan koma idiay Culion ket saan a nakapanaw iti simmaruno a bigat kas naiskediul. Iti panagsublina iti opisina, sinukimat ni Simeon ket iti kamaudiananna nasarakanna ti bag, awanen ti linaonna. Naayaban dagiti detektib manipud iti ruar ket pinagduaduaanda ni Simeon ta saan laeng nga isuna ti nangawat iti bag no di ket isuna pay ti nakasarak a awanen ti linaonna. Intero nga aldaw nga inimbestigaranda isuna ngem tinaginayonna nga awan basolna. Idi dandanin rabii, inakusar ti maysa a detektib nga adda ilemlemmengna kadakuada. Simmungbat ni Simeon, “Wen, adda maysa a banag a diak pay imbaga kadakayo.” Impukkawda, “Sige ngarud, ibagam!” Kinunana, “Diak pay imbaga kadakayo ti maipapan iti Mangisalakanko. Gapu iti pammatik Kenkuana, saanko a mabalin a takawen dayta a kuarta.” Nawayawayaan isuna ngem binantayanda latta. Sumagmamano a bulan kalpasanna, kellaat nga adu ti kuarta ti maysa a janitor iti post office—isuna ti nakabasol.

Iti panangisaksina iti prayer meeting, kastoy ti kasla kinuna ni Simeon. “Bayat daytoy a kapadasan, nariknak ti talna a mangsalsaluad kadagiti puso ken panunottayo. Ibagayto, ‘Adda talnam gapu ta ammom nga awan basolmo.’ Ngem saan a kasta. Ti maysa a katrabahok, nga awan met basolna, ket awan talnana. Napan isuna iti simbaan ti Quiapo tapno agkararag iti Black Christ (maysa a nalatak nga imahen)

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ngem awan latta ti talnana." Naaddaan ni Simeon iti gundaway a mangisaksi kenkuana maipapan iti gubuayan ti pudno a talna ken Cristo.

Masansan, kadagiti oras ti gimong iti Hall, agtakder ti dadduma kadakami iti ruar ket padasenmi a kombinsiren dagiti lumablabas a sumrekda. Maysa kadagitoy ket maysa a lakay, ni Lutgardo Ramos. Gapu ta nairuam iti arak ken sugal, nakaro ti kinadaan ti kawesna ket saan unay a kayatna ti sumrek iti hall. Dagus a nagbaliw a naan-anay ti biagna idi nagtalek isuna ken Cristo kas Mangisalakanna. Nakaro ti panangsupiat ti asawana. Linappedanna dagiti annak a mapan iti Sunday school ket innalana ti Biblia kenkuana. Uray idi sinarungkarmi ti balayda, dandani saannakami nga inkaskaso. Saan unay a kadawyan daytoy ta kadawyan a nadungngo a mangsangaili dagiti Filipino. Intuloy ni Kabsat Ramos ti sipupudno uray kadagiti rigat. Nalawag ti panagbaliw uray iti wagas ti panagkawesna. Masansan a dakdakamatenna daytoy no isaksina ti biagna. Kadagiti simmaruno a tawen, dakkel ti tulongna kadakami idi nangrugikami iti trabaho idiay San Juan. Kayatna unay ti agkasaba iti Ebanghelio ket kanayon a manipud iti Ebanghelio ni Juan. Napan isuna iti balay tapno makikadua iti Apo bayat ti maikadua a furlough-mi.

Iti dayta met laeng a tiempo, maysa a lalaki a nagduma unay ti kitana ti nangrugi a dumar-ay kadagiti gimong. Isu ti chief clerk ti Bureau of Health ken nangato ti adalna. Iti panangbirokna iti kinapudno, nakikadua iti dadduma a Seventh-Day Adventist ngem saan a napnek. Nasarakanna ti kinapudno ken Cristo idi immay iti hall, ket di nagbayag naregta a nagserbi iti Apo. Nangrugi ti maysa a gimong iti balayna idiay distrito ti Paco, a tinulongan ni David Shepherd. Ni David ket maysa a misionero a sumupsuporta iti bagina, taga-Paisley, Scotland, a mangimaton iti maysa a negosio a mangar-aramid kadagiti plate a pagimprenta kadagiti Biblia para iti American Bible Society. Idi dimmakkel ti trabaho idiay Paco, nangabangda iti maysa a storefront idi 1931. Ni Geronimo Mercado ket nadagsenan iti kasapulan ti ilina a Tanay, Rizal. Panawanna ti opisinana iti tengnga ti aldaw ti Sabado ket mapan a dagus sadiay. Agaramidda kadagiti gimong sadiay iti rabii ti Sabado ken iti agsapa ti Domingo, masansan iti ruar no mayat ti panawen. Idi agangay, nayakar daytoy a panangsaksi kadagiti kaarruba nga ili ti Pililla ken Guisao. Nabangon ti bassit a kapilia a kawayan idiay Pililla, ket maysa kadagiti nakomberte a nabautisaran sadiay ket maysa a lakay nga agtawen iti 96.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti malem ti Domingo, agsubli ni Geronimo idiay Paco para kadagiti panagdaydayaw sadiay. Maysa pay a timmulong iti sumagmamano a tiempo kadagitoy a panagregget ket ni George Burns. Taga-New England isuna, maysa a beterano a nagbalin a paset nga baldado idi World War I. Agbiag iti pensionna ket nasged ti riknana nga agiwaras kadagiti tract ken mangsaksi iti tao-tao. Idi agangay, nangidonar ni Kabsat Mercado iti maysa a lote a pangibangonan iti kapilia idiay Tanay. Pimmusay idi naud-udi a paset ti World War II, ket ti baketna ket sumagmamano a tawen kalpasanna. Dagiti annakna a babbai ken dagiti pamiliada ket naregta iti gimong idiay San Juan. Addaan ni Geronimo Mercado iti sagut iti panagipatarus ket impatarusna ti sumagmamano a himno ti panagdayaw ken nangsurat met kadagiti bukodna a himno iti Tagalog a mairaman kadagiti libro ti himno nga us-usarenmi agingga ita.

Ti ad-adingna a lalaki, ni Sergio, ket naisalakan idi naud-udi a tawen ket kalpasan ti panagsublimi iti Filipinas idi 1949, masansan a kumuyog kadakami idiay Tanay tapno tumulong iti trabaho sadiay. Nagtrabaho met iti Bureau of Health, iti panangkontrol iti malaria. Masansan nga iyadayo ti trabahona iti balayna, ket iti maysa kadagitoy a biahe, ti bus a nakalugananna ket inambus dagiti rebelde. Ni Kabsat Sergio Mercado ket maysa kadagiti natay. Dakkel a pukaw daytoy gapu ta nasirib nga estudiante ti Sao ken nasagutan a mangaskasaba a kas iti kabsatna.

Idi 1927, dagiti nakaro a riribuk dagiti komunista idiay Central China ti nangiturong iti dua a misionero manipud sadiay a makikadua kadakami iti sumagmamano a tiempo. Ni James Buckley ket taga-Ottawa, Canada ket ni Fred Pucknell ket taga-England. Nanggatang ni Jim iti daan a Model-T Ford. Dagiti laeng lallakay ken babbaket ti makalagip kadagidiay a lugan a babaen kadagitoy ket inyasideg ni Henry Ford dagiti kotse kadagiti mangmangged. Awan kadakuada dagiti kombiniensia dagiti moderno a kotse. Ngem nalaka unay ida isu a ti makinkukua nga ammona ti makina ket kabaelanna nga aramiden ti kaaduan a panangtarimaan. Inikkatmi ti likud a tugaw ket nangikabilkami kadagiti kahon a pagikabilan kadagiti supply, alikamen, ken stock dagiti Kasuratan.

Pumanawkami iti nasapa nga agsapa ti Lunes ket adda kami iti dalan agingga iti rabii ti Biernes. No sumangpetkami iti maysa nga ili, iparadami iti asideg ti publiko a tiendaan. Agtalinaed ti maysa iti lugan ket aglako kadagiti Kasuratan bayat a dagiti dua ket agbalbalay a mangilako. Idiay Las Pinas, iti abagatan laeng ti Manila, adda ti nalatak a pipe organ a kawayan nga inaramid ti maysa a Kastila a padi idi rugrugi ti maika-19 a siglo. Bayat ti panagbalbalaymi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sadiay, ket bayat ti panagnaak kadagiti nagbabaetan dagiti balay, adda kellaat a gulo ket nagtatarayan dagiti lallaki iti amin a direksion. Nagdardaras a nabulos ti maysa nga ay-ayam a sugal gapu ta impagarupda a maysaak nga opisial ti polis. Idi naammuanda ti pakay-ak, nagsublida a nabainan ket naaddaanak iti adu a tao para iti ababa a panangsaksi. Iti sabali nga ili, naitublakak iti maysa a sugalan. Kinuna ti maysa a lalaki nga awan kano ti kuartana a paggatang iti Biblia. Bayat ti pannakisaritak kadagiti dadduma, nangabak iti taya, ngem kaskasdi a saan pay a nakasagana a mangibusbos iti kuartana para iti Kasuratan.

Iti kastoy a wagas, mabalinmi a sakupen ti dua wenno tallo nga ili iti maysa nga aldaw. Iti naud-udi a malem, agbirokkami iti lugar a pagpalabasan iti rabii iti sirok ti canvas nga intugotmi. Kadawyan a nalaka ti agala iti permiso iti mayor wenno iti hepe ti polis para iti gimong iti ruar. Iti kaaduan nga ili adda plaza iti tengnga ti ili, no dadduma addaan iti bandstand. Nasayaat dagitoy a lugar para kadagiti gimong, ngem iti adu a lugar, ti simbaan ti ili ket nakasango met iti plaza. Simmardengkami idiay Cabuyao, Laguna, bayat ti panagawidmi iti maysa a rabii ti Biernes. Inted ti hepe ti polis ti permisomi. Idi inrugimi ti panagdaydayawmi, nadlawmi ti padi nga agpagpagna iti sango ti simbaanna. Di nagbayag immay ti maysa a polis ket imbagana kadakami a masapul nga agsardengkami gapu iti bilin ti mayor. Impakitami ti permisomi manipud iti hepe ti polis. Ammo ti polis no asino ti amo iti ili, ngem insingasingko a kumuyog ni Jim kenkuana a makisarita iti mayor bayat nga agtultuloykami ken ni Fred. Nabayag a nagkasabakami ket kalpasanna intukonmi a mailako dagiti Kasuratan. Inut-inut a nagwarawara dagiti tattao ngem saan pay laeng a nakita ni Jim. Nagtultuloy nga nakisarita agingga a nasigurado a nabayag ti tiempomi a nangaramid iti gimongmi!

Iti kastoy a wagas, sinakupmi amin dagiti probinsia nga agsasao iti Tagalog. Saan a kanayon a nalaka ti agbirok iti lugar a pagkampuan iti rabii. Iti mamindua, naikkankami iti pammalubos a maturog iti munisipio. Ti maysa kadagiti biahemi ket nagpaut iti dua a lawas idi bimmallasiwkami iti daya nga igid ti Luzon, a sinarungkarmi ti Infanta iti maysa a dalan ken ti Atimonan iti sabali. Daytoy naudi a dalan ket nangiyeg kadakami iti matarik a zigzag a dalan a bumallasiw kadagiti turod, a isu ti dur-i ti Isla. Idi damo, saan koma nga ipalubos dagiti agtuturay ti panagnami gapu ta nakaro ti katarik iti maysa a paset ket iti gravity feed saan nga agayus ti gasolina nga agturong iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

makina. Pinunnomi ti tangke ket nagpirmakami iti release ket pinalusotdakami. Awan ti rigat ti daan a Ford a nangsang-at, ngem ti panagbaba iti sabali a bangir ket sabali nga estoria. Naus-usar amin dagiti brake band; uray ti reverse band ket awanen idi kamaudiananna nakadanonkami manen iti patad a dalan. Isu a nasapulmi ti agpatarimaan ket nasapul a guyoden ti maysa a trak nga agsubli.

Idiay Lucena, nakasarakkami iti maysa a lakay nga addaan iti Biblia a Tagalog, a nalawag a masansan a nausar. Imbagana a Romano Katoliko isuna ket nagbalin a nadayaw idi nasiguradona a saankami a Seventh-Day Adventist. Nalawag a mamati isuna, ket sakbay ti panagpanawmi, nangted kadakami iti bassit a mensahe maipapan iti tallo a pannakausar ti “Abba, Ama” iti Baro a Tulag. Impakita daytoy nga ammona unay dagiti Kasuratan ken ti naespirituan a pannakaawatna. Ngem saanna a kabaelan nga ipalawag manipud iti Biblia ti dadduma kadagiti kaugalian ti Romano.

Iti lima a kastoy a biahe, sinarungkarmi ti 63 nga ili (maysa laeng kadagitoy ti mamindua) ket nangaramidkami iti 35 a gimong. Agarup 7.000 a Biblia, Baro a Tulag, ken Ebanghelio ti nailako ket nasurok a 20,000 a tract ti naiwaras. Adu a balay ti nasarungkaran ken adu ti nakasarita iti tao-tao. Naimula ti nasayaat a bukel ti Sao. No mano ti natnag iti nasayaat a daga, ti laeng agnanayon ti mangipakita.

Tinawen, maaramid ti dakkel a fair ken karnabal iti lugar nga isu ti Rizal Park ita iti downtown Manila. Idi 1921, nangabang ni Kabsat Wightman iti espasio kadagiti temporario a diding a pagiklanan. Impapinturana sadiay ti John 3:16 iti dadakkel a letra. Iti dayta a tawen, ti apuy ket dinadaelna ti karnabal bayat nga agtultuloy pay. Napan ni Mr. Wightman a nangkita no maisubli kenkuana ti paset ti binayadna gapu ta saan a nakaipakita ti teksto iti intero a tiempo ti kontrata. (Siguro gapu iti kinanginaw ti Scottish.) Saanna unay a ninamnama ket awan met ti naisubli. Imbagada kenkuana a nalawag a nakita ti tekstona kadagiti retrato ti damag maipapan iti uram isu a nad-adu pay ti nakabasa.

Iti simmaruno a tawen, iti rabii ti panaglukat, napanak a nakaawit iti sangaarakup a tract ket inrugik nga iwarwaras iti pagserkan. Saan a nasapul nga iwarasko ida, ta inal-ala laeng dagiti tattao kaniak. Dadduma ti nangala iti sangakemmeng ket nagtakderda iti abayko a timmulong. Iti kagudua nga oras, naibus ti inarakupko. Nag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

puligosak a nangkita no mano ti naibelleng ket dandani awan. Iti sabali a tawen, pinasardengdakami dagiti polis iti maikadua a rabii; no ibelleng kano dagiti tattao ida, tumultulongkami iti panagrugit. Maysa a kompania ti nangabang iti eroplano a mangiwaras kadagiti leaflet ti advertising manipud iti ngato. Imbes nga aramidenda iti naud-udi a malem no adda dagiti adu a tao a mangpidut, inwarasda ida iti agsapa ti Domingo. Daytoy ti pudno a nakaro a panagrugit.

Kadagiti simmaruno a tawen, nangabangkami iti booth kadagiti exhibit ket naglakokami kadagiti Kasuratan ken nangiwaraskami kadagiti literatura. Babaen kadagiti poster ken slide ken kadagiti pannakisarita iti tao-tao, adu ti gundaway a mangipakaammo iti dalan ti pannakaisalakan. Iti maysa a rabii, adda grupo dagiti Romano Katoliko a seminarista a limmabas a nakasagana a makisuppiat. Saanko a kayat daytoy, ngem gapu ta adu ti tao iti aglawlaw, saanak a nakaitured nga umatras. Pinadasko nga usaren ti suppiat ken ti panangsungbat kadagiti saludsod kas gundaway a mangiwaragawag iti Ebanghelio. Iti maysa a paset, dinakamatda ti Papa kas Ulo ti Iglesia. Dinamagko, “Mamatikayo kadi iti Biblia?” Gapu ta mamatida, dinakamatko ti Colossians 1:18, ket binasak iti napigsa kadagiti tattao a naseknan. Ti sungbatda ket dua kano ti ulo ti Iglesia, maysa idiay langit ken maysa ditoy daga. Simmungbatak, “Ita maawatak ti pagkurangan ti iglesiayo. Aniaman a bagi nga addaan iti dua nga ulo ket saan a normal ket maipabuya koma kadagiti nakaskasdaaw a parsua ditoy karnabal.” Saan a dayta ti kaasitan a naibaga, ngem naragsakan dagiti tattao ket nabainan dagiti seminarista, ket nagpatingga pay ti suppiat.

Iti lima a tawen, nagtultuloykami iti tengnga dagiti rigat a masansan a makapaupay. Ti bakasion kadagiti bantay ket saanmi a kabaelan, ket bumanbannogkamin. Ngem idi Enero 1928, inaramid ti Apo a posible ti panagpalabasmi iti sumagmamano a tiempo idiay Baguio. Nagluganmi iti third class ti tren nga agturong idiay Damortis, da Anna, Len, Ken, ken siak. Kalpasanna, babaen ti bus, simmang-atkami iti 5000 a kadapan nga agturong idiay Baguio iti Kennon Road. Idi kadagidi, umdas laeng ti kalawana iti maysa a lugan isu a ti trapiko ket kontrolado babaen ti sistema dagiti gate. Awan ti dingding ti bus ket bayat ti panagtugawko iti ruar a tugaw iti sango, kasla masansan nga agbitbitin dagiti sakak iti ngato ti nauneg a ginget iti igid ti dalan. Naannad ti drayber ngem napardas gapu ta ammona ti dalan ken ammona

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga awan ti makasabat a lugan. Nakaskasdaaw unay ti makita manipud iti tuktok ti naudi a zigzag.

Ti balay nga inabangmi ket kukua dagiti Methodist, iti abay ti Easter School, maysa nga eskuelaan dagiti Anglican para kadagiti ubbing iti bantay. Iti likud ti cottage adda nangato a turod a manipud iti tuktokna makitami ti Baguio iti maysa a bangir ken ti Trinidad Valley iti sabali. Daytoy a nadam-eg a tanap ket nalatak iti panagmula kadagiti nateng ken strawberry. Nakikadua kadakami ni Fred Pucknell iti paset ti tiempo. Iti maysa nga agsapa, naglugankami iti taxi agingga iti saka ti Mt. Sto. Tomas, pito a kilometro manipud Baguio. Manipud sadiay, simmurotkami ken ni Fred iti walo a kilometro a desdes agingga iti tuktok a nakaipatakderan ti maysa a rest house. Nabannog ken mabisinkami idi simmangpetkami, isu a simrekkami tapno agpapudot ken mangan iti pangaldawmi. Biddut dayta—bayat ti panagmanganmi, immay dagiti ulep. Saanmi a pulos a nakita ti buya dagiti aglawlaw a bantay wenno ti Lingayen Gulf iti baba. Nakasabatkami kadagiti tattao nga agsukisok iti daga sadiay, ket indiayada a ituronda kami iti maysa a rukib a tanem dagiti Igorot bayat ti panagbabami. Nababa unay ti pagserkan, ngem iti uneg mabalinmi ti agtakder iti tengnga dagiti bungo ken tulang. Kasla naitanem dagiti pangulo iti nalaka a lungon a naaramid iti nakaliwan a kayo a pino. Kinuna ni Fred a no addaan iti kasta a bungo iti kuartona idiay China, saanen a pulos a madanagan kadagiti agtatakaw! Dagiti tattao iti bantay ket dati a mammugot. Isu a tapno masiguradomi a mataginayonmi dayta napateg a paset ti bagimi, awan ti sinagidmi. Kadagiti simmaruno a tawen, sinang-atmi ti Sto. Tomas iti nalawag a rabii ti bulan tapno makitami ti nakaay-ayat a panagsingising ti init iti ngato dagiti bantay. Kalpasanna, kalpasan ti pammigat iti rest house, agawidkami iti nasapa a malem.

Iti panagawidmi manipud Baguio, nakaad-adu unay ti tao iti tren. Napan ni Anna iti CR. Dandani dagus, maysa a babai ti nangrugi a nagtuktok iti ridaw. Siempre impagarup ni Anna a maysa a tao a di makaanus isu a saan a simmungbat. Kalpasanna, inayabandak tapno makibiang. Nalukmeg ti babai ket gapu ta adu ti tao iti tren, agtaktakder. Idi inserra ni Anna ti ridaw, nakemkem ti paset ti nalasag a takiagna ket saan a makawaya. Iti ngato ti ariwawa ti tren ken dagiti tattao, kamaudiananna naalak ti atension ni Anna babaen ti panagpukkawko. Idi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nawayawayaan ti babai, adda atiddog a guddet ti lasag iti ngato a takiagna.

Maysa a tawen sakbay dayta, inrugimi a gatangen ti maysa a balay a lima a milia manipud iti downtown Manila iti suburbio ti San Juan. Baro a naaramid a lugar daytoy a nanggatangan dagiti Wightman iti balay. Ti sagut ti maysa a nasayaat a gayyem ti nangted iti down payment ket ti binulan a hulog ket nababbaba ngem ti bayad iti abang a binayadanmi. Maysa a gapu ti panagakarmi ket ni Leonard ket naaddaan iti rickets ket masapulmi ti lugar a mabalinna ti rumuar iti init iti ad-adu. No bukodmi ti lugar, mabalinko a pasayaaten daytoy iti bukodko, no kabaelanmi.

Kalpasan ti biahemi idiay Baguio, inrugimi nga planuen ti furlough. Idi kadagidi, ti ninamnama kadagiti misionero ket agtalinaedda iti termino a pito a tawen. Dadduma a kakabsat idiay Britain ti nangiyebkas iti pakaseknanda ta adda kami pay laeng iti maikanem a tawenmi. Idi Enero, inkeddeng ni Fred Pucknell ti agsubli idiay China, ta kasla naal-alumamay ti kasasaad sadiay. Bayat dayta, nakiasawa ni Jim Buckley ken ni Margaret Dryden a taga-Seattle. Sumagmamano a tawen a gagayyem ti pamiliami ti pamilia Dryden. Planoda ti agtalinaed pay idiay Manila, isu a pinanunotmi a nasayaat a tiempo dayta a pumanawkami.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Maituloy iti Maikadua a Paset

Agtuloy ti estoria iti Maikadua a Paset ti *Grace Triumphant*: Kapitulo 10–18.

Lukatan ti Maikadua a Paset

Nailista met ti tunggal kapitulo iti Dagiti Linaon.

Ti Sumaruno

Daytoy ti *Grace Triumphant*, maysa a kadua a libro ti *Apo, Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay*. Basaen ti estoria da Cyril ken Anna Brooks ken dagiti Engle iti Maikawalo a Tomo. Ti Dagiti Linaon ket mangilista iti amin a libro iti serye.

> Pangngaasiyo, dikay ikkaten iti Dios ti uray bassit a dayag babaen ti panangited kadakami iti uray ania a pammadayaw.
>
> Cyril H. Brooks, Pakauna

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers. Nausar iti daytoy a serye ti pamilia nga adda ti pakaammo ti copyright iti tunggal panid. Nainayon idi 13 Oktubre 2026.